

Økonomiske analyser

Nr. 3 – 1988

Konjunkturtendensene i utlandet

**Reviderte nasjonalregnskapstall
for 1985 og 1986**

Innføring av gasskraft

Utsiktene for 1988 og 1989

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Første nummer i året vil inneholde Økonomisk utsyn over året som gikk. Publikasjonen vil ellers inneholde konjunkturten- densene og aktuelle konjunkturtall for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold og oversikter over publikasjoner fra forskningsvirksomheten i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1953 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Seksjon for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk seksjon
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyse.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning, kryssløpsanalyse og økonomiske studier
- o Befolkningsutvikling, fruktbarhetsstudier, arbeidsmarked og utdanning
- o Naturressurser, energianalyse, arealregnskap, miljøøkonomi, miljø og levekår
- o Petroleumsøkonomi
- o Regional analyse

Økonomiske analyser

Nr. 3 – 1988

INNHOLD

Side

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET

Sammendrag	3
Råvareprisene	6
Sverige	8
Storbritannia	12
Forbundsrepublikken Tyskland	15
USA	18
Japan	21

REVIDERTE NASJONALREGNSKAPSTALL FOR 1985 OG 1986	25
--	----

INNFØRING AV GASSKRAFT

Av Brita Bye og Asbjørn Aaheim	32
--------------------------------------	----

DET INNTEKTSPOLITISKE OPPLEGGET FOR 1988 OG 1989 OG UTSIKTENE FOR NORSK ØKONOMI

Av Torbjørn Eika og Per Richard Johansen	42
--	----

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	57
---------------------------------	----

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKURTENDENSENE

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Rapporten i denne utgaven av Økonomiske analyser omhandler konjunkturtendensene i utlandet. Forespørsler om konjunkturutviklingen i utlandet kan rettes til Kjell Wettergreen og om utviklingen i Norge til Per Richard Johansen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 14. mars.

Oversikt over publiseringstidspunkter

Konjunkturoversikter	Utlandet	Norge
- forrige publisering	ØA nr. 10 - 1987 (desember)	ØA nr. 1 - 1988 (januar)
- neste publisering	ØA nr. 6 - 1988 (juni)	ØA nr. 5 - 1988 (mai)

KONJUNKURTENDENSENE I UTLANDET

SAMMENDRAG

For OECD-området sett under ett ble veksten i produksjon og etterspørsel i 1987 noe sterkere enn ventet, men i flere land avtok veksten i industriproduksjonen mot slutten av året. For hele 1987 lå bruttoproduktet i OECD-området 2 3/4 prosent høyere enn året før. Dette var samme vekst som fra 1985 til 1986.

Etter OECDs prognoser fra desember vil produksjonsveksten bli klart svekket i de kommende to år. For OECD-området under ett ventes veksttakten å synke til 2 1/4 prosent i 1988 og til bare 1 3/4 prosent i 1989.

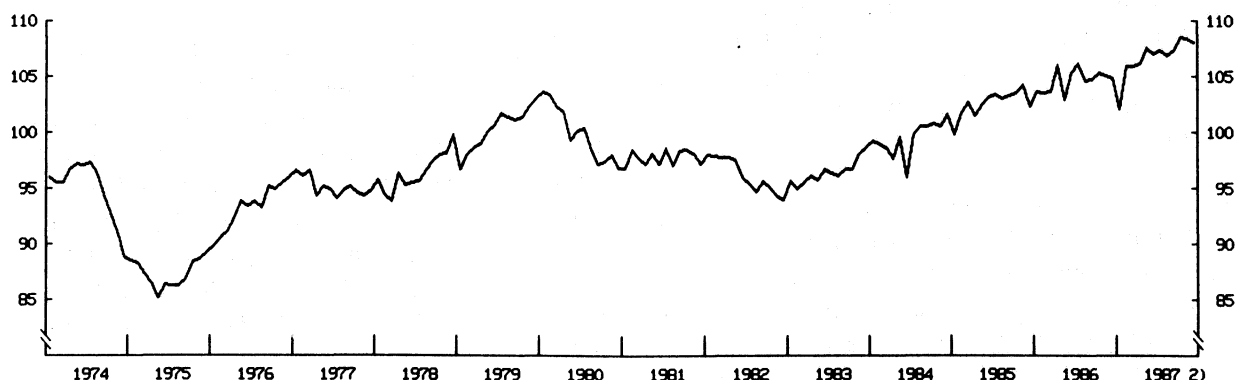
OECDs forrige prognoser, fra juni i fjor, omfattet bare 1988. For dette året er prognosene nedjustert fra juni til desember både for USA og for Vest-Europa.

Den ventede svakere produksjonsutviklingen i de kommende to årene henger blant annet sammen med virkningene av uro og ubalanser i finans- og valutamarkedene. Børskraket i

oktober i fjor, som skapte utrygghet både blant forbrukere og investorer, er den viktigste enkeltårsaken til at utsiktene har forverret seg siden sommeren 1987. I Økonomiske analyser nr. 10 1987 ble det gitt en vurdering av virkningene av børskraket. OECD venter at de direkte virkningene av børskraket vil bli forholdsvis moderate, men i land der det er vanlig at forbrukerne eier aksjer - særlig i USA, men også i Storbritannia - vil veksten i det private konsumet kunne bremses av kursnedgangen på aksjer. For USA og Storbritannia antar OECD at veksten i det private konsumet vil reduseres med henholdsvis 1 prosentpoeng og 1/2 prosentpoeng som følge av børskraket. Veksten i investeringene vil i noen grad kunne påvirkes indirekte som følge av holdningsendringer hos investorene. I tillegg til dette vil økonomien i land som i mindre grad er berørt av børskraket få negative impulser via utenrikshandelen fra land som er rammet i sterkere grad.

OECD venter at de store ubalansene i utenriksøkonomien - med store underskudd i USA og store overskudd i Japan og Forbundsrepublikken Tyskland - vil fortsette

INDUSTRIPRODUKSJONEN I VEST-EUROPA. 1)
Sesongjustert. 1980=100.

1) Kilde: OECD Main Economic Indicators.

2) Tallene for 4. kv. 1987 gjelder bare de fire største vesteuropeiske land.

i de to kommende år, selv om de trolig vil bli noe redusert.

OECDs prognoser for 1988 og 1989 bygger på flere svært usikre forutsetninger. Det forutsettes blant annet uendret økonomisk politikk (bortsett fra endringer som alt er kunngjort), en oljepris på 18 dollar pr. fat, uendrede valutakurser (fra 10. november i fjor) og at nye sterke aksjekursfall ikke vil finne sted. Usikkerheten trekker stort sett i negativ retning.

Den minst usikre av forutsetningene er trolig forutsetningen om uendret økonomisk politikk; det er lite trolig at politikken blir lagt klart om i mer ekspansiv retning, til tross for at arbeidsløsheten - som i mange land er rekordhøy for etterkrigstiden - vil fortsette å øke. Japan har oppfylt internasjonale krav om en betydelig stimulans av den innenlandske etterspørselen, og her er det neppe grunn til å regne med nye stimulerings tiltak i nær framtid. I nøkkel-landet i Vest-Europa - Forbundsrepublikken Tyskland, som har stort driftsoverskudd og uvanlig lav prisstigning (bare 1/4 prosent i 1987) - er det vedtatt reduksjoner i direkte skatter. Men det er tvilsomt i hvilken grad de vedtatte skattereduksjonene vil stimulere økonomien; det synes som om regjeringen helt eller delvis vil finansiere skattereformene ved en omfordeling av beskatningen og ved å skjære ned de offentlige utgiftene. Dessuten er omfattende avgiftsforhøyelser under overveielse. Disse vil eventuelt bidra ytterligere til å motvirke - og kanskje oppveie - effekten av skattereduksjonen. Regjeringen i Storbritannia, som legger fram et nytt budsjettforslag i april, er ventet å foreslå reduserte skatter. Dette vil trolig bare bremse nedgangen i veksttakten i Storbritannia.

Den andre hovedforutsetningen - uendrede valutakurser fra 10. november i fjor - er svært usikker. Med fortsatt store ubalanser i utenriksøkonomien - og uten vesentlige endringer i politikken - kan nye fall i dollarkursen langt fra utelukkes. Vedvarende uro på valutamarkedene og finansmarkedene

vil kunne forsterke investorenes og forbrukernes usikkerhet og virke bremsende på investerings- og forbruksetterspørselen. Dette innebærer at produksjonsveksten lett kan bli mindre enn OECD regner med.

På denne bakgrunn er det enda viktigere enn før at økonomiske stimulans tiltak blir gjennomført i de europeiske land som tåler dette av hensyn til utenriksøkonomien og prisstigningen; dersom USA lykkes i å eliminere sitt budsjettunderskudd i løpet av de nærmeste årene, vil dette isolert sett gi sterke kontraktive impulser til resten av verden som følge av svikt i amerikansk import. Hvis disse negative impulsene ikke blir motvirket av stimulerings tiltak i andre land, vil arbeidsløsheten i OECD-området kunne bli enda høyere enn ventet.

I USA er det nå tegn til svikt i den underliggende konjunkturtendensen. Forbrukernes konjunkturvurdering ble betydelig mer pessimistisk etter børskrakket i oktober ifjor, og det private konsumet viste nedgang fra 3. til 4. kvartal. I desember ventet OECD en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2 1/2 prosent fra 1987 til 1988, mot som nevnt 2 3/4 prosent året før. DRI (Data Resources Inc.) venter en vekst på bare 2 prosent i 1988, men - noe overraskende - sterkere vekst igjen i 1989. Alt i alt vil det imidlertid etter DRIs vurderinger være 90 prosent sjanse for at børskrakket vil føre til en konjunktursvikt og 40 prosent sjanse for at denne svikten vil bli så sterk at bruttonasjonalproduktet vil synke gjennom flere kvartaler i årene 1988-1990.

Også OECD gir uttrykk for at faren for en direkte økonomisk nedgang er til stede. I den grad næringslivet vurderer aksjekursfallet i oktober som en forløper for et økonomisk tilbakeslag, vil risikoen for konjunkturedgang øke, skriver OECD i sin desemberrapport. DRI betegner på sin side i sin februarrapport risikoen for konjunkturedgang ("recession") i 1988 som "meget reell".

Alt i alt synes det mest rimelig å regne med

en noe lavere vekst i USA i 1988 enn ventet av OECD - kanskje rundt 2 prosent - og for 1989 en lavere vekst enn ventet av DRI, kanskje rundt 1 1/2 prosent.

I Vest-Europa ble produksjonsveksten i 1987 noe sterkere enn ventet, men veksttakten avtok mot slutten av året. For Vest-Europa under ett ventet OECD at veksttakten for bruttoproduktet vil gå ned fra 2 1/4 prosent i 1987 til 1 3/4 prosent i 1988 og til 1 1/2 prosent i 1989. Som nevnt i Økonomiske analyser nr. 10 1987, vil Vest-Europa i tillegg til virkningene av kursfallet på de vesteuropeiske aksjebørsene i alle fall få negative vekstimpulser fra USA. Med en sterk og hurtig nedskjæring av budsjettunderskuddet i USA vil amerikansk import - og dermed vesteuropeisk eksport -bremses. Uten en slik nedskjæring av det amerikanske underskuddet vil dollaren trolig fortsette å falle, og amerikansk konkurranseevne øke, noe som også vil gi negative vekstimpulser til Vest-Europa. Med sterk nok dollarnedgang vil dessuten prisstigningstakten i USA kunne øke så sterkt at myndighetene strammer til politikken. Dette vil kunne føre til at importen bremses ytterligere. Med den bare moderate nedskjæringen av det amerikanske budsjettunderskuddet som det er oppnådd enighet om og med fortsatt tysk motvilje mot å føre en mer ekspansiv politikk, vil ubalansene i verdensøkonomien fortsatt bli store i de kommende to år. En kan derfor som nevnt ikke utelukke nye fall både i aksjekurser og dollarkurs. OECDs prognoser, som forutsetter uendret dollarkurs, kan derfor være for optimistiske også for Vest-Europa. Alt i alt vil det kanskje være mer realistisk å gjøre regning med en så svak vekst som rundt 1 1/2 prosent i 1988 og vel 1 prosent i 1989. Heller ikke for Vest-Europa kan en se bort fra muligheten for direkte nedgang i produksjon og etterspørsel.

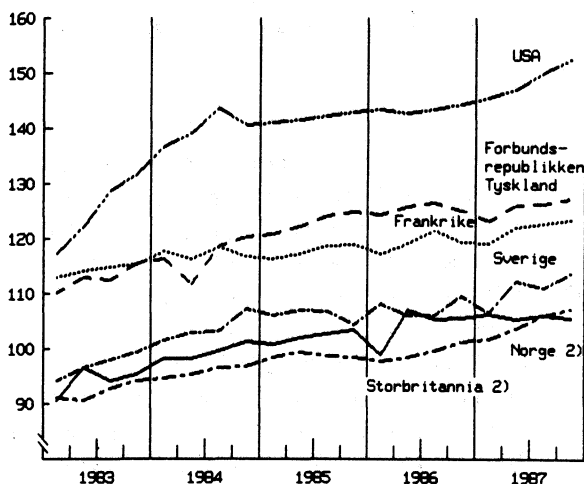
For Sverige og Forbundsrepublikken Tyskland, to av Norges viktigste handelspartnere, ventet OECD at produksjonsveksten i 1988 vil bli lavere enn OECD-gjennomsnittet (1 1/2 prosent for begge land, mot et gjennomsnitt på 2 1/4 prosent), mens veksten i Stor-

britannia (2 3/4 prosent) fortsatt vil ligge over gjennomsnittet. OECD's prognose for Sverige ligger litt lavere enn det svenske finansdepartementets, men høyere enn de fleste andre svenske prognoser, som er blitt til dels betydelig nedjustert etter børskrakket. Sveriges Industriförbund ventet en vekst på bare 1 prosent. Også for 1989 ventet OECD lavere veksttakt i Forbundsrepublikken Tyskland og Sverige (1 1/4 prosent for begge landene) enn OECD-gjennomsnittet (1 3/4 prosent), mens bruttonasjonalproduktet i Storbritannia ventes å øke med samme rate som OECD-gjennomsnittet.

Det kan synes som om OECDs prognose for Forbundsrepublikken kan være noe optimistisk; virkningene av aksjekursfallet på investorenes konjunkturvurdering ser ut til å ha vært betydelig. DIW (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung) har nedjustert sin prognose for veksten i bruttonasjonalproduktet i 1988 til bare 1 prosent og utelukker ikke muligheten for en direkte tilbakegang.

Selv etter OECDs tilsynelatende optimistiske prognoser vil produksjonsveksten være klart for svak til at en ytterligere øking i arbeidsløsheten, som på forhånd er svært høy, vil kunne unngås. Tallet på registrerte ar-

INDUSTRIPRODUKSJON I UTVALGTE LAND
Medregnet bergverksdrift og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1975=100. 1)

1) Kilde: OECD.

2) Ekskl. bergverksdrift og kraftforsyning.

beidsløse i Vest-Europa vil under OECDs forutsetninger øke fra 19 millioner i annet halvår 1987 til 20 1/4 million i annet halvår 1989, eller fra 10 3/4 prosent til 11 1/4 prosent, regnet som andel av arbeidsstyrken. Spesielt er ungdomsarbeidsløsheten høy: I aldersgruppen 15-24 år var 19 3/4 prosent av arbeidsstyrken i de fire største vest-europeiske landene registrert som arbeidsløse i gjennomsnitt for 1987, og etter prognosene vil arbeidsløshetsprosenten for denne aldersgruppen komme opp i 20 1/4 i gjennomsnitt for 1989.

Prisstigningen er ventet å bli moderat. Stigningstakten for konsumprisene i Vest-Europa ventes å øke fra 3 3/4 prosent i 1987 til 4 prosent i 1988, for så å gå ned igjen til 3 3/4 prosent i 1989. Med fortsatt nedgang i dollarkursen kan prisstigningen komme til å bli enda svakere enn dette. For Norges tre viktigste handelspartnere er det store variasjoner i prisprognosene mellom Storbritannia og Sverige på den ene siden og Forbundsrepublikken Tyskland på den annen side. Mens konsumprisene ventes å stige med 4 1/2 prosent og 4 1/4 prosent i Storbritannia i henholdsvis 1988 og 1989 og med 4 1/2 prosent og 3 3/4 prosent i Sverige, vil stigningen i Forbundsrepublikken etter disse prognosene bare bli 1 3/4 prosent og 1 1/2 prosent.

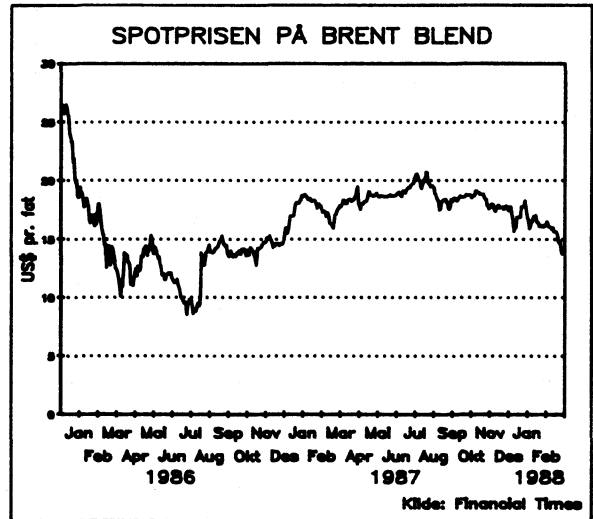
=====

RÅVAREPRISER

=====

Oljemarkedet

Spotprisen for Nordsjøolje lå på om lag 18 US\$ pr. fat ved begynnelsen av 1988. Etter det har oljeprisen falt jevnt, og i begynnelsen av mars lå den noe under 14 US\$ pr. fat. Dette er nesten 5 US\$ pr. fat under det nivået som tilsvarende de offisielle salgsprisene OPEC har fastsatt. Årsaken til det svake markedet ligger i en viss overproduksjon fra OPECs side tidligere i vinter, og svært mildt vær i Europa. Det har imidlertid vært kaldere enn normalt i Nord-Amerika.

Hittil i år har OPEC overholdt sine produksjonskvoter relativt nøye, men kvotene var altså noe for store til at prisen ble holdt på 18 US\$-nivået. OPEC kan i prinsippet enten forsvare pris eller kvantum (selv om organisasjonen vanligvis har vedtak om begge). Tidligere forsvarte man offisielle salgspriser ved at Saudi-Arabia reduserte produksjonen og sørget for marginalt tilbud til offisiell pris. Nå virker det som om organisasjonen tillater rabatter bare produksjonen er innenfor kvotene. I et marked hvor etterspørselen er uelastisk (på kort sikt), vil man kunne få store prisutslag selv ved små variasjoner i etterspørselen dersom man forsvare kvantum. Man ville imidlertid kunne forsvart prisen ved bare små justeringer i tilbudet.

Man går nå inn i sommerhalvåret, da etterspørselen vanligvis er lav, med ganske store lagerbeholdninger av oljeprodukter og en lav pris allerede i utgangspunktet. Imidlertid er etterspørselen etter drivstoff høyest om sommeren, og det er nettopp drivstofforbruket som har økt mest av oljeproduktene etter oljeprisfallet i 1986. Dette kan bidra til å redusere sesongnedgangen i den totale etterspørselen etter olje i sommer. Den største faren for oljeprisen framover er at OPEC-samarbeidet bryter sammen, og medlemslandene øker sin produksjon. Den lave prisen i seg selv kan være en fare for samarbeidet

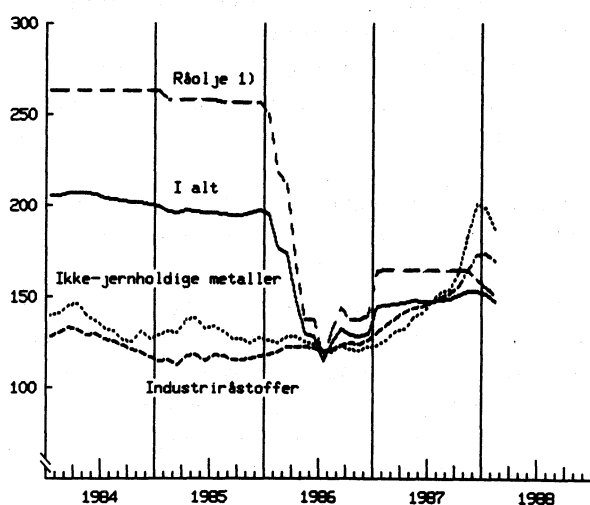
innen OPEC, men dersom OPEC opprettholder produksjonsdisiplinen på dagens nivå bør oljeprisen øke noe utover sommeren.

Andre råvaremarkeder

Prisene på industriråvarer (utenom olje) regnet i dollar har - bortsett fra i ukene etter børskraket i oktober - steget gjennom hele 1987 til en - i hvertfall foreløpig - topp i desember. Stigningen var sterkest i 4. kvartal. Etter HWWA - Institut für Wirtschaftsforschung dollarbaserte indeks økte prisene på industriråvarer med 44 prosent fra et bunnpunkt i juli 1986 til desember 1987. Men fra desember i fjor til februar i år gikk indeksen ned med 2 prosent. Delindeksen for metaller økte enda sterkere gjennom 1987 - med hele 67 prosent - fra et bunnpunkt i november 1986 til desember 1987. Men fra desember til februar gikk denne delindeksen ned med 7 prosent.

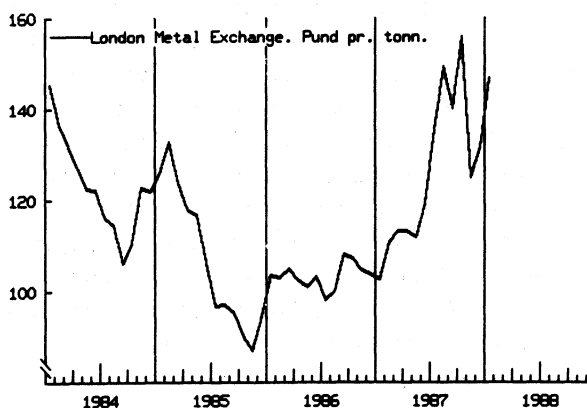
Dollarkursen var i sterk nedgang fra vinteren 1985 og fram til våren 1987. Utover våren og sommeren endret den seg forholdsvis lite, og de dollarbaserte industriråvareprisene gjenspeilte inntil i fjor høst bare i mindre grad nedgang i dollarkursen. Fram til siste årsskifte sank dollarkursen igjen

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET
På dollarbasis. 1975=100.

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.
1) Offisielle eksportpriser.

INDEKS FOR ALLUMINIUMSPRISER
1979=100.

Kilde: World Metal Statistics, februar 1988.

betydelig, og den spesielt sterke stigningen i industriråvareprisene i siste kvartal i fjor regnet i dollar må også sees på denne bakgrunn.

Også industriråvareprisene regnet i SDR (Det internasjonale pengefonds pengeenhet) var i betydelig oppgang fram til sensommeren i fjor, men - som nevnt i Økonomiske analyser nr. 1 1988 - gikk de sterkt ned i ukene etter børskraket i oktober. Senere har de gått noe opp igjen, men tendensen var en tid uklar. Omkring årsskiftet var de igjen i sterk oppgang, men utover i januar og februar ble oppgangen betydelig svakere. The Economist's SDR-baserte indeks for industriråvarer lå i slutten av februar ubetydelig høyere enn ved utgangen av desember, men 5 prosent høyere enn før børskraket i oktober og 36 prosent høyere enn ett år tidligere. Delindeksen for metaller steg enda sterkere i løpet av fjoråret enn indeksen for industriråvarer i alt. Den var i kraftig oppgang inntil aksjekrakket, da den gikk betydelig ned samtidig med aksjekursene. Senere gikk prisindeksen for metaller igjen kraftig opp, men priskurven flatet ut i januar og februar i år. I slutten av februar lå metallprisene litt lavere enn to måneder tidligere, men 8 prosent høyere enn før aksjekrakket og 52 prosent høyere enn ett år tidligere.

Aluminiumsprisene regnet i pund var også i

sterk stigning inntil børskrakket. For oktober i gjennomsnitt lå prisene ved London Metal Exchange regnet i pund pr. tonn 52 prosent høyere enn i januar i fjor. Også aluminiumsprisene gikk ned samtidig med aksjekursene. Siden har de vist svært sterke svingninger, men gjennomgående med stigende tendens. Men først i slutten av februar passerte aluminiumsprisene nivået fra før børskrakket etter en betydelig oppgang i løpet av måneden. De lå ved utgangen av februar 21 prosent høyere enn ved utgangen av desember og 51 prosent høyere enn ett år tidligere.

Det er i tidligere utgaver av Økonomiske analyser (nr. 8 1987 og nr. 1 1988) pekt på en rekke mulige årsaker til den betydelige stigningen i prisene på industriråvarer - særlig for metaller - i løpet av fjoråret. Som nevnt i Økonomiske analyser nr. 1 1988, ble oppgangen i råvareprisene i 1987 trolig utløst av faktorer på tilbudssiden, men disse ble etterhvert supplert av stigende etterspørsel. Blant prisstimulerende faktorer på etterspørselssiden ble bl.a. nevnt ekspansjonen i bygge- og anleggsvirksomheten i Nord-Amerika og Japan og i bilindustrien i flere land. Det ble også pekt på stigende råvareetterspørsel fra nyindustrialiserte land.

Forbruket av metaller har økt forholdsvis langsomt i løpet av 1986 og 1987; etter de opplysninger som foreligger med 1-2 prosentpoeng under bruttonasjonalproduktveksten. Siden bruttonasjonalproduktet i de vestlige land ventes å øke svakere i resten av 1980-årene, vil trolig konsumet av metaller utvikle seg svakt i de kommende to år, samtidig som produksjonskapasiteten øker. Mange prognoser peker mot gjennomsnittspriser i 1988 som ligger noe under gjennomsnittet for 1987. Dette vil innebære en betydelig prisnedgang mellom første og andre halvår i år. OECD ventet i sine desemberprognoser at prisene på industriråvarer utenom olje bare vil stige med 1-2 prosent regnet i dollar både i 1988 og 1989. Med en fortsatt nedgang i dollarkursen, noe som er sannsynlig, innebærer dette en prisnedgang regnet i SDR. For

råvarer i alt utenom olje ventet OECD i desember en prisnedgang på 2 prosent regnet i dollar i 1988 sammenlignet med prisene på industrielle ferdigvarer og bare ubetydelig endring fra 1988 til 1989.

=====
SVERIGE: FORTSATT HØYKONJUNKTUR, MEN BETYDELIG NEDGANG I VEKSTTAKTEN VENTES
=====

Svensk økonomi er inne i en typisk høykonjunkturfase med høy kapasitetsutnyttning, stramt arbeidsmarked og betydelig prisstigning. På etterspørselssiden er både det private konsumet og investeringene i betydelig vekst. Eksportutviklingen er derimot forholdsvis svak, mens importen øker sterkt, slik at driftsbalansen med utlandet forverrer seg.

Etter det svenske finansdepartementets siste anslag fra januar økte det private konsumet med 4 prosent regnet i volum fra 1986 til 1987. Utviklingen i detaljomsetningen utover høsten i fjor tydet på at konsumveksten holdt seg godt oppe gjennom hele 1987. Det var forbruket av varige konsumvarer, særlig biler, som økte sterkest. Tallet på nyregistrerte biler var i sterk stigning ut hele 1987 og var i januar 1988 21 prosent høyere enn i januar 1987. Den sterke konsumstigningen gjennom 1987 hang i første rekke sammen med økning i husholdningenes realinntekter. Men også en betydelig formuesøking, optimistiske framtidsforventninger fram til børskrakket i oktober og gode muligheter til å ta opp lån har trolig bidratt til konsumveksten.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte, regnet i volum, enda sterkere enn det private konsumet. Investeringene steg med 5,8 prosent, mot en nedgang på 1 prosent året før. Industriinvesteringene steg med hele 15 prosent, mot -3 prosent i 1986 og boliginvesteringene med 10 prosent, mot -3 prosent i 1986. Innenfor industrien var investeringsveksten særlig sterk for bilindustri, treforedlingsindustri og kjemisk industri. Den sterke ekspansjonen i inve-

SVERIGE: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER

Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989		
	FD ¹ anslag jan. 88	OECD des. 87	FD alt.1 jan. 88	FD alt.2	OECD des. 87	FD alt.1 jan. 88	FD alt.2
Privat konsum	4,0	2	2,0	2,5	2	2,0	1,5
Offentlig konsum	0,9	1 1/4	1,5	1,2	1 1/4	1,4	1,0
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	5,8	2 3/4	2,5	2,5	1 3/4	2,2	-1,7
Eksport	2,9	1 3/4	2,5	1,8	1 1/2	2,5	0,8
Import	4,9	5	4,4	4,7	3	3,5	3,1
Bruttonasjonalprodukt	2,5	1 1/2	1,9	1,7	1 1/4	1,7	0,3

¹ Finansdepartementet.

steringene i 1987 henger sammen med høy kapasitetsutnyttning, god lønnsomhet og -inntil børskrakket i oktober - optimistiske framtidsforventninger.

Volumet av vare- og tjenesteeksporten var etter Finansdepartementets januaranslag i mer moderat vekst enn investeringer og konsum (2,9 prosent i 1987, mot 3,2 prosent året før). Finansdepartementet regner ikke med at svenske bedrifter tapte markedsandeler i 1987, men markedsveksten var svakere enn året før. Verdien av vareeksporten steg med 6 prosent fra 1986 til 1987 (mot 1,8 prosent året før). I tremånedersperioden november-januar var eksportverdien 5 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Som følge av den sterke ekspansjonen i den innenlandske etterspørselen steg volumet av vare- og tjenesteimporten sterkere enn eksportvolumet. Finansdepartementets anslag for importveksten er 4,9 prosent fra 1986 til 1987. Verdien av vareimporten steg med 11 prosent fra året før og viste også sterk oppgang gjennom 1987, men gikk ned i januar. I november-januar lå den (sesongjustert) på samme nivå som i foregående tremånedersperiode.

Driftsbalansen med utlandet er ventet å vise et underskudd på nesten 5 milliarder kroner i 1987, mot et overskudd på 7 milliarder i 1986.

Den innenlandske etterspørselsøkningen slo også i 1987 ut i sterkere øking i importen enn i produksjonen, men forskjellen i vekst-ratene var mindre enn året før; bruttonasjonalproduktet anslås å ha steget med 2,5 prosent fra 1986 til 1987, mot 1,2 prosent fra 1985 til 1986. Industriproduksjonen viste sterk stigning gjennom storparten av 1987. I 4. kvartal lå industriproduksjonen rundt 9 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående kvartal, men den endret seg lite i løpet av 4. kvartal. Kapasitetsutnyttningen i industrien fortsatte å stige fra 3. til 4. kvartal, og i desember arbeidet rundt 60 prosent av industri-bedriftene med full kapasitetsutnyttning.

Den sterke aktivitetsøkningen har ført til knapphet på arbeidskraft i stadig flere bedrifter. Etter Statistiska Centralbyråns konjunkturbarometer i desember var knapphet på arbeidskraft den viktigste flaskehalsen på produksjonssiden. Arbeidsløsheten var i 1987 lavere enn i 1986, sysselsettingen høyere, og tallet på personer sysselsatt ved arbeidsmarkedspolitiske tiltak færre. I

januar var arbeidsløshetsprosenten 2,1 (ujustert), dvs. som i januar i fjor.

Prisstigningen var sterkere i 1987 enn året før. I gjennomsnitt for hele 1987 lå konsumprisene 4,2 prosent høyere enn i 1986, dvs. samme stigning som året før. I 4. kvartal lå konsumprisindeksen 6,0 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal og i januar i år 5,1 prosent høyere enn i januar i fjor. Økningen i stigningstakten henger i første rekke sammen med forhøyelser i indirekte skatter og avgifter og nedgang i subsidiene. Dette gjelder bl.a. økte alkoholavgifter i januar i fjor, økte tobakksavgifter i februar, høyere avgifter på olje i juni og nedsatte matvaresubsidier i juli. Prisstigningen var også i 1987 klart høyere i Sverige enn hos landets 8 viktigste handelspartnere. I desember lå konsumprisene for disse landene i gjennomsnitt 3,8 prosent høyere enn et år tidligere, mens den tilsvarende stigningsraten for Sverige var 5,2 prosent.

Utsiktene for svensk økonomi i 1988 og 1989 har etter det svenske finansdepartementets vurdering endret seg betydelig som følge av børskrakket i oktober. Den økonomiske statistikken fram til månedene rundt årsskiftet viser at børskrakket ikke har hatt noe umiddelbart gjennomslag på viktige indikatorer som detaljomsetning, bilkjøp, utenriksøkonomi, konsumpriser, sysselsetting og arbeidsløshet. Men rundspøringer om husholdningenes og bedriftenes konjunkturvurderinger viser en kraftig dreining i negativ retning etter børskrakket, og Finansdepartementet antar derfor at både privat konsum og bruttoinvesteringer vil påvirkes negativt i nær framtid. Men børskrakket har også hatt visse positive effekter; nedgangen i dollarkursen innebærer isolert sett bedret svensk konkurranseevne, fordi dollar inngår med spesielt høy vekt i beregningen av kronekursen, og denne vil derfor gå ned i forhold til andre vest-europeiske valutaslag når dollaren faller. Dette vil isolert sett bedre svensk konkurranseevne på markeder utenfor dollarområdet. Børsfallet har også medført at den tidligere

tendensen til stigende internasjonal rente er brutt. Sammen med lavere oljepris har disse faktorene styrket betalingsbalansen isolert sett. Alt i alt ventes likevel børskrakket å føre til lavere vekst i svensk økonomi.

Prognosene er derfor nedjustert siden oktober. Det private konsumet antas nå å ville stige 1/2 prosentenhet svakere både i 1988 og 1989 enn tidligere forutsatt. Investeringene vil etter Finansdepartementets nye prognoser øke 1/2 prosentenhet svakere i 1988 og 2 - 2 1/2 prosentenheter svakere i 1989 enn ventet i oktober. Eksporten antas bare å bli påvirket marginalt i 1988, men stigningstakten i 1989 vil etter de siste prognosene bli 1 - 1 1/2 prosentenheter lavere enn ventet i oktober. For bruttonasjonalproduktet i alt er veksten etter de nye prognosene dermed nedjustert med knapt 1/2 prosentenhet i 1988 og 1/2-1 prosentenhet i 1989. Finansdepartementet understreker imidlertid usikkerheten i disse prognosene, særlig når det gjelder 1989.

En annen viktig usikkerhetsfaktor er utfallet av lønnsoppgjøret. Dette vil - ihvertfall i 1989 - kunne få så store virkninger på produksjon, arbeidsløshet, priser og utenriksøkonomi at det svenske finansdepartementet har utarbeidet prognosene for 1988 og 1989 i to alternativer. I alternativ 1 forutsettes at lønnsoppgjøret fører til en stigning i timelønnen på 4 prosent, mens alternativ 2 forutsetter en stigning på 7 prosent, dvs. omtrent som i 1987. Alternativ 1 beregnes å gi en prisstigning på vel 3 prosent pr. år i løpet av 1988 og 1989, mens prisstigningen etter alternativ 2 beregnes å bli 5-6 prosent pr. år.

Ellers er forskjellen mellom de to alternativene ikke særlig stor for 1988. Det private konsumet økte med 5 prosent i 1. halvår 1987 og 3 prosent i 2. halvår sammenliknet med tilsvarende perioder året før. Svakere veksttakt i de disponible realinntektene i 1988, tap på husholdningenes aksjeformue etter børskrakket og mindre optimistiske framtidsforventninger som følge

av børskrakket taler for fortsatt demping av konsumveksten i 1988. For året under ett ventes det private konsumet å ligge 2 - 2 1/2 prosent høyere enn året før, mot som nevnt en vekst på 4 prosent i 1987.

De investeringsrundspøringer som ble gjennomført i løpet av høsten 1987 tyder på fortsatt øking i investeringene i 1988. Som følge av børskrakket ventes imidlertid atskillig svakere vekst - 2 1/2 prosent fra 1987 til 1988 - enn året før (om lag 6 prosent).

Markedsveksten for svensk eksport av bearbeidde varer ventes å bli betydelig svakere i 1988 enn i 1987, men svensk industri ventes ikke i vesentlig grad å tape markedsandeler. Etter alternativ 1 ventes eksportveksten å bli 2,5 prosent og etter alternativ 2 1,8 prosent, mot 2,9 prosent i 1987.

For importen innebærer den lavere etterspørselsveksten i de nærmeste årene at importveksten dempes, særlig når det gjelder bearbeidde varer. Alt i alt beregnes importen av varer og tjenester å øke med rundt 4 1/2 prosent i volum under begge alternativene i 1988.

Etter de nye prognosene ventes nå et underskudd på driftsbalansen med utlandet på 12-14 milliarder kroner i 1988, mot som nevnt 5 milliarder kroner i 1987.

Med disse forutsetningene antas bruttonasjonalproduktet å øke med 1,9 prosent i 1988 i alternativ 1 (relativt lav lønnsstigningstakt) og med 1,7 prosent etter alternativ 2, mot 2,5 prosent i 1987.

For 1989 vil forskjellen i veksttakt mellom de to alternativene bli atskillig større. I alternativ 1 beregnes bruttonasjonalproduktet å øke med 1,7 prosent, mens det etter alternativ 2 bare vil øke med 0,3 prosent. Dette henger sammen med at den forutsatte høyere stigningstakten for timelønnen i alternativ 2 vil forverre konkurranseevnen og lønnsomheten, og dette vil føre til både svakere investeringsutvikling og svakere

eksportvekst. Etter alternativ 1 vil investeringene i fast realkapital stige med 2,2 prosent, mens de etter alternativ 2 ventes å gå ned med 1,7 prosent. Eksporten ventes å øke med 2,5 prosent etter alternativ 1, men bare med 0,8 prosent etter alternativ 2. Forskjellen på utviklingen i det private konsumet vil være noe mindre, med henholdsvis en stigning på 2 prosent og 1,5 prosent.

Underskuddet på driftsbalansen overfor utlandet i 1989 vil etter alternativ 1 komme opp i 16 milliarder kroner og etter alternativ 2 i 21 milliarder kroner.

Selv under alternativet med forholdsvis lav lønnsstigning vil den tendens til fortsatt synkende arbeidsløshet som var forutsatt i oktober neppe kunne realiseres etter børskrakket. Under dette alternativet forutsettes det nå uendret arbeidsløshet i 1988 og 1989 sammenliknet med siste del av 1987. Dette innebærer en arbeidsløshet på 1,8 prosent både i 1988 og 1989, mot 1,9 prosent i 1987. Med den lavere produksjonsveksten som er forutsatt under alternativ 2 vil arbeidsløsheten stige noe i løpet av de to nærmeste årene, og under dette alternativet regnes det med en arbeidsløshetsprosent på 1,9 i 1988 og 2,3 i 1989.

OECD's desemberprognoser ligger temmelig nær Finansdepartementets prognoser for 1988 og stort sett mellom Finansdepartementets alternativ 1 og alternativ 2 for 1989. Også OECD venter betydelig nedgang i veksten i den innenlandske etterspørselen i 1989, med en vekst i det private konsumet på 2 prosent og i bruttoinvesteringene 1 3/4 prosent. Stigningstakten for eksporten ventes å gå ned til 1 1/2 prosent, mens OECD er noe mer optimistisk enn Finansdepartementet når det gjelder importen, som ventes å øke med 3 prosent. For bruttonasjonalproduktet under ett fører OECD's etterspørselsforutsetninger til en vekst på 1 1/2 prosent i 1988 og 1 1/4 prosent i 1989.

Sveriges Industriförbund, som i februar offentliggjorde prognoser for 1988, antar at senhøstens hendelser på finans- og valuta-

markedene "radikalt har forandret vilkårene for konjunkturoppgangens varighet". S.I. venter en vekst i bruttonasjonalproduktet på bare 1 prosent fra 1987 til 1988.

=====

STORBRITANNIA: VEKSTEN I PRODUKSJON OG ETTERSPOERSEL KAN VÆRE I FERD MED Å SVEKKES, OG BETYDELIG NEDGANG I VEKSTTAKTEN ER VENTET I DE NÆRMESTE PAR ÅRENE

=====

Den betydelige veksten i britisk økonomi har fortsatt utover høsten og vinteren. Den ble sterkere enn både OECD og NIESR (National Institute of Social and Economic Research) ventet sist sommer. Etterspørselsutviklingen i 1987 ble også mer balansert enn i 1986 da det private konsumet økte svært sterkt, mens investeringene og eksporten viste relativt svak stigning. I 1987 var det private konsumet fortsatt den viktigste vekstfaktoren bak oppgangen, men investeringene i fast realkapital og eksporten tok seg betydelig opp. Arbeidsløsheten har vist klar nedgang, mens lønns- og prisøkingen har blitt litt sterkere. Underskuddet på driftsbalansen har økt noe.

Bruttonasjonalproduktet fortsatte å øke også

i 4. kvartal, med 4 prosent (sesongjustert årlig rate) etter foreløpige anslag. For året under ett ventet OECD i desember en vekst fra 1986 på 3 3/4 prosent, eller 1/2 prosentenheter mer enn OECD ventet i juni. Også NIESR har oppjustert sitt anslag for veksten i bruttonasjonalproduktet i 1987, fra 4,0 prosent i november i fjor til 4,7 prosent i februar i år.

Industriproduksjonen fortsatte å øke gjennom storparten av 1987 og lå i 4. kvartal 3,8 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal og i desember 3,9 prosent høyere enn et år tidligere. Den lå likevel på omtrent samme nivå i desember som i september.

Arbeidsløsheten fortsetter å gå ned. Arbeidsløshetsprosenten (sesongjustert) var for 4. kvartal 1987 under ett 9,4, mot 10,0 i 3. kvartal og 11,1 i 4. kvartal i 1986. I januar i år var arbeidsløshetsprosenten 9,0. Den sterke nedgangen i den registrerte arbeidsløsheten henger sammen med produktionsveksten, men også i noen grad med endringer i registreringsreglene.

Etter volumet av detaljomsetningen å dømme fortsatte den betydelige veksten i det

STORBRITANNIA: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987	1988		1989	
	NIESR ¹ febr. 88	OECD juni 87	NIESR febr. 88	OECD des. 87	NIESR febr. 88
Privat konsum	4,9	3,5	4,3	2,3	2,3
Invest. i fast realkap.	3,1	3,5	5,2	3,5	2,7
Eksport	6,3	1,5	4,2	1,3	2,2
Import	7,9	4,3	7,6	3,5	3,0
Bruttonasjonalprodukt	4,7	2,3	2,9	1,8	1,9

¹National Institute of Economic and Social Research

private konsumet utover høsten og vinteren. I tremånedersperioden november-januar lå detaljomsetningsvolumet 4,4 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode og i januar 8,8 prosent høyere enn ett år tidligere. OECD anslo i desember stigningen i det private konsumet fra 1986 til 1987 til 4 1/2 prosent, mot 5,1 prosent fra 1985 til 1986. Desemberanslaget for det private konsumet representerer en oppjustering av juniprognosen på 3/4 prosentenhet. Den sterke konsumveksten i fjor henger sammen med økning i realinntektene, nedgang i spareraten og skattereduksjoner. NIESR anslo i februar i år konsumveksten i 1987 til 4,9 prosent.

Også investeringene i fast realkapital har fortsatt å øke sterkt, særlig i industrien, og betydelig sterkere enn ventet tidligere. OECD ventet i juni en vekst i investeringene på 2 3/4 prosent i 1987, mens veksten i desember ble anslått til hele 4 3/4 prosent av OECD og i februar til 3,1 prosent av NIESR.

Også verdien av vareeksporten fortsatte å øke betydelig i årets siste kvartal. Den lå da vel 12 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal. Fra september til desember gikk likevel eksporten litt ned, og den lå i desember 7 prosent høyere enn et år tidligere. Også for eksporten har veksten blitt betydelig sterkere enn OECD ventet i juni. Anslaget for veksten i volumet av samlet vare- og tjenesteeksport i 1987 er oppjustert fra 4 1/2 prosent i juni til 5 1/2 prosent i desember (6,3 etter NIESR's februaranslag). Styrket britisk konkurransevne i Europa som følge av nedgang i pundkursen i forhold til blant annet tyske mark har bidratt til den sterke eksportveksten.

Veksten i verdien av vareimporten skjøt kraftig fart utover sommeren, men i løpet av høsten flatet kurven for importverdien noe ut. I 4. kvartal under ett var importverdien 6-7 prosent høyere (sesongjustert årlig rate) enn i 3. kvartal og i desember hele 10 prosent høyere enn ett år tidligere. For 1987 under ett ventet OECD i desember en

vekst i volumet av samlet vare og tjenesteimport på 5 3/4 prosent fra året før (hele 7,9 prosent etter NIESR's februaranslag), mot en ventet vekst på 4 1/2 prosent i juni. Oppjusteringen må sees på bakgrunn av at veksten i den innenlandske etterspørselen ble betydelig sterkere enn ventet.

Som følge av den noe sterkere importveksten enn eksportveksten viste driftsbalansen overfor utlandet et moderat underskudd i 1987, etter NIESR's februaranslag på 2,7 milliarder pund, mot 0,9 milliarder pund i 1986.

Konsumprisene viste moderat øking gjennom storparten av 1987, men de endret seg lite fra november i fjor til januar i år. Likevel lå konsumprisindeksen i tremånedersperioden november-januar 3,4 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode, og i januar 3,3 prosent høyere enn ett år tidligere. For 1987 under ett anslo NIESR i februar oppgangen i konsumprisene fra året før til 3,2 prosent, mot en øking på 3,6 prosent i 1986 og 5,2 prosent i 1985. Stigningen i 1987 avspeiler i første rekke høyere priser på importerte råvarer og energi. Men stigende etterspørsel etter arbeidskraft har stoppet tendensen til nedgang i lønnsveksten, og den underliggende stigningstendensen for timelønnen ligger nå rundt 8 prosent. Prisvirkningene av lønnsstigningen blir motvirket av betydelig produktivitetsøkning.

Som følge av sterkere innenlandsk etterspørsel, ugunstig utvikling av handelsbalansen og sterk vekst i likviditeten ble kredittpolitikken strammet noe til i august. Rentenivået gikk noe opp etter nedgang tidligere på året, da pundkursen var i stigning. Etter den sterke nedgangen i aksjekursene i oktober ble renten igjen satt ned. Offentlig sektors lånebehov har fortsatt å gå ned og vil for budsjettåret sett under ett være atskillig lavere enn tidligere ventet. I løpet av de to neste årene antas renten å stige litt. Regjeringen vil i det nye statsbudsjettet som vil bli lagt fram om kort tid foreslå nye skattelettelser, men

disse vil neppe være store nok til å hindre nedgang i veksttakten.

Med de vanlige forutsetningene om bl.a. stabile valutakurser etter 10. november i fjor antar OECD at veksten i bruttonasjonalproduktet vil gå markert ned i løpet av de to neste årene, til 2,8 prosent i 1988 og 1,8 prosent i 1989. Den ventede nedgangen gjenspeiler både en sannsynlig svekkelse av utenlandsetterspørselen og en ventet lavere veksttakt i innenlandsetterspørselen.

Prognosen for eksportutviklingen må bl.a. sees på bakgrunn av det sterke fallet i aksjekursene i oktober. Som følge av børskrakket antas Storbritannias markeder for industrielle eksportvarer å vokse betydelig svakere etter hvert. Markedsveksten er ventet å bli 3 1/2 prosent i 1988 og litt høyere i 1989. Britisk industris markedsandeler ventes å synke i 1988, både som følge av senvirkninger av stigningen i pundkursen gjennom 1987 og som følge av ventet sterkere prisstigning i Storbritannia enn hos de viktigste handelspartnerne. Også lavere oljeeksport som følge av nedgang i oljeproduksjonen i Nordsjøen vil begrense veksten i samlet eksport. For samlet vare- og tjenesteeksport ventet OECD i desember en volumstigning på bare 2 prosent fra 1987 til 1988 (mot en ventet vekst på 1 1/2 prosent i juni). I 1989 er eksportveksten ventet å gå videre ned til bare 1 1/4 prosent. De tilsvarende prognosene fra NIESR i februar er henholdsvis 4,2 prosent og 2,2 prosent.

Også veksten i den innenlandske etterspørselen antas å ville bli betydelig svekket i løpet av de kommende to år, selv om investeringsrundspøringer tyder på at veksten i næringslivets investeringer vil holde seg på et høyt nivå på kort sikt; volumet av samlede investeringer i fast realkapital var av OECD ventet å stige enda litt sterkere fra 1987 til 1988 enn året før, - med 5 3/4 prosent (NIESR's prognose: 5,2 prosent). Men dette innebærer nedgang i veksttakten i løpet av 1988. Lagerinvesteringer er ventet å bidra betydelig til økningen i samlet innenlandsk etterspørsel i den nærmeste fram-

tid; forholdet mellom lagerbeholdninger og produksjon har falt til det laveste nivå på mange år. I 1989 ventes investeringsveksten å bli betydelig svakere enn i 1988 og 1987. Fra 1988 til 1989 antar OECD at samlede investeringer i fast realkapital vil øke med 3 1/2 prosent regnet i volum, mens NIESR venter en vekst på 2,7 prosent.

Veksten i det private konsumet ventes å bli markert svekket både i 1988 og 1989. Som følge av aksjekursfallet ventes spareraten, som falt til rundt 6 prosent i løpet av 80-årene, å øke igjen, og samtidig kan sterkere prisstigning og lavere vekst i sysselsettingen føre til nedgang i stigningstakten for realinntektene. For 1988 ventet OECD i desember en stigning i det private konsumet på 3 1/4 prosent (3 1/2 prosent etter juniprognosene) og for 1989 en vekst på 2 1/4 prosent. Tilsvarende prognoser fra NIESR i februar er henholdsvis 4,3 prosent og 2,3 prosent.

Som følge av nedgangen i produksjonsveksten vil veksten i sysselsettingen etter hvert bli svakere. Arbeidsløshetsprosenten ventes etter OECD's prognoser likevel å falle videre til 10 1/4 i 1988 (fra 10 3/4 i 1987), men å gå opp igjen til 10 1/2 i 1989.

Med ventet svakere produktivitetsvekst vil arbeidskostnadene pr. enhet øke sterkere enn gjennomsnittet for de land som er Storbritannias handelspartnerne, og konsumprisene ventes å øke noe sterkere fra 1987 til 1988 (med 4,4 prosent) enn året før (3,2 prosent) og med 5,4 prosent i 1989 etter NIESR's februarprognoser.

En ventet bedring i bytteforholdet vil ikke være tilstrekkelig til å oppveie virkningene på driftsbalansen av den ugunstige volumutviklingen i utenrikshandelen; volumet av samlet vare- og tjenesteimport er av OECD ventet å øke med 4 3/4 prosent i 1988 og 3 1/2 prosent i 1989, (NIESR: 3,0 prosent). NIESR ventet i februar at underskuddet på driftsbalansen vil øke til 4,2 milliarder pund i 1988 og videre til 6,4 milliarder pund i 1989.

=====

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND: MEGET SVAK
VEKST VENTES DE NÆRMESTE TO ÅRENE

=====

I Forbundsrepublikken Tyskland ser det ut til at den underliggende veksttakten ble noe svekket i fjorårets siste måneder, til tross for at bruttonasjonalproduktet steg med 1 prosent (sesongjustert) fra 3. til 4. kvartal, mot 0,5 prosent fra 2. til 3. kvartal. Mye tyder på at stigningen i vekstraten er forbigående. Det var i første rekke lageroppbygging og økt privat forbruk som ga høyere produksjonsvekst i 4. kvartal enn i 3. kvartal. Forbruksøkningen kan til en viss grad henge sammen med avgiftsendring for personbiler fra årsskiftet. Investeringene i fast realkapital gikk ned fra 3. til 4. kvartal, mens eksporten fortsatte å øke noe. Importstigningen var imidlertid betydelig sterkere. IFO's indeks for næringslivets konjunkturvurdering ("Business Climate Indicator") gikk ned fra 102,2 i oktober til 92,4 i desember, eller med nær 10 prosent.

DIW antar at volumet av samlet privat konsum økte med 1,5 prosent fra 3. til 4. kvartal, mot 1 prosent fra 2. til 3. kvartal. Særlig sterkt antas bilomsetningen å ha økt. Denne

konsumøkningen kan langt på vei forklares med en relativt sterk realinntektsvekst, idet konsumprisindeksen holdt seg omtrent uendret, mens inntektsstigningen var forholdsvis betydelig i 4. kvartal.

Investeringsaktiviteten i 4. kvartal var preget av virkningene av børskrakket i oktober og fallet i dollarkursen. Investorenes konjunkturvurdering ble markert mer pessimistisk etter børskrakket, og bare fra oktober til desember gikk volumet av tilgangen på nye innenlandsordrer til investeringsindustrien ned med nær 10 prosent (sesongjustert). I 4. kvartal lå ordretilgangen til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder 18 prosent (sesongjustert årlig rate) lavere enn i 3. kvartal, og i desember 6 prosent lavere enn ett år tidligere. DIW anslår volumnedgangen for samlede investeringer i maskiner og utstyr fra 3. til 4. kvartal til 4 prosent (sesongjustert årlig rate). Vest-tysk investeringsindustri blir ikke bare rammet av svak etterspørselsutvikling, men også av økende konkurranse fra andre lands eksport av investeringsvarer som følge av stigningen i kursen på tyske mark. Investeringene i bygge- og anleggsvirksomhet holdt seg uendret på samme lave nivå som i 3. kvartal.

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER

Volumendring fra året før i prosent.

	1986		1987		1988		1989	
	Regn- skap	Ty.inst. ¹ høsten 87	OECD des.87	DIW ² jan.88	Ty.inst. høsten 87	OECD des.87	DIW jan.88	OECD des.87
Privat konsum	4,3	3,0	2 1/2	3,0	3,0	2 3/4	3,0	2 1/4
Offentlig konsum	2,3	2,0	2	2,0	1,5	1 3/4	1,5	1 1/2
Investeringer i								
fast realkapital	3,1	1,0	1	1,5	2,0	1 1/2	1,0	1
Eksport	-0,2	0,0	0	0,0	3,5	1	0,0	1 1/2
Import	3,5	4,0	3 1/4	3,5	5,0	4	2,5	3 3/4
Bruttonasjonalprod.	2,5	1 3/4	1 1/2	1,5	2,0	1 1/2	1,0	1 1/4

¹ De fem største vest-tyske forskningsinstituttene.

² Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin.

Virkningene av børskrakket har derimot ennå ikke vist seg i eksportutviklingen. Etter DIW's anslag for 4. kvartal gikk volumet av samlet vare- og tjenesteeksport opp med hele 8 prosent fra kvartalet før (sesongjustert årlig rate). Vareeksporten lå - regnet i verdi - i 4. kvartal 10 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal og i desember 4 prosent høyere enn i desember 1986. DIW antar at vareeksporten i 4. kvartal i stor grad har blitt forsert av frykt for ytterligere dollarfall, som vil gi lavere eksportpriser. Utover høsten gikk volumet av nye eksportordrer noe ned.

Men importstigningen har vært enda sterkere enn eksportstigningen. Volumet av samlet vare- og tjenesteimport steg med hele 22 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 3. til 4. kvartal etter DIW's anslag. Denne sterke veksten må sees på bakgrunn av valutakursutviklingen, som har gjort importvarene stadig billigere. I løpet av 4. kvartal gikk imidlertid veksttakten for importen noe ned. Vareimporten økte - regnet i verdi - med 11 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 3. til 4. kvartal, men i løpet av kvartalet flatet også kurven for importverdien ut. I desember lå verdien av vareimporten på omtrent samme nivå som i september og 3,5 prosent høyere enn i desember 1986.

Prisstigningen er fortsatt svak, i første rekke som følge av den valutakursbetingede nedgangen i importprisene; i tremånedersperioden november-januar lå konsumprisindeksen 0,1 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode og i januar 0,7 prosent høyere enn i januar i fjor.

Som nevnt innebærer denne utviklingen av de ulike etterspørselskomponentene en stigning i bruttonasjonalproduktet på 4 prosent fra 3. til 4. kvartal regnet som sesongjustert årlig rate. For industriproduksjonen var stigningen 3 prosent, og den lå i desember 3,1 prosent høyere enn i desember 1986.

Ordreutviklingen de siste månedene tyder på

at produksjonsveksten vil bli svakere utover vinteren og våren, og DIW utelukker ikke muligheten for en direkte nedgang. Ordre-svikten gjelder særlig investeringsetter-spørselen. Det private konsumet har siden årsskiftet blitt stimulert av iverksettingen av 2. trinn av skattereduksjonene. Men denne stimulansen er etter DIW's oppfatning ikke sterk nok til å hindre veksttakten i det private konsumet i å gå ned. Ordretilgangen for eksportvarer lå ved årsskiftet på om lag samme nivå som før børskrakket.

DIW finner at et tilbakeslag i den økonomiske aktiviteten i 1. kvartal 1988 etter den uvanlig sterke stigningen i 4. kvartal i fjor ikke er usannsynlig. For samlet bruttonasjonalprodukt ventet DIW i februar i beste fall stagnasjon i 1. kvartal i år.

For hele året 1988 har DIW nedjustert prognosen for veksten i bruttonasjonalproduktet fra 2 prosent i oktober til 1 prosent i januar, mot en anslått vekst på 1,5 prosent i 1987 og 2,5 prosent i 1986. Andre kjente vekstprognoser for 1988 ligger mellom 0 prosent og 1,5 prosent. Nedjusteringen av vekstprognosen for 1988 må i første rekke sees på bakgrunn av børskrakket i oktober og uroen på valutamarkedene. Etter DIW's vurdering har børs krisen "i avgjørende grad redusert investorenes og konsumentenes til-lit". Med en vekst på bare 1 prosent vil sysselsettingen ikke kunne øke, og arbeids-løsheten vil stige. Etter de siste prognosene vil 9,3 prosent av arbeidsstyrken være uten arbeid i 1988, mot 9,0 prosent i 1987. Dette innebærer en stigning i tallet på arbeidsløse fra 2,2 millioner til 2,3 millioner.

Det er ifølge DIW særlig bedriftenes investeringsvilje som ikke er sterk nok til å holde oppgangen ved like; til tross for meget høye bedriftsfortjenester reduserte bedriftene sine investeringsplaner allerede før børskrakket. Som følge av børskrakket og dollarnedgangen er investeringsplanene senere justert videre nedover. DIW regnet i januar med en vekst i samlede investeringer i fast realkapital på 1 prosent fra 1987 til

1988, mens instituttet sist høst, dvs. før børskrakket, ventet en vekst på 2 prosent.

For det private konsumet har DIW foreløpig ikke foretatt noen nedjustering av vekstprognosen (3 prosent i 1988, dvs. som anslått for 1987). Men instituttet forutsetter da at verken nye aksjekursfall eller rask forverring av situasjonen på arbeidsmarkedet vil finne sted.

En kraftig nedjustering av eksportprognosene for 1988 - fra en ventet vekst på 3,5 prosent sist høst til 0 prosent i januar - må sees på bakgrunn av den betydelige nedgangen i dollarkursen utover høsten og vinteren og DIW's forutsetning om at dollarkursen vil fortsette å synke; selv med betydelige prisnedslag vil da mange vest-tyske bedrifter miste markedsandeler i dollarområdet. Også innenlands vil vest-tyske bedrifter tape markedsandeler; importen antas å stige med 2,5 prosent, dvs. betydelig mer enn stigningen både i samlet produksjon og etterspørsel.

Til tross for denne volumutviklingen av utenriksøkonomien ventes overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet bare å synke moderat - fra vel 80 milliarder tyske mark i 1987 til knapt 70 milliarder i 1988. Nedgangen i overskuddet ventes å bli bremsset av en betydelig bedring i bytteforholdet.

Konsumprisene ventes å øke med bare 1 prosent i 1988. Dette er en litt sterkere stigning enn året før (0,5 prosent).

Også OECD har nedjustert sine prognoser for veksten i det vest-tyske bruttonasjonalproduktet i 1988, fra 2 prosent etter juni-prognosen til 1 1/2 prosent etter desemberprognosen. Vekstraten for det private konsumet er nedjustert fra 3 1/4 prosent til 2 3/4 prosent, men det private konsumet ventes fortsatt å bli det mest dynamiske elementet i innenlandsetterspørselen. For 1989 venter OECD lavere disponibel realinntektsvekst, men virkningene på konsumet vil bli dempet av fortsatt nedgang i spareraten. For 1989 venter OECD en vekst i det private

konsumet på 2 1/4 prosent.

For investeringene i fast realkapital har OECD nedjustert sine prognoser for 1988 fra 2 3/4 prosent i juni til 1 1/2 prosent i desember. Vekstraten er ventet å gå videre ned, til 1 prosent i 1989.

For eksporten er OECD noe mer optimistisk enn DIW og venter en vekst på 1 prosent i 1988 og 1 1/2 prosent i 1989; i motsetning til DIW forutsetter OECD uendret dollarkurs. Importveksten ventes å ligge rundt 4 prosent både i 1988 og 1989.

OECD's nedjusteringer er mer en konsekvens av den ventede virkningen av børskrakket på internasjonal handel og valutakursutvikling enn av de direkte virkningene på vest-tysk økonomi. For 1988 vil som nevnt denne etterspørsels- og importutviklingen gi en økning i bruttonasjonalproduktet på 1 1/2 prosent og for 1989 på 1 1/4 prosent.

OECD venter en litt sterkere prisstigning enn DIW for 1988 - 1 3/4 prosent. Dette kan henge sammen med OECD's forutsetning om uendrede valutakurser. For 1989 venter OECD en litt svakere prisstigningstakt - 1 1/2 prosent - trolig som følge av forutsetningen om svakere vekst i den innenlandske etterspørselen enn året før.

Det er ikke noe som tyder på at Forbundsrepublikken vil føre en vesentlig mer ekspansiv økonomisk politikk i 1988 og 1989 enn i 1987. Riktignok har som nevnt 2. trinn av skattereduksjonsprogrammet blitt satt i verk fra 1. januar i år, og ytterligere nedsettelser er planlagt fra 1990. Men det virker nå sannsynlig at skattereduksjonene vil bli finansiert på en slik måte at de vil få svært begrensede virkninger på samlet økonomisk aktivitet. Regjeringen overveier blant annet å øke forbruksavgifter, redusere subsidier og begrense offentlige utgifter. Detaljer om disse planene vil etter presseopplysninger å dømme bli offentliggjort til sommeren.

=====

USA: FARE FOR PRODUKSJONSSVIKT SOM FØLGE AV
STERK LAGEROPPBYGGING OG NEDGANG I KONSUM-
OG INVESTERINGSETTERSPOERSELEN

=====

I amerikansk økonomi er det nå klare tegn til avdemping av veksttakten. Dette skyldes i første rekke en markert svikt i det private konsumet. Før børskrakket ble veksttakten i det private konsumet gradvis svakere, bl.a. fordi virkningen av oljeprisfallet i 1986 ebbet ut. Fra 3. til 4. kvartal gikk det private konsumet betydelig ned, i første rekke fordi forbrukerne ble mer tilbakeholdne etter børskrakket i oktober (se Økonomiske analyser nr. 10 1987). Særlig sterk var nedgangen i forbruket av varige konsumvarer, spesielt biler. Forbrukernes konjunkturvurdering ("consumers' sentiment") ble betydelig mer pessimistisk i den første tiden etter børskrakket, men bedret seg noe mot slutten av året. For 1987 under ett økte det private konsumet etter foreløpige anslag med rundt 2 prosent, mot 4,2 prosent i 1986.

Også investeringene i fast realkapital utenom boliger gikk noe ned i 4. kvartal, etter betydelig stigning i 3. kvartal. Også det kraftige omslaget i investeringene henger trolig sammen med børskrakket i okto-

ber. For året under ett steg investeringene utenom boliger med 0,7 prosent etter foreløpige tall. Boliginvesteringene var gjennomgående i nedgang gjennom 1987, men viste svært sterke svingninger. For året under ett lå boliginvesteringene omtrent på samme nivå som i 1986, etter en vekst på 13 prosent fra 1985 til 1986. Tallet på igangsatte nye boliger fortsatte å gå ned utover senhøsten og vinteren; i tremånedersperioden november-januar lå det 27 prosent (sesongjustert årlig rate) lavere enn i foregående tremånedersperiode og i januar lå tallet på igangsatte nye boliger 24 prosent lavere enn i januar 1987.

Også i 4. kvartal ga utenriksøkonomien vekstimpulser til amerikansk økonomi; volumet av samlet vare- og tjenesteeksport fortsatte å stige noe. Verdien av vareeksporten var i sterk stigning gjennom praktisk talt hele 1987 og lå i tremånedersperioden november-januar hele 33 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode. Den sterke volumveksten i vare- og tjenesteeksporten i 1987 henger sammen med at kursnedgangen på dollar siden 1985 har ført til bedret amerikansk konkurransevne.

Også volumet av vare- og tjenesteimporten fortsatte å stige i 4. kvartal, men på langt

USA: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER

Volumendring fra året før i prosent.

	1986		1987		1988		1989	
	Regn- skap	OECD des.87	DRI ¹ feb.88	OECD des.87	DRI feb.88	OECD des.87	DRI feb.88	
Privat konsum	4,2	2	2,1	1 1/4	1,2	1	1,7	
Boliginvesteringer	12,5	1/4	-0,1	1/4	-4,4	2	6,2	
Andre investeringer	-2,3	1/2	0,7	3	5,1	1/2	1,6	
Eksport	3,3	12	12,8	14 1/4	14,1	9 1/4	11,5	
Import	10,5	5	7,1	1 1/4	0,6	2 1/4	0,2	
Bruttonasjonalprodukt	2,9	2 3/4	2,9	2 1/2	2,0	1 3/4	3,2	

¹ Data Resources Inc.

nær så sterkt som eksporten. Veksttakten i importen ble noe bremsset av stigende importpriser som følge av kursutviklingen. I tremånedersperioden november-januar lå importverdien likevel hele 23 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Til tross for den gunstige volumutviklingen i utenriksøkonomien steg underskuddet på handelsbalansen fra 156 milliarder dollar i 1986 til rekordtallet 171 milliarder i 1987, dvs. atskillig mer enn etter OECD's desemberanslag. Fra 3. til 4. kvartal gikk imidlertid handelsunderskuddet litt ned etter foreløpige oppgaver. Også det samlede driftsunderskuddet overfor utlandet gikk noe ned fra 3. til 4. kvartal, men steg for året under ett; det kom da opp i 165 milliarder dollar, mot 141 milliarder året før.

Samlet innenlandsk etterspørsel regnet i volum gikk - særlig som følge av den markerte svikten i det private konsumet - noe ned fra 3. til 4. kvartal. Likevel steg bruttonasjonalproduktet med 4,5 prosent. Dette var en sterkere vekst enn ventet. Storparten av stigningen i bruttonasjonalproduktet skyldes imidlertid "ufrivillig" lagerøking; produksjonen av konsumvarer fortsatte i høyt tempo, samtidig som forbrukerne reduserte sine kjøp. For året under ett steg bruttonasjonalproduktet med 2,9 prosent, dvs. som året før.

Industriproduksjonen var i betydelig stigning gjennom hele 1987, og i tremånedersperioden november-januar lå den 6 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode. Arbeidsløsheten var i nedgang gjennom 1987, og for 4. kvartal i gjennomsnitt lå arbeidsløshetsprosenten på 5,8, mot 6,8 i 4. kvartal 1986. Også i januar i år lå arbeidsløshetsprosenten på 5,8.

Budsjettunderskuddet for budsjettåret 1987 (1. oktober 1986 - 30. september 1987) ble - som følge av høyere skatteinntekter enn opprinnelig anslått - noe lavere enn ventet (148 milliarder dollar, mot 221 milliarder foregående år) og lå bare litt høyere enn

Gramm-Rudman-Holling-lovers opprinnelige måltall (144 milliarder dollar). Fra kalenderåret 1986 til kalenderåret 1987 gikk budsjettunderskuddet ned fra 205 milliarder dollar til 153 milliarder.

Konsumprisene var i jamn stigning gjennom hele 1987. Fra 3. til 4. kvartal steg konsumprisindeksen med 3,6 prosent (sesongjustert årlig rate) og fra 1986 til 1987 med 3,7 prosent, mot 1,9 prosent året før. Oppgangen i prisstigningstakten skyldes sterk stigning i importprisene, både som følge av nedgangen i dollarkursen og stigningen i oljeprisen. Lønnsøkingen har vært svært moderat og stabil.

Den sterke lageroppbyggingen i 4. kvartal i fjor vil kunne bremse produksjonsutviklingen i år, men det er uvisst når og hvor sterkt den vil slå ut. Lageroppbyggingen er sterkst på detaljistleddet, og det kan ta noe tid før den slår ut i ordreutviklingen for industrien, og enda lengre tid før en eventuell ordresvikt vil slå ut i synkende veksttakt - eller i verste fall nedgang - i industriproduksjonen; ordrebeholdningene er store, og i flere bransjer - særlig i stålproduksjon, kjemisk produksjon og papirproduksjon - er det nå praktisk talt full kapasitetsutnyttning.

Men også om en ser bort fra lagerutviklingen, er det grunn til å tro at veksttakten vil bli svakere; det er fortsatt store ubalanser til stede i amerikansk økonomi, og utjevningen av dem vil innebære svakere innenlandsk etterspørselsvekst. Dette gjelder uansett om en slik utjevning skjer via politiske beslutninger om nedskjæring av budsjettunderskuddet eller via nye fall i dollarkursen. DRI ventet i februar en oppgang i budsjettunderskuddet fra 153 milliarder dollar i 1987 til 170 milliarder i 1988, men en nedgang til 142 milliarder i det følgende år.

Konsumetterspørselen vil etter OECD's prognoser fra desember fortsette å utvikle seg svakt både i 1988 og 1989 (med en oppgang i det private konsumet på henholdsvis 1 1/4

prosent og 1 prosent, mot 2 prosent i 1987 og 4-5 prosent i de to foregående årene). Forbrukernes konjunkturvurdering forverret seg som nevnt markert etter børskrakket i oktober i fjor, og de nye prognosene ligger lavere enn OECD's prognoser fra juni (2 prosent for 1988). DRI regner i sin hovedprognose fra februar i år med en stigning i det private konsumet på 1,2 prosent i 1988 og 1,7 prosent i 1989.

Det er en viss fare for at svikten i konsum- etterspørselen vil føre til sterk nedjustering av industriens investeringsplaner. DRI venter imidlertid ikke at investerings- etterspørselen vil gå drastisk ned - ihvertfall ikke i første del av 1988, bl.a. fordi kapasitetsutnyttningen i industrien er uvanlig høy. Under forutsetning av at konsumutviklingen ikke blir betydelig svakere enn ventet, antar DRI i sitt hovedalternativ at investeringene i fast realkapital utenom boliger vil stige med 5 prosent i 1988, men bare med 1,6 prosent i 1989. OECD ventet i desember at veksten i de samlede investeringer i fast realkapital utenom boliger ville ta seg noe opp igjen - fra 1/2 prosent i 1987 til 3 prosent i 1988; OECD regnet med at nedgang i renten - sammen med høy kapasitetsutnyttning i industrien - ville mer enn oppveie de negative virkningene av aksjekursfallet på næringslivets investeringsvilje. Men renteutviklingen vil avhenge både av valutakursutvikling og prisutvikling. En uønsket sterk nedgang i dollarkursen vil - i likhet med sterk prisstigning - kunne føre til strammere pengepolitikk med ny renteøkning etter presidentvalget i november. Frykt for lavere konsumvekst og høyere rente i 1989 enn i 1988 er trolig årsaken til at både OECD og DRI venter svakere vekstrate for investeringene i 1989. OECD venter at investeringene utenom boliger bare vil øke med 1/2 prosent fra 1988 til 1989, enda OECD forutsetter uendrede valutakurser.

Som følge av den sterke kursnedgangen for dollar siden begynnelsen av 1985 ventes svært sterk eksportvekst også i 1988 (vel 14 prosent både etter OECDs og DRIs prognoser, mot 13 prosent i 1987) og svak importvekst

(1 1/4 prosent og 0,6 prosent etter henholdsvis OECDs og DRIs prognoser, mot 7 prosent i 1987). Også for 1989 ventes sterke stimulanter fra utenriksøkonomien, med en eksportvekst på 9 1/4 prosent etter OECDs prognose og 12 prosent etter DRIs prognose. DRIs mer optimistiske eksportprognose må sees på bakgrunn av at DRI forutsetter fortsatt nedgang i dollarkursen (med 11 prosent i 1988 og 7 prosent i 1989). Også en mer optimistisk importprognose fra DRI (+ 0,2 prosent) enn fra OECD (2 1/4 prosent) må sees på denne bakgrunnen.

Med denne etterspørselsutviklingen venter OECD en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2 1/2 prosent i 1988 (mot nærmere 3 prosent i 1987) og bare 1 3/4 prosent i 1989. I juni ventet OECD en vekst på 2 3/4 prosent i 1988.

Volumutviklingen i utenrikshandelen vil bli så gunstig at driftsunderskuddet både etter OECDs og DRIs prognoser vil gå ned fra 165 milliarder dollar i 1987 til rundt 135 milliarder i 1988 og 105 milliarder i 1989 (110 milliarder etter DRIs prognose).

Både OECD og DRI gir uttrykk for at faren for et økonomisk tilbakeslag er til stede. Siden 1960 har det vært åtte perioder med nedgang i aksjekursene, og fire av disse fant sted under eller før et økonomisk tilbakeslag. I den grad næringslivet vurderer aksjekursfallet i oktober som en forløper for et økonomisk tilbakeslag, vil risikoen for konjunkturedgang øke, skriver OECD i sin desemberrapport. DRI betegner på sin side i sin februarrapport risikoen for konjunkturedgang ("recession") i 1988 som "meget reell", men regner i sitt hovedalternativ likevel med positiv - men lav - vekstrate for bruttonasjonalproduktet dette året.

Det kan være fare for at OECDs prognoser for USA ligger på den optimistiske siden, i hvert fall i den forstand at sannsynligheten er større for lavere vekst i bruttonasjonalproduktet enn 2 1/2 prosent i 1988 og 1 3/4 prosent i 1989 enn for høyere vekst enn dette. Etter DRIs hovedalternativ fra

februar i år vil veksten i bruttonasjonalproduktet bare bli 2,0 prosent i 1988, men DRI venter - noe overraskende - sterkere vekst igjen i 1989 (3,2 prosent). Alt i alt vil det imidlertid etter DRIs vurderinger være 90 prosent sjanse for at børskrakket vil føre til en konjunktursvikt og 40 prosent sjanse for at denne svikten vil bli så sterk at bruttonasjonalproduktet vil synke gjennom flere kvartaler i årene 1988-1990. Etter DRIs januarprognose var de tilsvarende tallene henholdsvis 85 prosent og 35 prosent. I sin hovedprognose (som ventes realisert med 50 prosents sannsynlighet) venter DRI nærmest nullvekst i de to første kvartalene av 1988, men sterkere vekst senere på året og i 1989. På denne bakgrunnen synes det mer rimelig å legge til grunn DRIs prognoser enn OECDs prognoser for 1988, men en noe lavere vekstrate enn DRI for 1989.

Arbeidsløsheten vil etter OECDs prognoser øke noe som følge av den ventede nedgangen i veksttakten for produksjonen. Arbeidsløshetsprosenten ventes å stige fra 6 prosent i annet halvår 1987 til 6 1/2 prosent i annet halvår 1989.

Børskrakket har - som følge av de endrede etterspørselsutsiktene - minsket faren for en betydelig forsterking av prisstigningen. I sin juniprognose ventet OECD en stigning i

konsumprisene på 4 1/2 prosent fra 1987 til 1988, men i desember ble denne prognosen nedjustert til 4 prosent, og for 1989 ventet OECD en stigning på 3 3/4 prosent. DRI ventet i februar i år også en prisstigning på 4 prosent for 1988, men 4,7 prosent for 1989 og 5 prosent for 1990. Forskjellen mellom DRIs og OECDs prognoser henger i første rekke sammen med at DRI regner med fortsatt betydelig nedgang i dollarkursen.

=====

JAPAN: BETYDELIG VEKST SOM FØLGE AV OMLEGGING TIL MER EKSPANSIV POLITIKK

=====

I Japan er den økonomiske utviklingen fortsatt preget av omstilling fra en eksportdrevet økonomi til en mer balansert økonomi med sterkere impulser fra innenlandsk etterspørsel. Det er tydelig at omleggingen av den økonomiske politikken i mer ekspansiv retning - særlig gjennomføringen av den stimuleringspakken som ble vedtatt av den japanske nasjonalforsamling i juli i fjor (omtalt i Økonomiske analyser nr. 8 1987) - har ført til et markert oppsving i den innenlandske etterspørselen, samtidig som eksporten er blitt bremsset av virkningene av flere års kursoppgang på yen (siden vinteren 1985) på japansk industris internasjonale konkurranseevne. I det siste ser det imidlertid ut til at mange eksportbedrifter har

JAPAN: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989
	OECD juni 87	OECD des. 87	OECD juni 87	OECD des. 87	OECD des. 87
Privat konsum	3	3 1/4	2 3/4	3 1/4	3
Investeringer i fast realkapital	2 3/4	8 1/2	1 1/4	4 3/4	3
Eksport i alt	2	2,0	1 1/4	3	3 1/2
Import i alt	1/2	6 1/4	3	7 1/2	4 3/4
Bruttonasjonalprodukt	2	3 1/2	2	3 1/2	3

Kilde: OECD

greid å omstille seg til det nye kursnivået på yen, og nedgangen i eksportvolumet har stoppet.

Den mest dynamiske etterspørselskomponenten ser ut til å være boliginvesteringene og de offentlige investeringene, som var et sentralt målområde for stimuleringspakken fra juli. Tallet på igangsatte nye boliger endret seg lite utover høsten 1986 og vinteren 1987, men deretter satte en svært sterk stigning inn. Fra 1. til 3. kvartal i fjor steg tallet på igangsatte boliger med nærmere 50 prosent regnet som sesongjustert årlig rate. Men veksten avtok betydelig i 4. kvartal, og tallet på igangsatte boliger lå i desember 21 prosent høyere enn et år tidligere. Etter OECDs siste anslag fra desember i fjor steg investeringene i private boliger med 15 prosent regnet i volum fra 1986 til 1987.

For offentlige investeringer ble vekstraten fordoblet fra 1986 til 1987 (fra 4,5 prosent til 9 1/4 prosent) etter en nedgang på 6-7 prosent i 1985.

Også de private investeringene utenom boliger har vært i god stigning - med 5-6 prosent både i 1986 og 1987. Men utviklingen i tilgangen på nye ordrer (regnet i volum) på maskiner tyder på at investerings- etterspørselen ble noe svekket mot slutten av fjoråret.

Også den private konsumetterspørselen har blitt stimulert av politikkomleggingen, blant annet gjennom skattereduksjoner. Stigningen i omsetningen i de store varemagasinene ser ut til å ha forsterket seg noe i løpet av 1987. I 4. kvartal lå omsetningsverdien nær 3 prosent høyere (sesongjustert årlig rate) enn i foregående 3. kvartal og i desember 6 prosent høyere enn et år tidligere. OECD anslo i desember økingen i volumet av det private konsumet fra 1986 til 1987 til 3 1/4 prosent, mot 2,7 prosent året før. Dette innebærer at det private konsumet var den etterspørselskomponenten som klart bidro mest til den betydelige veksten i samlet innenlandsk etterspørsel (4 1/4

prosent i 1987 og 4 prosent i 1986).

Eksporten var i nedgang fra 1985 til 1986 - med hele 4,8 prosent regnet i volum - særlig som følge av virkningene av sterk stigning i yenkursen gjennom de tre siste årene, med tapte markedsandeler som resultat. Men som nevnt ser det ut til at eksportbedriftene i stor grad har greid å tilpasse seg de nye kursforholdene gjennom kostnadsreduksjoner og rasjonaliseringer. Etter OECDs desemberanslag steg volumet av vare- og tjenesteeksporten med 2 prosent fra 1986 til 1987. Eksportverdien passerte et bunnpunkt i første halvår 1987 og har steget noe senere. I september-november lå verdien av vareeksporten 6,9 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremåneders periode, men i november 3,4 prosent lavere enn i november året før.

Men importen steg sterkere enn eksporten gjennom 1987. Etter OECDs desemberanslag økte volumet av vare- og tjenesteimporten med 6 1/4 prosent fra 1986 til 1987, mot 3,6 prosent i 1986. Verdien av vareimporten passerte et bunnpunkt sommeren 1986 etter å ha vært i sterk nedgang siden vinteren 1985. I september-november lå verdien av vareimporten 8 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode og i november hele 29 prosent høyere enn i samme måned året før.

Likevel fortsatte overskuddet på driftsbalansen å øke i 1987; verdien av vareeksporten var i 1986 hele 83 prosent høyere enn importverdien. I 1987 kom overskuddet på handelsbalansen etter OECDs siste anslag opp i 96 1/2 milliarder dollar, mot 92,8 milliarder i 1986, og overskuddet på driftsbalansen gikk opp fra 85,8 milliarder til 86,5 milliarder. Fra første til annet halvår i fjor gikk imidlertid overskuddet både på handelsbalansen og driftsbalansen noe ned.

Utviklingen i den innenlandske etterspørselen og i utenriksøkonomien har - etter OECDs desemberanslag - ført til en stigning i bruttonasjonalproduktet på 3 1/2 prosent i 1987, mot 2,4 prosent i 1986. I juni ventet

OECD en vekst i 1987 på bare 2 prosent, men OECD hadde da ikke tatt hensyn til virkningene av stimuleringspakken, som først ble vedtatt av den japanske nasjonalforsamlingen i juli. Oppjusteringen av bruttonasjonalproduktet henger i første rekke sammen med en bedre investeringsutvikling enn ventet i juni; de samlede investeringene i fast realkapital økte med hele 8 1/2 prosent regnet i volum etter desemberprognosen, mot en ventet vekst på bare 2 3/4 prosent etter juniprognosen.

Industriproduksjonen, som endret seg lite gjennom 1986, tok til å stige sterkere fra i fjor vinter. I 4. kvartal i fjor lå industriproduksjonen hele 18 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal og i desember 8,5 prosent høyere enn i desember 1986.

Den gunstige produksjonsutviklingen har ført til betydelig nedgang i arbeidsløsheten, som på forhånd var moderat. Fra en topp på 3,2 i mai sank arbeidsløshetsprosenten til 2,6 i desember.

Prisstigningen er fortsatt svak. Gjennom 1986 var konsumprisene svakt fallende, men de steg noe i første halvår i fjor. Senere har de endret seg lite. I 4. kvartal lå konsumprisindeksen 0,8 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 3. kvartal og i desember 0,5 prosent høyere enn et år tidligere. OECD regnet i desember med at konsumprisene hadde steget med 1/4 prosent fra 1986 til 1987, mot 0 prosent etter juniprognosen.

For 1988 ventet OECD i juni en vekst i volumet av samlet innenlandsk etterspørsel på 2 1/4 prosent. I desemberrapporten ble denne prognosen oppjustert med hele 1 3/4 prosentpoeng til 4 prosent. Bakgrunnen for oppjusteringen var i første rekke omleggingen til en etterspørselstimulerende økonomisk politikk i 1987, som førte til et markert oppsving, særlig i investeringene. Også relativt stabil yenkurs i en stor del av 1987 - etter lang tids stigning - bidro til å bedre "investeringsklimaet". Produk-

sjonskapasiteten er nå økende, og dette vil kunne bidra til at investeringsveksten fortsatt vil bli betydelig, selv om veksttakten i investeringene ventes å ville synke i de nærmeste par årene. Volumet av samlede investeringer i fast realkapital er nå ventet å øke med 4 3/4 prosent fra 1987 til 1988, mens stigningen i juni var ventet å bli bare 1 1/4 prosent. Likevel er den ventede veksttakten for samlede investeringer betydelig lavere i 1988 enn i 1987 (som nevnt 8 1/2 prosent). Til dels henger dette sammen med at veksten i boliginvesteringene antas å ha passert toppen i 1987. Men som følge av de gode vilkårene for boliglån, som var et av elementene i stimuleringspakken, er det sannsynlig at veksten i boliginvesteringene vil ligge på et høyt nivå også i 1988 (7 1/2 prosent, mot 14 3/4 prosent i 1987). Også veksten i offentlige investeringer ventes å gå betydelig ned (fra 9 1/4 prosent i 1987 til 2 1/2 prosent i 1988). På bakgrunn av børskrakket er det imidlertid - etter OECDs vurdering - knyttet et betydelig negativt risikomoment ("down side risk") til 1988-prognosene, særlig for investeringene. I 1989 er det ventet at virkningene av stimuleringspakken gradvis vil ebbe ut, og veksttakten for samlede investeringer ventes å synke til 3 prosent.

Det private konsumet vil bli stimulert av økende sysselsetting i 1988 og av skatteinnsparinger fra slutten av 1987. Alt i alt venter OECD samme vekst i det private konsumet (3 1/4 prosent) i 1988 som i 1987. Også for 1989 ventes nesten samme vekst i det private konsumet (3 prosent).

Veksten i volumet av vare- og tjenesteeksporten ventes å bli betydelig sterkere både i 1988 og 1989 enn i 1987 (henholdsvis 3 prosent og 3 1/2 prosent, mot 2 prosent i 1987), til tross for at Japan med sin høye yenkurs vil fortsette å tape markedsandeler. Men dette vil bli mer enn oppveid av at Japans viktigste eksportmarkeder ventes å øke med hele 4 prosent i 1988 og 3 1/2 prosent i 1989. Om yenkursen skulle stige ytterligere, noe som ikke er usannsynlig, vil eksportveksten trolig bli svakere.

For importen ventes høy innenlandsetterspørsele - sammen med fortsatt høy yenkurs - å føre til sterk stigning også i 1988 (7 1/2 prosent, eller litt sterkere vekst enn året før). I 1989 er som nevnt veksten i innenlandsetterspørselen ventet å avta noe, og det ventes da en importvekst på 4 3/4 prosent. Desemberprognosen innebærer en svært sterk oppjustering av importen fra juniprognosen for 1988 som følge av den uventet sterke veksten i innenlandsetterspørselen. En fortsatt stigning i yenkursen vil kunne føre til sterkere importvekst enn etter OECDs siste prognoser.

Under de nevnte forutsetningene ventes overskuddet på driftsbalansen å gå litt ned, men fortsatt å holde seg høyt. Etter OECDs desemberprognoser vil det komme opp i 81 milliarder dollar i 1988 (mot som nevnt 86 1/2 milliarder i 1987) og 79 milliarder dollar i 1989.

Med denne utviklingen av etterspørsele, priser og import vil bruttonasjonalproduktet øke med 3 1/2 prosent i 1988 og med 3 prosent i 1989. Tallet for 1988 er oppjustert fra 2 prosent etter juniprognosen. Sysselsettingen ventes å øke i 1988, særlig som følge av ekspansjon i de tjenesteytende næringene. Dette innebærer økt utnyttning i næringslivet av reservene av kvinnelig arbeidskraft, og arbeidsløsheten vil derfor ikke gå ned; arbeidsløshetsprosenten vil

holde seg på samme relativt lave nivå som i 1987 (3 prosent). Som følge av den antatte svakere veksten i 1989, er arbeidsløshetsprosenten da ventet å stige til 3 1/4.

Etter OECDs vurderinger i desember har børskrakket i oktober skapt usikkerhet om den økonomiske utviklingen i Japan i de nærmeste par årene. De direkte virkningene av børskrakket vil antakelig bli små, siden det ikke er vanlig for japanske husholdninger å investere i aksjer. Men i den grad børskrakket vil få negative virkninger på innenlandsetterspørselen i USA, vil dette kunne ramme Japan, som har stor eksport til USA. OECDs prognoser kan imidlertid vise seg å være for optimistiske fordi organisasjonen har forutsatt stabile valutakurser, mens det er godt mulig at yenkursen vil bli presset videre oppover. OECDs prisprognoser forutsetter at prisene på olje og andre råstoffer holder seg tilnærmet uendret og - som nevnt - at valutakursen ikke endrer seg. Under disse forutsetningene ventes konsumprisen å stige bare moderat. For 1988 ventes de å øke med 1 3/4 prosent (mot som nevnt 1/4 prosent i 1987) og i 1989 med 2 prosent. Den ventede stigningen i vekstraten henger blant annet sammen med senvirkninger av den sterke ekspansjonen i innenlandsetterspørselen, og at virkningen av tidligere yenkursstigning ebber ut etter hvert. Om yenkursen skulle gå opp igjen, vil pristigningen bli svakere.

REVIDERTE NASJONALREGNSKAPSTALL FOR 1985 OG 1986

1. BAKGRUNNEN FOR REVISJONENE

Statistisk Sentralbyrås publiseringsopplegg for nasjonalregnskapstall vil fra og med 1988 være to-delt:

- Publisering av løpende kvartalsvise nasjonalregnskapstall, årsanslag umiddelbart etter regnskapsårets slutt (Utsynsregnskapet) og første ordinære årsregnskapstall (Marsregnskapet) som lages ved å summere kvartalstall over 4 kvartaler.
- Publisering av reviderte årsregnskapstall når sentrale årsoppgaver foreligger (Novemberregnskapet) og når endelig årsstatistikk foreligger som gjør det mulig å publisere et komplett årsregnskap basert på statistikk som seinere ikke revideres (Endelig regnskap). Reviderte kvartalsanslag framkommer ved avstemming mot endelige årsanslag.

Nasjonalregnskapstall av den førstnevnte kategori ble publisert i Økonomisk analyser nr. 1 - 1988 som tall fra Utsynsregnskapet (Økonomisk utsyn over året 1987). Revisjonen av disse første anslagene for 1987 kommer med Marsregnskapet som publiseres i Økonomiske analyser nr. 4 - 1988 i begynnelsen av mai. Her vil det dessuten bli gitt en orientering om det nye regnskapsopplegget for Marsregnskapet som kvartalsbasert årsregnskap med visse årsanslag i tillegg.

Nasjonalregnskapstall av den andre kategorien ovenfor blir i dette nummer av Økonomiske analyser publisert som reviderte regnskapstall for 1985 (Endelig regnskap) og for 1986 (Novemberregnskapet). Sistnevnte regnskap er det siste foreløpige før endelige regnskapstall publiseres. For ett og samme

regnskapsår publiseres årlige nasjonalregnskapstall i tre påfølgende år i perioden februar-mai. For 1985 ble foreløpige anslag og regnskapstall først publisert i februar og mai 1986 (Utsynsregnskapet og Marsregnskapet), dernest med nye foreløpige regnskapstall i mars 1987 (Novemberregnskapet) og nå med endelige regnskapstall i mars 1988 (Endelig regnskap). De nye reviderte årstallene for 1985 og 1986 avløser de foreløpige årstallene som ble publisert i 1987.

For ytterligere informasjon om bakgrunnen og grunnlaget for revisjonene generelt vises til omtalen i Økonomiske analyser nr. 4 - 1987.

2. NYE METODER I NASJONALREGNSKAPSBEREGNINGENE

Med publiseringen av de reviderte tallene for 1985 og 1986 introduseres en del viktige brudd med tidligere praksis. Disse metodeendringene får betydelig virkning på tallene. Dessuten er det grunn til å nevne enkelte endringer i tabellpresentasjonen.

Følgende fire nye innslag er kommentert nedenfor:

- (1) Skifte av basisår i fastpristabellene, fra 1980 til 1984 som nytt basisår
- (2) Overgang fra bruttoføring til nettoføring av merverdiavgiften
- (3) Andre metodeendringer som nå er innført i regnskapet
- (4) Nye og endrede nasjonalregnskapstabeller

2.1. Skifte av basisår

Nasjonalregnskapet har i den seinere tid skiftet basisår for fastpristallene hvert

femte år, det vil si at 1970, 1975 og 1980 har vært valgt som basisår. Denne gang har en imidlertid valgt 1984 istedenfor 1985 som nytt basisår. Begrunnelsen for dette ligger delvis i internasjonale anbefalinger om at basisårskifte bør kunne skje oftere enn hvert femte år dersom store og raskt skiftende endringer i relative priser forekommer. Eksempler på sterkt fluktuerende prisutvikling i sentrale størrelser har en hatt i publiserte tall for eksport og bruttoinvestering i Norge gjennom 1980-årene.

Løpende publisering av kvartalsvise nasjonalregnskapstall i faste priser har som prinsipp vært basert på fjorårets priser, da dette har vært ansett som ønskelig ut fra konjunkturanalyseformål. Imidlertid, når kvartalstallene avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapstallene - en gang i året - omregnes og presenteres kvartalstallene som historiske serier med fastpristall i gjeldende basisårs priser. Pr. dags dato består således de historiske kvartalstallene i faste 1980-priser for perioden 1980-1986 og i 1986-priser for 1987. Når avstemmingen av kvartalstall mot årstall foretas om relativt kort tid, vil en ha perioden 1980-1984 uttrykt i 1980-priser og perioden 1984-1986 i 1984-priser. Marsregnskapet, som heretter vil bli basert på det løpende kvartalsregnskapsopplegg, vil presentere fastpristall for 1987 i 1986-priser som i Utsynsregnskapet og i kvartalsregnskapene for 1987.

Tallserier med fastpristall i ett felles basisår er ønskelig for bl.a. forskningsformål. Denne omregningen foretas på beregningsnivå i kvartalsregnskapet (se f.eks. s. 13 i publikasjonen Kvartalsvis nasjonalregnskap 1981-1986 om spesifikasjonsgraden). Tallserier med kvartalstall for perioden 1980-1987 i 1986-priser er derfor beregnet som tilleggsdata for slike formål. Disse tallseriene viser naturlig nok til dels svært avvikende vekstrater fra de offisielle tallseriers vekstrater.

Omregningen av kvartalstallene til 1986-priser som omtalt ovenfor, gir oss mulighet til å se nærmere på effekten av basisår-

skifte i 1980-årene. For hovedstørrelsene i nasjonalregnskapet er det i tabell 1 gitt gjennomsnittstall for de 7 årene 1980-1986 når det gjelder utslag på vekstratene.

TABELL 1. VIRKNINGER AV BASISÅRSKIFTE FOR HOVEDSTØRRELSER I NASJONALREGNSKAPET. GJEN. 1980-1986 Prosentpoeng.

	Absolutt ¹	Tallverdi ²
Bruttonasjonalprodukt	-0,3	0,6
Privat konsum	-0,1	0,1
Offentlig konsum	+0,0	0,0
Bruttoinvestering i fast kapital	+0,6	3,4
Eksport	-1,3	2,0
Import	+0,2	1,0

¹ Differansen mellom beregnet gjennomsnittsvest ved ulikt basisår.

² Gjennomsnitt for vekstdifferansene ved ulikt basisår.

Gjennomsnittlig årlig vekst i bruttonasjonalproduktet i årene 1980-1987 er etter gjeldende offisielle tall på 3,6 prosent. De omregnede tallene i 1986-priser - som tilleggsberegningene viser - gir en gjennomsnittlig BNP-vekst på 3,3 prosent i de samme årene. I to av årene (1983 og 1984) er avviket opp mot 1,5 prosentpoeng og trekker gjennomsnittlig tallverdiavvik opp til 0,6 prosent. Tabellen viser videre at avvikene for privat og offentlig konsum er ubetydelige. Nettovirkningene for importen er også ubetydelig, men klart merkbar i tallverdiutslag. Utslaget er imidlertid meget kraftig for eksport med 2 prosentpoeng i gjennomsnitt (og hele 4,5 prosent i 1985) og for bruttoinvesteringene i fast kapital med 3,4 prosentpoeng i gjennomsnitt (og med volumnedgang på 13,5 prosent i 1985 i 1986-priser mot hele 21 prosent i offisielle 1980-priser). Sammenliknet med tilleggs materialet med 1986 som basisår viser de offisielle vekstratene 0,6 prosent lavere gjennom-

snittsvekst for bruttoinvesteringene i fast kapital og så mye som 1,3 prosent høyere gjennomsnittsvekst for eksporten. Vekstratene for eksporten har ligget over i alle de siste fem årene, slik at eksportvolumet fra 1981 til 1986 offisielt har økt med til sammen 26,7 prosent, mot 16,3 prosent i det alternative prissett. En meget viktig forklaring til dette er oljeprisfallet i 1986.

Å måle den rene effekten av basisårskifte over tid er ikke mulig, ettersom denne kombineres med andre metodeendringer og med et oppdatert datagrunnlag som reflekterer bedre kvalitet på primærstatistikken etter hvert som tiden går. I tabell 2 har en i stedet beregnet gjennomsnittstall for den fulle effekten på hovedstørrelsene i regnskaper knyttet til skifte av basisår fra påfølgende regnskapsversjon gjennom 1980-årene. Her foreligger 7 observasjoner: 3 av disse gjelder overgang fra tall i fjorårets priser i Utsynsregnskapet til tall i 1980-priser i Marsregnskapet (1984, 1985 og 1986), 2 tilfelle med introduksjon av nytt basisår i Novemberregnskapet (1982 og nå 1986) og endelig 2 tilfelle med nytt basisår i det endelige regnskapet (1981 og nå 1985).

	Gjen. 1980-årene	Gjen. 1985,1986 (rev.)
Bruttonasjonal-		
produkt	0,5	0,15
Privat konsum	0,4	0,45
Offentlig konsum	1,0	0,75
Bruttoinvestering i		
fast kapital	4,9	5,1
Eksport	2,2	2,55
Import	1,4	0,7

Tabell 2 viser at de aktuelle revisjonene for 1985 og 1986 i gjennomsnitt har gitt

revisjoner under middels for BNP, offentlig konsum og import sammenlignet med gjennomsnittsrevisjonen i 1980-årene, om lag en middels revisjon for privat konsum, men noe over middels for bruttoinvesteringer i fast kapital og for eksport.

2.2. Nettoføring av merverdiavgiften

Fra merverdiavgiften ble innført i 1970 og helt fram til i dag har behandlingen i nasjonalregnskapet hatt karakter av en bruttoføring, som innebærer at inngående og utgående merverdiavgift har vært inkludert i varekryssløpet for vareinnsats og bruttoproduksjon. Dette har foruten verdier inklusive moms for anvendelse av varer og tjenester, gitt verdier inklusive moms for såvel bruttoproduksjon som bruttoprodukt etter næring. På tilgangssiden har en i tillegg hatt korreksjonsposter til BNP for moms på import, samt visse refusjoner av moms på bruttoinvesteringer. Dette har vært situasjonen ved alle publiserte regnskapsversjoner her hjemme. Fra norsk side har en imidlertid gjennom 1980-årene rapportert tall internasjonalt til FN og OECD annerledes, dvs. etter såkalt nettoføring av moms. Nettoføringen innebærer kort sagt at bare den ikke-refunderbare avgiften inkluderes i anvendelsene, og at en får en betydelig forenklet behandling på tilgangssiden. En korreksjonssektor inneholder det beregnede momsbeløpet fra anvendelsessiden som tillegg til de næringsfordelte tallene både for bruttoproduksjon og for bruttoprodukt. Denne korreksjonsposten vil dermed gi uttrykk for samlet påløpt moms tilknyttet norsk produksjonsvirksomhet og import, og det blir ikke lenger noen refusjonspost for moms på bruttoinvesteringene.

Overgangen fra bruttoføring til nettoføring av moms i nasjonalregnskapet får en del utslag, ikke minst i næringstallene for bruttoproduksjon og bruttoprodukt. Imidlertid vil overgangen ikke forstyrre vesentlig det vekstforløp de hittil publiserte tallene har gitt for perioden 1970-1985. Dette er illustrert i tabell 3 med gjennomsnittstall for hovednæringene i de tre 5-årsperiodene

TABELL 3. BNP ETTER NÆRING I FASTE PRISER

Vekstrater som årlig gjennomsnitt.

B = Bruttoføring av moms N = Nettoføring av moms

	1971-75		1976-80		1981-85	
	B	N	B	N	B	N
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2,3	2,1	1,3	1,1	3,0	2,9
Oljeutvinning og bergverksdrift	48,4	50,5	32,2	32,5	6,7	6,7
Industri	3,1	3,3	-0,4	-0,4	1,3	1,5
Kraft- og vannforsyning	5,4	5,5	2,2	2,2	4,6	4,6
Bygge- og anleggsvirksomhet, oljeboring	4,2	4,3	4,0	3,9	1,5	2,0
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	5,4	5,2	3,2	3,1	1,8	1,8
Samferdsel	3,6	3,6	5,1	5,0	1,7	1,7
Finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting	3,0	3,1	4,7	4,7	3,6	3,4
Offentlig, sosial og personlig tjenesteyting	5,1	5,1	5,4	5,4	3,5	3,5
Næringsvirksomhet ¹	4,5	4,5	4,6	4,6	3,2	3,2
Offentlig forvaltning	5,7	5,7	6,0	6,0	4,2	4,2
BNP	4,6	4,6	4,8	4,8	3,4	3,4
Bruttoproduksjon	4,3	4,3	4,0	4,1	3,4	3,5
Vareinnsats	4,0	4,0	3,2	3,3	3,5	3,6

¹ Inklusive korreksjonsposter.

1971-75, 1976-80 og 1981-85. Den gode overensstemmelsen mellom tidligere og reviderte vekstrater dekker imidlertid over sprikende rater for enkelt næringer i bestemte år.

Det ligger i sakens natur at vekstratene for BNP med hovedpostene for næringsvirksomhet (inkl. korreksjonsposter) og offentlig forvaltning blir upåvirket av overgangen fra brutto- til nettoføring.

En annen virkning av endringen i føringen av moms er at nivå tallene for bruttoproduksjon og vareinnsats totalt og etter næring blir lavere. I tabell 4 er dette illustrert med 1984-tall i løpende priser og andeler av BNP etter momsføring for de samme størrelsene som i tabell 3.

Tabellen viser bl.a. at bruttoproduksjon i alt er redusert med 43 430 mill.kr. i 1984 eller 4,9 prosent og at samlet vareinnsats med samme reduksjon i verdi gir 9,9 prosent lavere nivå enn før.

Av andelene framgår det at de viktigste endringene er den klart lavere andelen for varehandel mv. og den høyere andelen for korreksjonsposter. Utslaget i form av lavere andeler av BNP for de enkelte hoved næringer kan imidlertid variere noe fra år til år, avhengig bl.a. av eksportleveransene. Isolert sett vil nettoføringen innebære høyere andeler enn før for typiske eksport næringer, som for utekonkurrerende industri. Sistnevntes andel av BNP var f.eks. i 1984 på 3,5 prosent i de reviderte tallene mot 2,9 prosent før, og i andre år har oppjusteringen vært opp mot 1 prosentpoeng.

TABELL 4. BNP ETTER NÆRING MV. 1984

Mill.kr. Andeler av BNP.

B = Bruttoføring av moms N = Nettoføring av moms

	Mill.kr.		Andeler	
	B	N	B	N
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	17 288	15 057	3,8	3,3
Oljeutvinning og bergverksdrift	85 300	84 778	18,8	18,7
Industri	64 629	64 524	14,3	14,2
Kraft- og vannforsyning	19 510	16 573	4,3	3,7
Bygge- og anleggsvirksomhet, oljeboring	26 717	24 353	5,9	5,4
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	59 399	49 445	13,1	10,9
Samferdse	41 431	38 252	9,2	8,5
Finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting	51 675	49 660	11,4	11,0
Offentlig, sosial og personlig tjenesteyting	80 521	79 024	17,8	17,5
Næringsvirksomhet ¹	384 662	359 858	85,0	79,5
Offentlig forvaltning	61 808	61 808	13,7	13,7
Korreksjonsposter	6 042	30 846	1,3	6,8
BNP	452 512	452 512	100,0	100,0
Bruttoproduksjon	889 682	846 252	196,6	187,0
Vareinnsats	437 170	393 740	96,6	87,0

¹ Eksklusive korreksjonsposter.

Reviderte nasjonalregnskapstall med nettoføring av moms er beregnet tilbake til 1970 og er innarbeidet i reviderte tabeller for BNP etter næring som følger som vedleggstabeller i dette nummer av Økonomiske analyser.

2.3. Andre metodeendringer

Når endelige nasjonalregnskapstall publiseres, er det ikke uvanlig at det samtidig er innført nye metoder som grunnlag for beregningene på visse områder. Store og mer dyptpløyende metodeendringer utsettes gjerne til en sjeldnere hovedrevisjon.

Av metodeendringer som er tatt inn i årets reviderte utgave (f.o.m. 1985 med brudd bakover) er en ny behandling av vareavgifter og sektoravgifter i regnskapet. Påløpte verdier

beregnes nå med utgangspunkt i bokførte beløp fra månedlige regnskapsoppgaver, men korrigeret i forhold til de betalingsfrister som gjelder. På denne måten får en i større utstrekning enn før beregnet påløpte avgifter i regnskapet og ikke måtte nøye seg med bokførte innbetalte avgiftsbeløp. Utenom behandlingen av moms og investeringsavgift har en nå i bare liten grad opprettholdt den mer omstendelige beregningsmetoden for påløpte beløp basert på regelverkets oppgaver over avgiftssatser o.l. Å kombinere avgiftssats med et verdiberegningsgrunnlag fra nasjonalregnskapet var spesielt vanskelig for investeringsavgiften gjennom mange år. En ny metode sammen med kontrollopgaver fra Skattedirektoratet (deklareret investeringsavgift) har ikke minst her medført en enklere behandling enn før. Den beregnede summen for påløpt merverdiavgift og investeringsavgift

viser for 1985 en verdi som ligger om lag 350 mill.kr. høyere enn bokført verdi faseforskjøvet en måned, selv etter en kraftig nedjustering av verdien på investeringsavgiften. Alt i alt innebærer revisjonene av avgiftene at de totale indirekte skatter for 1985 er nedjustert med nær 1 milliard kroner sammenliknet med tidligere beregninger. Det nye opplegget er ført videre i 1986-beregningene.

En ny gruppering av de offentlige utgifter - COFOG (Classification Of Functions Of Government) - er nå innarbeidd i nasjonalregnskapet for både statlig og kommunalt konsum. Dette er ennå ikke kommet til uttrykk i publiserte tabeller, ettersom tabellsettet i Økonomiske analyser ikke inkluderer konsumtabeller etter formål.

En annen betydelig endring som er gjennom-

ført er en ny metode for beregning av kapitalslit på brukte skip. Kapitalslitet er nedjustert med nærmere 900 mill.kr. og mesteparten av dette slår ut i gunstigere faktorinntektstall for utenriks sjøfart. I tilknytning til dette har en nå beregnet separate investeringstall for utenriks og innenriks sjøfart, mens en tidligere bare hadde totaltall for investeringene i sjøfart.

I og med at en nå har fått spesifisert både produksjons- og investeringstall for utenriks sjøfart, ligger veien åpen for en mer rimelig definisjon av fastlands-Norge i nasjonalregnskapet. Tidligere definerte en fastlands-Norge eksklusive oljevirkosomhet og sjøfart. Med de reviderte nasjonalregnskapstallene innføres en ny definisjon av fastlands-Norge som holder oljevirkosomhet og utenriks sjøfart utenfor.

TABELL 5. BNP FOR FASTLANDS-NORGE. 1976-86. GAMMEL (G) OG NY (N) DEFINISJON
Mill. faste kr. Vekstrater.

	Mill.kr.		Vekstrater	
	G	N	G	N

I 1975-priser				
1975	135 965	136 586		
1976	142 270	142 903	4,6	4,6
1977	146 503	147 113	3,0	2,9
1978	149 159	149 779	1,8	1,8
1979	155 512	156 272	4,3	4,3
1980	159 270	160 018	2,4	2,4
I 1980-priser				
1980	228 273	229 478		
1981	232 264	233 430	1,7	1,7
1982	233 834	234 855	0,7	0,6
1983	240 026	241 162	2,6	2,7
1984	249 114	250 215	3,8	3,8
I 1984-priser				
1984	350 408	351 772		
1985	371 237	372 497	5,9	5,9
1986	385 997	397 304	4,0	4,0

Tabell 5 viser at de reviderte vekstratene for BNP/fastlands-Norge så å si ikke avviker fra de tidligere publiserte vekstratene i noe enkelt år.

2.4. Nye nasjonalregnskapstabeller

Tabellsettet med nasjonalregnskapstall inneholder denne gang noen nye tabeller. Det gjelder tall i løpende og i faste priser for bruttoproduksjon og vareinnsats. Dette er en oppfølging av tidligere internasjonal rapportering av slike tall og av den nasjonale praksis som ble innført i fjor med egne tabeller for bruttoproduksjon og vareinnsats i publikasjonen Nasjonalregnskap 1976-1986.

Med innføringen av 1984 som nytt basisår, har en dessuten under henvisning til tidligere publiserte tall for årene til og med 1983, bare tatt med fastpristall for 1984-1986 i 1984-priser og i stedet benyttet plassen til å presentere flere tilhørende vekstrater.

Endelig skal det nevnes at tabellsettet ved neste gangs publisering (Marsregnskapet i mai) vil få en del nye forspalter og eventuelle andre justeringer. Det vil bl.a. bli

etablert en ny næringsinndeling som avviker noe fra den som hittil har vært brukt i aggregerte sammenhenger. Den reviderte næringsinndelingen vil også bli rammen for

de mer detaljerte næringsspesifikasjonene i NOS-publikasjonen seinere og i andre sammenhenger.

INNFORING AV GASSKRAFT

Av

Brita Bye og Asbjørn Aaheim

1. INNLEDNING

Gjenværende vannkraftressurser egnet til kraftutbygging utgjør 20-25 TWh elektrisk kraft (Samlet plan for vassdrag, Miljøverndepartementet (1984)). For mange av vassdragene vil utbyggingskostnadene overstige de forventede inntektene fra kraftproduksjonen, og ved flere av dem er det knyttet store naturverninteresser. Etter at prisen på gass er blitt forholdsvis lav og det er funnet store gassressurser som ikke uten videre kan selges til de tradisjonelle gassmarkedene i Europa, er gasskraft nå blitt det mest aktuelle alternativ til videre vannkraftutbygging i Norge. Dette reiser flere spørsmål: Hvor stor del av økningen i kraftetterspørselen skal dekket med gasskraft? Hva skal en betale for gass levert til innenlandsk bruk? Hva er riktig pris på elektrisitet etter at gasskraft er innført? Hva med miljøvirkningene av gasskraftproduksjon?

Overgang til gasskraft bringer inn ny usikkerhet på tilbudssiden i kraftmarkedet. Det er viktig at myndighetene gir klare signaler om den fremtidige energipolitikken dersom en ønsker å redusere risikoen for feil utnyttelse av energiresursene i fremtiden. I løpet av 1987 la regjeringen fram to stortingsmeldinger som behandler energipolitikken, St.meld. nr.38 1986/87, Energimeldingen (Olje- og Energidepartementet (1987a)) og St.meld. nr. 19 1987/88, Tilleggsmeldingen (Olje- og Energidepartementet (1987b)). Begge meldingene vier gasskraft stor oppmerksomhet, men det

gis få, konkrete holdepunkter for hvordan en vil få til en overgang til gasskraftproduksjon som sikrer at landets kraftressurser blir utnyttet på en mest mulig effektiv måte. I Tilleggsmeldingen understrekes det at "Hovedprinsippet for prising av gass til innenlandske formål bør være at prisen skal reflektere den verdien gassen har i markedet ("markedsverdiprinsippet")" (s.5). Det er svært uklart hvilken gasspris dette gir for innenlandske anvendelser bl.a. fordi meldingene ikke behandler virkninger på etterspørselen etter elektrisitet.

I denne artikkelen drøftes virkninger av å innføre gasskraft med utgangspunkt i tre alternativer for tilbudet av elektrisk kraft fram mot år 2000. Tilbudet av gass til Norge er meget usikkert. Det avhenger bl.a. av mulighetene for å øke eksporten av gass, f.eks. til andre nordiske land. Slike muligheter er ikke drøftet i denne artikkelen. Et eventuelt potensiale for å øke eksporten av gass kan medføre at tilbudet av gass til Norge begrenses. Innføring av gasskraft medfører endring i kostnadene ved å produsere elektrisitet og eventuelt endringer i elektrisitetsprisen. Dette har virkninger først og fremst i markedet for elektrisitet, men kan også ha merkbare virkninger på makroøkonomiske hovedstørrelser som bruttonasjonalprodukt, investeringer, konsum og handelsbalanse. Virkninger ved utbygging av gasskraft er belyst ved hjelp av Statistisk Sentralbyrås modell MODAG A (Bergan et al., (1986)).

Vurderinger av gassanvendelse i Norge er begrenset til gasskraftproduksjon. Dette gir forholdsvis lav utnyttelse av energien

(under 50 prosent) og høye utslipp, særlig av karbondioksid (CO_2). Blant alternative anvendelser av gassen kan nevnes direkte bruk til oppvarming i husholdninger eller næringslivet. Dette gir en bedre energiutnyttelse enn omforming til elektrisitet. Videre kan gass brukes i ulike industrielle prosesser, f.eks. i produksjon av plastprodukter, som bl.a. gir lavere utslipp av CO_2 enn ved forbrenning av gass.

=====

2. TILBUDSKURVEN FOR KRAFT FRA GJENVÆRENDE VANNKRAFTPROSJEKTER

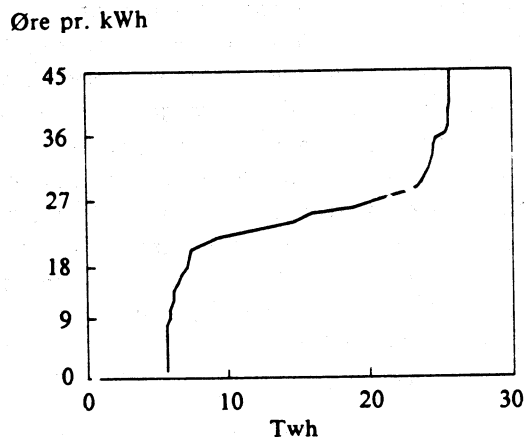
=====

Fastkraftbidrag og fastkraftkostnad for planlagte vannkraftprosjekter går fram av NVE/Energidirektoratets beregninger for langtidsgrensekostnad pr. 1/1 1986 (Johnsen, (1986)). Prosjektene er tatt ut i samsvar med prioriteringene i Samlet plan for vassdrag (Miljøverndepartementet, (1984)), det vil si at vassdrag i Samlet Plans kategori III er ikke tatt med. I figur 2.1 er prosjektene sortert etter stigende enhetskostnader. Figur 2.1 representerer med andre ord en tilbudskurve for gjenværende vassdragsprosjekter.

Kostnadene er regnet ved kraftstasjonsvegg, dvs. at overførings- og distribusjonskostnader ikke er medregnet. 25 vannkraftprosjekter svarende til nesten 5,7 TWh var under utbygging (gitt konsesjon) medio 1987. Disse vil trolig bli ferdigstilt og satt i produksjon uansett fremtidig elektrisitetspris. I figuren representeres de derfor med en kostnad lik 0, selv om fastkraftkostnaden for disse prosjektene er 21,9 øre/kWh i gjennomsnitt. Kostnadene for de fleste gjenværende prosjektene ligger mellom 19 og 28 øre/kWh. Ved elektrisitetspriser på mellom 19 og 28 øre levert kraftstasjonsvegg kan en forvente vannkraftutbygging på mellom 7,5 TWh og 23 TWh.

Forutsetningene for NVE's beregninger av kostnadene for vannkraftprosjektene er at alle bygges ut, og at kullbasert varmekraft erstatter vannkraft når alle vannkraft-

Figur 2.1 Tilbudskurve for gjenværende vannkraft.

prosjektene er bygget ut. Innføring av gasskraft kan redusere behovet for magasinering og reduserer kravet til dimensjonering av prosjektene. Kostnadene ved utbygging av vannkraft kan derfor bli redusert. Det foreligger imidlertid ingen beregninger av kostnadene under endrede forutsetninger.

=====

3. TILBUDET AV GASSKRAFT

=====

Hvor mye gasskraft som vil bli produsert rundt år 2000 vil naturlig nok avhenge av kraftprisen. For å sikre en effektiv utnyttelse av kraftressursene skal prisen på gass- og vannkraft klarere markedet for elektrisitet. Hvis gasskraft kan produseres til kostnader lavere enn prisen, bør en øke produksjonen. På lang sikt bør derfor langtidsgrensekostnaden for gasskraft være avgjørende for prisnivået på elektrisitet. Variasjoner i kostnadene ved produksjon av gasskraft skyldes variasjoner i kostnadene ved å skaffe til veie gass. På lang sikt bør også prisen på gass til innenlandsk bruk være lik langtidsgrensekostnaden for levering av gass innenlands.

Gassprodusentene på norsk kontinentalsokkel kan selge gass til markedene i Storbritannia, Kontinentet, andre nordiske land og til Norge. Gassen bør selges i det markedet som gir størst samfunnsmessig inn-

tekt av gassen på feltet. Prisen kan variere fra marked til marked på grunn av variasjoner i transportkostnadene fra felt til terminal på land. Det er imidlertid en prinsipiell forskjell mellom hjemmemarked og eksportmarked: Hvis Norge kan oppnå en ekstrasfortjeneste som "monopolist" i eksportmarkedet, kan denne tolkes som en inntekt for samfunnet, mens en tilsvarende gevinst innenlands innebærer et samfunnsmessig tap. I slike tilfeller bør prisen regnet ved brønnhodet være høyere ved eksportleveranser enn ved leveranser innenlands.

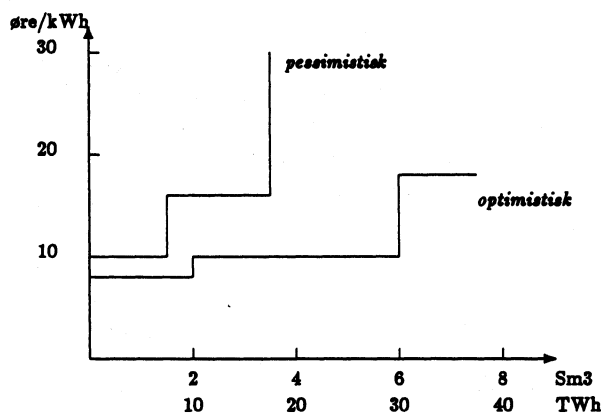
Langtidsgrensekostnaden for gass består først og fremst av utvinningskostnader og transportkostnader for gassen fra feltet til gasskjøper. For gasskraft kommer kostnader ved omforming av gass til elektrisitet i tillegg. Utvinningskostnadene skal gjenspeile alle samfunnsmessige kostnader ved gassproduksjon. Ved utvinning av ikke-fornybare ressurser som gass oppstår det et "tap" siden produsenten tærer på ressursformuen: Det en utvinner idag må en gi avkall på en gang i fremtiden. Dette får betydning dersom forventet økning i gassetterspørselen må dekkes av gass fra stadig dyrere gassfelt. Da vil etterspørselsøkningen resultere i stadig økende priser. Ved å vente med å utvinne gassen kan dermed inntektene bli høyere. Dette potensielle tapet må en ta hensyn til ved beregning av kostnaden for gass. Det gir uttrykk for at det er knapphet på gass og kan tolkes som en ressursrente som inngår i kostnaden. Ressursrente innebærer at de samlede kostnadene ved å levere gass (langtidsgrensekostnaden) er større enn de rene produksjonskostnadene. Prisen skal derfor være høyere enn produksjonskostnaden hvis en forventer en prisstigning. Som en tommelfinger-regel kan en si at en forventet, årlig prisstigning på en prosent gir en ressursrente på om lag 15 prosent av produksjonskostnaden, levert brønnhodet.

For å illustrere noen poenger knyttet til gasskrafttilbudet i Norge har vi i figur 3.1 skissert et tilbud av gasskraft omkring år

2000, basert på en del sterkt forenkende forutsetninger. Tilbudet av gass til Norge vil bl.a. avhenge av etterspørselen etter norsk gass i andre markeder. Det er antatt at gassprisen i det europeiske markedet ikke endres drastisk, at det ikke eksporteres gass til nye markeder og at betalingsvilligheten for gass referert Nordsjøplattform ikke blir høyere i Norge enn i Europa. Videre er det forutsatt at en ikke finner nye, store gassfelt med billig gass. Tilbudet er representert ved to kurver, en som bygger på forsiktige anslag for reserver og kostnader og en på noe mer optimistiske anslag, dvs. store reserver og lave kostnader. Eventuell ressursrente og miljøkostnader er ikke anslått i figur 3.1. De tre trinnene i kurven representerer kostnad og kvantum for gass fra felt av ulik art.

Uansett hvor gassen kommer fra vil gasskraftkostnaden inkludere kostnaden ved å omforme gass til elektrisitet. Ved kombinerte gasskraftverk (dvs. at både gassen og kjølevannet fra kraftverket utnyttes til elektrisitetsproduksjon) regner en med å kunne omforme 1 mrd. Sm^3 gass til omlag 5 TWh elektrisitet til en kostnad på ca. 8 øre/kWh. Dette gir beregnet elektrisitetspris ved alternative gasspriser som vist i tabell 3.1. Til sammenlikning var gassprisene levert produksjonsplattform for norskprodusert gass i 1987 i gjennomsnitt ca. 60 øre/ Sm^3 .

Figur 3.1 Illustrasjon av en tilbudskurve for gasskraft i Norge.

Tabell 3.1 Gasspriser og kostnadsbaserte elektrisitetspriser

Gasspris ved kraftverk		Omformingskostnader	Pris på elektrisitet
øre/Sm ³	øre/kWh	øre/kWh	øre/kWh
10	2	8	10
30	6	8	14
50	10	8	18
70	14	8	22
90	18	8	26
110	22	8	30

Gass fra felt som produserer eller er under utbygging idag og som er knyttet til en rørledning til Norge, vil kunne levere begrensede mengder gass nesten "kostnadsfritt" til gasskraftverk. Kvantum vil avhenge av hvor stor ledig kapasitet systemet har. Det planlagte gasskraftverket på Kårstø vil kjøpe opp til 1,5 mrd. Sm³ gass fra felt der en ikke regner med merinvesteringer av betydning. I figur 3.1 er det antatt at mellom 1,5 og 2 mrd. Sm³ gass, svarende til mellom 7,5 og 10 TWh elektrisk kraft, kan produseres på denne måten.

Det neste trinnet i figur 3.1 representerer gass som produseres som biprodukt ved utvinning av olje (assosiert gass) fra oljefelt utenfor Midt- og Nord-Norge. Denne overskuddsgassen kan ikke eksporteres til Kontinentet på grunn av fraktkostnadene, men kan leveres Norge, eventuelt eksporteres til Sverige eller Finland med en kostnad svarende til transportkostnaden. I figur 3.1 er denne satt til mellom 10 og 25 øre/Sm³ (2-5 øre/kWh), som er noe lavere enn kostnadene ved transport gass til Kontinentet. Tilgangen på overskuddsgass avhenger av nivået og takten i oljeproduksjonen. Med bakgrunn i reserveanslagene for olje og gass på Haltenbanken er det antatt at mellom 2 og 4 mrd. Sm³ gass kan leveres som overskuddsgass. Totale reserver av overskuddsgass på Haltenbanken er 40 - 80 mrd Sm³, dvs. at 10 - 20 TWh

gasskraft kan produseres i 20 år.

Bli behovet for gasskraft større, må en foreta utbygginger av felt også med tanke på leveranser av gass innenlands. Kostnaden for dette er anslått til minimum 40 øre/Sm³ (8 øre/kWh), som er noe høyere enn for de mest lønnsomme feltene i produksjon i Nordsjøen.

Dersom "kostnadsfri gass" alene utgjør gass-tilbudet til Norge, vil produksjonen fra gasskraftverk kunne erstatte 7,5 - 10 TWh dyre og ikke lønnsomme vannkraftprosjekter, men total produksjon av elektrisitet kan bli omtrent den samme som om en bare bygger ut vannkraft. Innføring av gasskraft vil i så fall ikke føre til vesentlig reduksjon i elektrisitetsprisen. Gasskraftverket vil være villig til å betale en gasspris som gjør at elektrisitetsprisen akkurat dekker kostnadene ved kraftproduksjon. Denne gassprisen overstiger kostnadene ved å levere gass, som er nær null. På den måten oppnår gassprodusentene en ekstra fortjeneste, eller en høyere ressursrente enn i tilfellet uten norsk gasskraftproduksjon. Dette kan gi et signal om at en bør øke leveransene av gass til Norge. For å få til en tilsvarende økning i etterspørselen må en senke prisen på gass, som igjen reduserer prisen på elektrisitet. Økte leveranser må imidlertid komme fra felt med mer kostbar gass. Dette begrenser en eventuell prisreduksjon på elektrisitet.

4. VANNKRAFT ELLER GASSKRAFT? OM USIKKERHET OG MILJØVIRKNINGER.

Kostnadene ved å produsere kraft vil i stor grad bestemme valget mellom utbygging av gasskraft og vannkraft framover. Bedrift-økonomiske kostnader alene gir imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å foreta valget mellom de to produksjonsformene. Det er særlig viktig at en også vurderer usikkerhet og miljøvirkninger.

Usikkerhet

Intervallene i figur 3.1 indikerer noe av usikkerheten ved kostnadsanslagene for gasskraft. Likevel bygger intervallet på forutsetninger om sikre priser i eksportmarkedene og sikre reserveanslag. En kan ikke se bort fra at nye funn, eller omvurderinger av dagens gassreserver vil endre tilbudskurven betydelig. Usikkerheten omkring alternativpriser for gass, eller etterspørselen etter norsk gass i Europa er også en usikkerhet vi må leve med. Utviklingen i gassmarkedet i senere år viser nødvendigheten av å ta hensyn til dette. I tillegg kommer usikkerhet om salg av gass til andre nordiske land. Siden gass fra Haltenbanken ikke kan omsettes på Kontinentet, vil imidlertid usikkerheten omkring den gassen som tilbys det norske markedet være betydelig mindre enn det variasjonene i prisen på f.eks. Nordsjøgass tilsier.

Også ved vannkraftutbygging er det betydelig usikkerhet. Budsjettering av vannkraftutbygginger har vist seg å være meget problematisk. For å tilordne vannkraftproduksjonen sesongmessige variasjoner i etterspørselen etter elektrisitet og for å dekke etterspørselen i nedbørfattige år må en dessuten investere i store, kostbare magasiner.

Anslag for etterspørsel etter elektrisitet er også forbundet med usikkerhet, ikke minst innen kraftkrevende industri. Ved tilbakefall av konsesjoner for fallrettigheter og ved utløp av nåværende kontrakter kan kraftprisen for denne delen av industrien øke betydelig fra dagens nivå. Det kan føre til at kraftkrevende industri ønsker å redusere sitt kraftforbruk, og at vannkrafttilbudet til alminnelig forsyning dermed øker uten at det bygges ut mer vannkraft.

Ved en totalvurdering av de usikre faktorene vil en i første rekke måtte ta hensyn til usikker vannkraftproduksjon, usikker alternativpris for gass og usikker innenlandsk etterspørsel etter kraft. Å ta hensyn til usikkerhet vil si å veie ulempene som kan

oppstå mot kostnadene ved å redusere disse ulempene. Det innebærer at en enten finner måter å redusere usikkerheten på, eller at en legger vekt på den produksjonen som på billigste måte kan tilpasses variasjoner i priser og kostnader. Produksjon av vannkraft medfører store, faste kostnader som følge av store investeringer. I perioder med lavere etterspørsel enn det systemet er bygd ut for vil en ikke kunne redusere kostnadene, og følgelig stiger enhetskostnaden. Enhetskostnaden for gasskraft kan holdes noenlunde konstant selv ved svingninger i produksjonen dersom en kan injisere (pumpe tilbake) gass i reservoaret uten store kostnader. Dette trekker i retning av å utnytte kraftsystemet slik at variasjoner (usikkerheten) i omsetningen av elektrisitet dekkes med gasskraft. Ved å bygge ut kraftsystemet på denne måten kan vannkraftprosjektene trolig bygges ut med lavere kostnader enn det som går fram i avsnitt 2, bl.a. pga. redusert behov for magasinering. En kombinasjon av vannkraft- og gasskraftutbygging kan derfor redusere forventet kostnad ved å levere en bestemt mengde fastkraft enn vannkraftutbygginger.

Miljøfaktorer

Energiproduksjon er forbundet med til dels store miljøulempene. Vannkraftproduksjon medfører irreversible inngrep i naturen. Gasskraftproduksjon medfører utslipp av nitrogenoksider (NO_x) og karbondioksid (CO₂), og fører til utslipp av kjølevann. En står imidlertid friere ved geografisk plassering av gasskraftverk, og legger beslag på mindre arealer.

En kan redusere Nox-utslippene med ca. 80 prosent ved bruk av katalysator, til en kostnad på 1-2 øre/kWh. Denne kostnaden er ikke medregnet i de 8 øre/kWh som er antatt som omformingskostnaden for gass. Tabell 4.1 viser utslipp av NO_x med og uten katalysator. Det er også vist utslipp ved en ny forbrenningsmetode. Denne metoden er på eksperimentstadiet, og kostnaden er ukjent, men teknologiutviklingen på området skjer forholdsvis fort.

Tabell 4.1 Utslipp av CO₂ og NOx ved ulike produksjonsmetoder. tonn/TWh

	Uten kata- lysator	Med kata- lysator
NOx		
Standard metode .	1 000	200
Ny metode.....	250	50
CO ₂	400 000	400 000

Kilde: Utvalget for forurensingsprognoser (1987)

De totale NOx-utslippene i Norge er idag 226 000 tonn. Gasskraft bidrar derfor lite, men vil gjøre det vanskeligere å få til reduksjoner i NOx-utslippene. Dette må sees i lys av de forhandlingene som nå føres om internasjonale avtaler om reduksjon i NOx-utslipp.

Utslipp av CO₂ kan medføre globale miljøproblemer (drivhuseffekten). Det finnes idag ingen rensemetode for CO₂-utslipp. Forbrenning av gass gir utslipp på noe over 400 000 tonn/TWh. CO₂-utslipp i Norge er idag beregnet til ca. 33 mill. tonn eksklusive det en kan regne som naturlige utslipp. Utover i neste århundre kan gasskraft bli en betydelig kilde til CO₂-utslipp dersom hele økningen i kraftbehovet dekkes med gasskraft. Siden CO₂ medfører globale miljøproblemer vil strengere internasjonale krav til CO₂-utslipp berøre all norsk utvinning av olje og gass. Likevel kan det her være relevant å isolere vurderingen til bruken av gass i Norge, fordi Norge eventuelt vil komme til å inngå avtaler om internasjonale utslipp av CO₂. For det andre kan overgang til gass være positivt med tanke på luftforurensinger dersom gassen erstatter kull eller olje.

5. MAKROØKONOMISKE VIRKNINGER, VIRKNINGER I ELEKTRISITETSMARKEDET OG LUFTFORURENSINGER

Sammenliknet med vannkraft vil innføring av gasskraft gi lavere investeringer og dermed lavere faste kostnader og høyere variable kostnader i form av kjøp av gass. Lavere investeringer, eventuelt kombinert med høyere forbruk kan medføre endringer i nærings sammensetningen som igjen kan virke inn på elektrisitetsetterspørselen. Selv med uendrede priser på elektrisitet kan derfor innenlands etterspørsel endres noe som følge av at gasskraft erstatter noe av vannkraftutbyggingen. I dette avsnittet er virkningene av å innføre gasskraft belyst ved hjelp av den makroøkonomiske modellen MODAG A (Bergan et al. (1986)). Modellen nyttes til framskrivninger på mellomlang sikt, dvs. 3-15 år. Produksjonen i MODAG A er hovedsaklig etterspørselsbestemt, men produksjon basert på utvinning av naturressurser som olje, gass og elektrisitet bestemmes utenfor modellen. Det er foretatt tre alternative modellberegninger med utgangspunkt i alternativer for tilbudet av gass til innenlandsk bruk. Tabell 5.1 viser hovedforutsetningene i de tre alternativene.

Tabell 5.1 Hovedforutsetninger i alternativene

	Refe- ranse	Uendret kraft- pris	Lav kraft- pris
Årlige investeringer, milliarder kroner			
kraftsektor,	4,5	2,7	2,6
Vannkraft,	4,5	1,9	0,2
Gasskraft,	-	0,8	2,3
overføring- og fordelingsnett...	3,1	3,1	4,1
Kraftpris, øre/kWh	24	24	18

Forutsetningene i referansealternativet ligger i nærheten av det en har lagt til grunn for prognosene i Energimeldingen (middelalternativet), (Olje- og Energidepartementet, 1987a), men gir en noe lavere vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP). Dette skyldes blant annet at olje- og gassprisen (til eksport) er satt noe lavere enn det Energimeldingen forutsetter. I referansealternativet forutsettes det at økningen i kraftetterspørselen fram mot år 2000 i sin helhet dekkes med vannkraft. Dette gir årlige investeringer i kraftproduksjonen på 4,5 mrd kroner i hele perioden. Det er videre antatt at kraftprisen er lik langtidsgrensekostnad beregnet med 7 prosent kalkulasjonsrente, lik 24 øre/kWh fra 1988, regnet i 1986-priser.

I "uendret kraftpris"-alternativet er deler av vannkraftutbyggingen erstattet med gasskraft, men prisen på elektrisk kraft er den samme som i referansealternativet og den totale kraftproduksjonen er uendret. Det er antatt at alle vannkraftprosjekter med enhetskostnad under 24 øre/kWh vil bli realisert. Denne kraftprisen kan i følge tabell 2.1 gi en gasspris på 80 øre/Sm³. Investeringene i kraftproduksjonen reduseres fra 4,5 mrd kroner til 2,7 mrd. kroner pr. år fra begynnelsen av 1990-årene. Denne reduksjonen skyldes at de dyreste vannkraftprosjektene erstattes med billigere gasskraftprosjekter. Med andre ord kan en ved bruk av mindre ressurser produsere like mye elektrisk kraft som i referansealternativet. Siden prisene på elektrisitet opprettholdes tilfaller det gassprodusentene et ekstra overskudd (en kvasi-ressursrente) som for en stor del blir beskattet via skattesystemet for olje- og gassproduksjon. Dette gir økte inntekter til det offentlige og det er antatt at det gir mulighet for å øke de offentlige utgiftene. Denne økningen svarer til ca. 85 prosent av kvasi-ressursrenta. Det antas at all gassen i dette alternativet leveres fra gassfelt og rørledninger som er i drift eller under utbygging idag.

Innføring av gasskraft har fra enkelte hold skapt forventninger om en til dels drastisk

reduksjon i elektrisitetsprisen. For å belyse virkninger av lavere priser på elektrisitet har vi i "lav kraftpris"-alternativet redusert prisen på elektrisk kraft gradvis fra 1990, slik at prisen i år 2000 er 18 øre/kWh, regnet i 1986-priser. Dette svarer til det mest optimistiske anslaget for kostnadene ved full gassutbygging for innenlandske formål i figur 3.1. Det antas at prisen til kraftkrevende industri og treforedling reduseres tilsvarende. Det kan innvendes mot beregningene at dette er en uheldig måte å fordele gevinsten ved reduserte kostnader i kraftproduksjonen på. Kraftkrevende industri betaler idag om lag 10 øre/kWh, treforedling noe mer. Kvasi-ressursrenta i gassutvinningen ville sannsynligvis føre til et styrket offentlig budsjett via skattesystemet, og ikke til lavere kraftpriser i kraftkrevende industri. De offentlige utgiftene er imidlertid ikke økt i beregningene.

Ved en kraftpris på 18 øre/kWh er det bare lønnsomt å bygge ut 8 TWh vannkraft. Investeringene i vannkraftutbyggingen reduseres til 0,2 mrd. kroner pr. år fra 1991. Investeringene i gasskraftproduksjonen øker fordi mer gasskraft skal bygges ut. Totale investeringer i kraftproduksjonen blir noe lavere enn i "uendret kraftpris"-alternativet. På den annen side medfører økt kraftetterspørsel økte investeringer i overføringsnett på om lag 1 mrd. kroner pr. år.

Beregningsresultater

Resultatene for noen makroøkonomiske hovedstørrelser fra de tre ulike alternativene er presentert i tabell 5.2.

Uendret kraftpris

Virkningene i dette alternativet er små i forhold til referansealternativet. BNP er praktisk talt uendret i forhold til referansealternativet. Virkningene på eksport og import er små, men handelsbalansen bedres noe. Veksten i bruttoinvesteringene reduseres, men mindre enn

reduksjonen i kraftsektoren skulle tilsi. Dette skyldes den økte aktiviteten i offentlig sektor. Nivået på investeringene i år 2000 er 0,6 prosent lavere enn i referansealternativet. Det private konsumet øker svakt som følge av en liten økning i sysselsettingen. Det offentlige konsumet er økt med 0,4 prosent i dette alternativet. Økningen i privat konsum og offentlige utgifter oppveier den negative virkningen på BNP av reduserte investeringer slik at BNP er uendret. Denne omfordelingen av ressursene fører til at veksten i sysselsettingen blir noe høyere enn i referansealternativet. Dette alternativet gir en bedre utnyttelse av ressursene i den forstand at veksten i BNP er uendret samtidig som totale investeringer reduseres.

Totalt elektrisitetsforbruk øker svakt i forhold til referansealternativet som følge av et noe høyere offentlig og privat konsum, men økningen er så liten at den ikke får betydning for kraftbalansen. I år 2000 produseres det 14 TWh vannkraft og 11 TWh gasskraft dvs. at noe over 2 mrd. Sm³ gass leveres norske gasskraftverk.

Utslippene av NO_x fra gasskraftverk i år 2000 utgjør 5 prosent av dagens nivå uten bruk av katalysator og 1 prosent med katalysator. Innføring av katalysator ville redusert overskuddet i gassutvinningssektoren (5-10 øre/Sm³), men i prinsippet ville kraftprisen bli den samme. CO₂-utslippene utgjør nesten 14 prosent av dagens nivå for CO₂.

	1995			2000			1995		2000	
	absolutte tall			absolutte tall			prosent avvik		prosent avvik	
	Ref. alt.	Uendr. pris	Lav pris	Ref. alt.	Uendr. pris	Lav pris	Uendr. pris	Lav pris	Uendr. pris	Lav pris
Bruttonasjonalprodukt Mrd kr.....	583,8	583,8	587,2	641,9	641,9	650,6	0,0	0,6	0,0	1,4
Privat konsum Mrd kr.....	297,4	297,5	299,1	328,2	328,3	332,1	0,0	0,6	0,0	1,2
Offentlig konsum Mrd kr.....	121,8	122,4	121,8	134,4	135,0	134,3	0,5	-	0,4	-0,1
Bruttoinvesteringer Mrd kr.....	140,8	140,0	140,2	149,8	149,0	149,6	-0,1	-0,4	-0,6	-0,1
Handelsbalanse Mrd kr.....	9,5	9,7	11,7	21,1	21,3	25,6	2,1	23,2	1,0	21,3
Sysselsetting 1000 årsverk	1888	1889	1889	1970	1971	1974	0,0	0,0	0,0	0,2
Økning i kraftforbruk fra 1986 TWh.....	18	18	29	25	25	42	-	61,1	-	68,0
Vannkraft TWh.....	18	12	7	25	14	8	-33,3	-61,1	-44,0	-68,0
Gasskraft TWh.....	-	6	22	-	11	34

Lav kraftpris

I dette alternativet har vi sett på virkningene av en gradvis reduksjon i kraftprisen. Denne prisreduksjonen fører til en økning i etterspørselen etter elektrisk kraft i perioder 1986 - 2000 på 42 TWh pr. år, hvorav 34 TWh må produseres med gasskraft. Dette krever gassleveranser innenlands på 7 mrd Sm³ i år 2000. Sammenliknet med referansealternativet øker etterspørselen etter elektrisitet med om lag 11 prosent, eller 17 TWh fram til år 2000. Størst er økningen for private husholdninger som øker sitt forbruk med nærmere 19 prosent. På grunn av forutsetningen om lavere elektrisitetspriser også for kraftkrevende industri gir modellen et noe større totalt kraftforbruk enn det som sannsynligvis ville blitt realisert.

Resultatene fra modellberegningen i dette alternativet er også gjengitt i tabell 5.2. Lavere elektrisitetspris medfører etterhvert en økning i privat konsum og BNP i forhold til referansealternativet, og i år 2000 er BNP 1,4 prosent høyere enn i referansealternativet. Økningen i BNP gir en svak økning i sysselsettingen. Økningen er størst i Annen privat tjenesteyting og Elektrisitetsdistribusjon. Dette har sammenheng med det private konsumet som er beregnet å være 1,2 prosent høyere i år 2000 enn i referansealternativet. Til tross for økte investeringer i overføringsnett og olje- og gasssektoren, er bruttoinvesteringene noe lavere enn i referansealternativet. Dette skyldes lavere investeringer i kraftproduksjon.

Redusert kraftpris fører til at produktprisen på norskproduserte varer synker. Dette gjelder både eksportpriser og prisene på hjemmemarkedet. Som følge av innenlandsk prisreduksjon skjer det en vridning i forbruket mot norskproduserte varer, slik at importen reduseres både i volum og verdi. Reduksjonen i prisene på eksportvarer fører til økt eksport i volum, mens verdien er om lag uendret. Totalt bedres handelsbalansen med 4,5 mrd kroner. Dette skyldes i første

rekke redusert import, som utgjør om lag 4 mrd. kroner. Den største delen av eksportøkningen skjer innenfor metallsektoren som i beregningene, noe urealistisk, er forutsatt å nyte godt av lavere kraftpris. Med mer realistiske forutsetninger om utviklingen innen kraftkrevende industri ville den totale økningen i eksporten neppe bli så stor som modellberegningene viser. Bedringen i handelsbalansen vil derfor bli noe mindre, og etterspørselen etter kraft lavere. Kraftforbruket i kraftkrevende industri og treforedling er i lav-prisalternativet til sammen 1,5 TWh høyere enn i referansealternativet i 2000.

Lav pris-alternativet gir betydelige miljølemper. Uten katalysator-rensing blir NOx-utslippene fra gasskraftproduksjonen 34 000 tonn i år 2000, eller 15 prosent av dagens nivå. Med katalysator-rensing reduseres det til 3 prosent. CO₂-utslippene fra gasskraftverk i år 2000 utgjør i dette alternativet over 40 prosent av dagens nivå.

6. AVSLUTNING

Mulighetene for å benytte gass til produksjon av elektrisitet har skapt forventninger om til dels store reduksjoner i elektrisitetsprisen. Det er liten tvil om at det idag finnes gassressurser som kan produseres rimelig og som kan leveres til norske gasskraftverk. Dette fører ikke nødvendigvis til at prisen på elektrisitet blir lavere enn dagens nivå. Bare for å erstatte vannkraftprosjekter som med dagens forventninger om prisene (referansealternativet) er ulønnsomme, er det behov for 11 TWh gasskraft i år 2000. Bygger en ut mer gasskraft enn dette, kan en få reduksjon i kraftprisen og økt etterspørsel etter elektrisitet. For å dekke denne må en levere gass fra dyrere felt med mer kostbar gass. På den måten begrenses en eventuell fremtidig prisnedgang på elektrisitet. Selv med meget optimistiske anslag for kostnadene ved å produsere gass, og uten krav om katalysator-rensing av NOx, vil prisen bli

18 øre/kWh.

Introduksjon av gasskraft med lave produksjonskostnader gir positive impulser i økonomien fordi landet kan produsere like mye varer med mindre ressursinnsats. I "uendret-pris"-alternativet ble gevinsten ved overgang til gasskraft tatt ut i form av økt offentlig konsum. Dette finansieres ved økte skatteinntekter til staten gjennom økt gassproduksjon. Alt i alt er imidlertid virkningene beskjedne. Gevinsten i lav-pris alternativet ligger først og fremst i en lavere pris på elektrisitet, som delvis medfører økt privat konsum og delvis en styrking i bytteforholdet overfor utlandet.

Dette gir en betydelig bedring i handelsbalansen, først og fremst på grunn av redusert import.

Ved vurdering av gasskraftutbygging er det viktig at en tar hesyn til miljøkostnadene. Særlig alvorlige kan utslippene av CO₂ bli. Ved en elektrisitetspris på 18 øre/kWh utgjør utslipp av CO₂ i år 2000 over 40 prosent av dagens totalutslipp. Dette kan vise seg helt uakseptabelt dersom en skal ta anbefalingene til Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987) alvorlig. Det vil derfor være naturlig at en også vurderer alternative anvendelser for gassen, f.eks. i industrielle prosesser.

=====

REFERANSER

=====

Bergan, R., R. Cappelen, S. Longva og N. M. Stølen (1986): "MODAG A - A medium term annual macroeconomic model of the Norwegian economy", Discussion paper no.18, Central Bureau of Statistics, Oslo.

Johansen, J.K. (1986): "Langtidsgrensekostnad for fastkraft, indifferenskostnad for fastkraft", Avdelingsrapport 6/86, Norges vassdrags- og energivesen, Energidirektoratet, Oslo.

Miljøverndepartementet (1984): "Om Samlet plan for vassdrag", St.meld. nr. 63 1984/85.

Olje- og energidepartementet (1987a): "Norges fremtidige energibruk og produksjon", St.meld. nr. 38, 1986/87.

Olje- og energidepartementet (1987b): "Tillegg til St.meld. nr. 38, 1986/87 om Norges fremtidige energibruk og -produksjon", St.meld. nr. 19 1987/88

Utvalget for forurensingsprognoser (1987): "Framskrivninger av utslipp til luft 1985-2000". Rapport nr. 1, Miljøverndepartementet.

Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987): "Vår felles framtid", Tiden norsk forlag, Oslo.

DET INNTEKTSPOLITISKE OPPLEGGET FOR 1988 OG 1989 OG UTSIKTENE FOR NORSK ØKONOMI

Av

Torbjørn Eika og Per Richard Johansen

I tilknytning til arbeidet med Økonomisk utsyn over året 1987 ble det arbeidet med flere sett med framskrivninger for den makroøkonomiske utviklingen for de kommende årene (se Økonomiske analyser nr 1-1988). Alle beregningene, som ble gjennomført ved hjelp at SSBs kvartalsmodell KVARTS, pekte mot at Norge kan komme til å stå overfor vanskelige balanseproblemer, med en etter hvert økende arbeidsledighet sammen med fortsatt store underskudd i utenriksøkonomien. En gradvis, om enn klar nedgang i pris- og kostnadsveksten var en del av dette bildet.

Det inntektspolitiske samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet ved årets inntektoppgjør vil påvirke de økonomiske utsiktene på mange områder. I et vedlegg til Økonomisk utsyn, der en av framskrivningene ble nærmere omtalt, ble det også kort gjort rede for noen slike virkninger. Vi skal i det følgende gi en mer inngående presentasjon av mulige makroøkonomiske virkninger på mellomlang sikt av det inntektspolitiske opplegget og presentere ajourførte anslag for norsk økonomi for 1988 og 1989. Vi vil gjøre rede for hvilke forutsetninger som er endret i forhold til Utsyns-beregningene, men vil ikke gå inn på de øvrige forutsetningene. Disse er nærmere omtalt i Utsyns-vedlegget.

Når det gjelder de ajourførte anslagene for norsk økonomi skal vi spesielt se på muligheten for at prisforutsetningen for det inntektspolitiske samarbeidet - maksimalt 5 prosent prisvekst fra desember 1987 til desember 1988 - vil bli oppfylt. Vi skal også se nærmere på utsiktene for tradisjo-

nell norsk vareeksport, med utgangspunkt i den usikkerhet som fortsatt råder når det gjelder den internasjonale økonomiske utvikling.

Analysen viser at om det inntektspolitiske opplegget gjennomføres slik som forutsatt vil det bidra til å redusere balanseproblemene for norsk økonomi, men det vil på langt nær være tilstrekkelig til å løse dem. Ytterligere tiltak må derfor gjennomføres i årene som kommer.

=====

DET INNTEKTSPOLITISKE OPPLEGGET FOR 1988

=====

Det inntektspolitiske opplegget for 1988 er ennå ikke helt avklart. I den følgende analysen har vi tatt utgangspunkt i det forslaget som Regjeringen la fram for Stortinget i midten av mars. I beregningene er vi først og fremst interessert i å belyse mulige makroøkonomiske virkninger av opplegget, knyttet til lønns- og innteksreguleringen, pensjonsreformen og rente- og kreditt-tiltakene. Opplegget inneholder flere spesielle komponenter med bare små makroøkonomiske effekter, som i det følgende er behandlet på en summarisk måte.

Hovedtrekkene i den inntektspolitiske opplegget er som følger:

- Det gjennomføres en lovbestemt regulering av lønnsveksten for alle arbeidstakere f.o.m. 29. februar 1988 og ut 1. kvartal 1989. I denne perioden skal det generelt ikke gis større lønnstillegg enn 1 krone pr. arbeidet time. Det kan imidlertid gis

særskilte lavlønnstillegg etter mønster fra LO/N.A.F.-oppgjøret og oppgjørene i varehandelen og staten for de arbeidstakerne som tradisjonelt får sine lønnsvilkår fastlagt i samsvar med vilkårene innen et av disse tariffområdene.

- Den moderasjonslinje som legges til grunn for lønnstakerne legges også til grunn for næringsdrivende som får sin inntektsvekst bestemt gjennom forhandlinger med myndighetene, slik som f.eks. jordbruket.

- Det innføres en ordning med Avtalefestet førtidspensjon (AFP), som innebærer at pensjonsalderen for visse grupper yrkesaktive settes ned til 66 år fra 1. januar 1989 og til 65 år fra 1. januar 1990. Ordningen skal være frivillig for de yrkesaktive.

- Rentesatsene for visse typer boliglån for førstegangsetablerte reduseres med 1 prosentpoeng fra 1. juni 1988, sett i forhold til gjeldende rente på tilsvarende lån i bankenes prislister (for gamle lån i forhold til rentenivået pr. 11. mars 1988). Samtidig reduseres topprenten på visse boliglån i Husbanken og Landbruksbanken med 1 prosentpoeng fra 1. juli 1988. Dessuten etableres det en førstehjemsåneordning i kredittforetakene, med redusert rentebetaling de 5 første årene.

- Husbankens utlånsrammer for boligformål økes med 350 mill. kroner, i tillegg til allerede vedtatt økning for 1988. I tillegg kommer økte lånerammer for Postsparebanken og at kredittforetakenes førstehjemsåne unntas fra rammeregulering.

I det følgende skal vi gi en mer konkret gjennomgang av hvordan disse forutsetningene er behandlet i beregningene og se på hvilke virkninger de får for den økonomiske utviklingen sett i forhold til en referansebane. Denne referansebanen er i store trekk i samsvar med den referansebanen som ble presentert i vedlegget til Økonomisk utsyn. Det er imidlertid innarbeidet nye lønnsanslag fram til og med 4. kvartal 1987, noe som har

gitt noe større lønnsoverheng inn i 1988 enn tidligere lagt til grunn. Revisjonen var spesielt stor for varehandelen. De nye 1987-tallene innebærer isolert sett at pris- og lønnsveksten i referansebanen blir om lag 1/2 prosent høyere for 1988 enn lagt til grunn i Utsynsbanen.

Lavere lønnsvekt i 1988

Med de nye lønnsanslagene for 1987 gir referansebanen en beregnet timelønnsvekst (inkl. overtid og andre tillegg) på 7,7 prosent fra 1987 til 1988 og en beregnet prisvekst i samme periode på 6,3 prosent. I beregningene basert på det inntektspolitiske opplegget er det innarbeidet de tillegg som er gitt i forhandlingene som til nå er gjennomført, dessuten er det lagt til grunn tilsvarende tillegg for de andre lønnstakergruppene. Dette innebærer at den kvartalsvise økningen i lønningene i store trekk stanser opp f.o.m. 2. kvartal 1988 og ut året, slik at samlet lønnsvekst for fra 1987 til 1988 blir på om lag 4,5 prosent.

Størrelsen på lønnsveksten på årsbasis vil variere mellom sektorer, avhengig av størrelsen på overhenget på det tidspunkt lønnsreguleringsloven ble gjort gjeldende og i hvilken grad de ulike sektorer vil nyte godt av lavlønnstillegg. Lønnsveksten blir særlig lav i sektorer med lavt overheng, slik som utekonkurrerende industri og offentlig sektor, og særlig høy i sektorer med stort overheng, slik som verftindustrien, eller i sektorer med betydelige lavlønnstillegg, slik som i næringsmiddelindustri og teko. Det må imidlertid understrekes at lønnsbegrepene i modellen - faktisk utbetalt lønn inkl. overtid og andre tillegg - foruten utviklingen i tariff-festet lønn og bruk av overtid også vil være påvirket av strukturelle vridninger innen hver sektor.

For industrien i alt er den beregnede lønnsveksten (inkl. overtid og andre tillegg) på 5,2 prosent, svakt høyere enn den avtalte rammen for tariff-lønn for arbeidere på 4,8 prosent. Dette skyldes virkningene av en beregnet glidning gjennom 1. kvartal 1988 og

en vridning i næringsstrukturen fra lavlønn til høylønnsbransjer (bl.a. sysselsettingsnedgang for næringsmidler og teko). Virkninger av økt produktivitet for akkordlønne, som følge av den avtalte forutsetningen om at målbar produktivitetsvekst ikke skal undergraves, trekker i samme retning. Beregningen innebærer imidlertid også at den gjennomsnittlige arbeidstiden for de sysselsatte går ned, noe som trolig vil føre til nedgang i bruken av overtid, selv om pensjonsreformen i 1989 vil modifisere dette noe. Dette vil isolert sett trekke i retning av en lavere lønnsvekst. Det samme vil en lavere lønnsvekst for funksjonærer enn for arbeidere.

- gir noe sterkere lønnsvekst i de etterfølgende årene

Den reduserte lønnsveksten f.o.m. 2. kvartal 1988 og t.o.m. 1. kvartal 1989 innebærer at modellens (og økonomiens!) relasjoner for normal lønnsdannelse er satt ut av kraft for denne perioden. Fra og med 2. kvartal 1989 er det imidlertid ikke foretatt noen inngrep i modellrelasjonene. Man kan si at det forutsettes at lønnsforhandlingene fra 2. kvartal 1989 starter på fritt grunnlag, der man tar hensyn til den faktiske utvikling i priser og lønninger i den foregående periode, men ser bort fra at lønnsveksten ble så lav som den ble fordi den var lovregulert. På grunnlag av de erfaringene en gjorde med pris- og innteksstoppen i 1978-79 og utsiktene for arbeidsmarkedet i 1989, synes dette å være en rimelig forutsetning.

Beregningene viser imidlertid at det i de etterfølgende årene likevel blir en viss gjeninnhenting av den lønnsveksten som "gikk tapt" som følge av reguleringen. Den lavere lønnsveksten i reguleringsperioden vil føre til at også prisveksten går ned, men ikke så mye som lønnsveksten. Dette vil, iflg. lønnsrelasjonene i modellen, bidra til å trekke lønningene oppover når reguleringene oppheves f.o.m. 2. kvartal 1989, noe som i den etterfølgende tiden vil gi en sterkere lønnsvekst regnet fra kvartal til kvartal enn i referansebanen. Dette gjelder spesielt

for tjenestesektorene, der konsumprisveksten i tidligere kvartaler er en viktig lønnsbestemmende faktor iflg. modellen. Mens beregningene viser at samlet lønnsvekst ved utløpet av reguleringsperioden (1. kvartal 1989) begrenses med 5 prosent sett i forhold til det beregnede nivået i referansebanen, vil avviket i 1. kvartal 1990 være redusert til vel 4 prosent.

Reguleringen av lønnsveksten setter således igang en dynamisk prosess i priser og lønninger som varer over flere år. Gjeninnhentingseffekten er imidlertid ikke så sterk at virkningen av lønnsreguleringen oppheves. Beregningene tyder på at selv i 1992 vil det være et avvik fra nivået i referansebanen på om lag 2 1/2 prosent på årsbasis. De anslåtte avvikene for årene 1988-90 framgår av tabell 1.

Selv om gjeninnhentingseffekten setter inn allerede i 2. kvartal 1989, vil den gjennomsnittlige lønnsveksten for 1989 på årsbasis bli lavere enn i referansebanen, pga. et lavere overheng fra 1988 til 1989. For 1989 gir beregningen således en lønnsvekst på 3 3/4 prosent mot vel 5 prosent i referansebanen. For industrien er anslagene hhv. 2 1/2 og 4 prosent. Det må understrekes at den lave lønnsveksten for 1989 både skyldes det svært lave overhenget fra 1988 og forutsetningen om at det ikke skjer noen gjeninnhenting av mindrelønnsutviklingen i reguleringsperioden utover det som følger av lønnsrelasjonene.

Lønnsreguleringen gir lavere prisvekst

Lønnsreguleringen vil påvirke konsumprisutviklingen på flere måter. For det første ligger det i det inntekspolitiske opplegget at inntektsveksten for jordbruket vil bli lavere. I beregningene har vi således lagt til grunn at også veksten i jordbruksprisene vil bli justert ned i takt med nedgangen i lønnsveksten for industrien.

For det andre vil lavere lønnsvekst både gi lavere kostnadsvekst for norske bedrifter og isolert sett svakere kjøpekraftsutvikling

TABELL 1. ANSLÅTTE VIRKNINGER AV DET INNETKTSPOLITISKE OPPLEGGET PÅ UTVALGTE MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER. Gjennomsnittlig årlig avvik fra nivået i referansebanen. Avvik målt i prosent der ikke annet framgår.

	1988	1989	1990
Timelønn	-3.0	-4.2	-3.6
- industri	-2.4	-3.9	-3.7
Stønader	-0.7	-1.6	-1.5
Jordbrukspriser	-2.4	-3.9	-3.7
Konsumprisindeksen	-0.7	-1.6	-1.5
Trad. importpriser	-0.2	-0.4	-0.4
Trad. eksportpriser	-0.4	-1.1	-1.1
Rentesatser, <u>nivå</u>	-0.3	-1.0	0.0
Disp. realinnt. hush.	-1.1	-1.0	-1.2
Privat konsum	-1.1	-1.0	-1.2
Bto. inv. f.-Norge	0.0	0.8	1.0
- industri	0.1	1.4	2.8
- boliger	0.3	2.2	3.0
Innenl. ettersp. f.-Norge	-0.6	-0.4	-0.5
Trad. vareeksport	0.1	0.3	0.5
Trad. vareimport	-0.9	-1.6	-1.8
BNP fastlands-Norge	-0.3	-0.1	0.0
- industri	-0.1	0.3	0.8
Timeverk	0.0	0.2	0.2
- industri	0.1	0.4	0.7
Sysselsatte	0.0	0.1	0.2
Arbeidsstyrke	0.0	-0.1	-0.4
Ledighetsrate <u>nivå</u>	0.0	-0.2	-0.5
Driftsbalanse <u>mrd.kr</u>	1.7	3.1	4.1
Nto. gjeld 31.12 <u>mrd.kr</u>	-1.7	-4.8	-8.9

for norske forbrukere. Begge deler vil føre til lavere innenlandsk prisvekst.

For det tredje vil lavere innenlandsk pris- og kostnadsvekst også gi lavere importprisvekst, idet det vil styrke konkurranse-situasjonen for norske varer og gi et "konkurransebestemt" press nedover på importprisene. I beregningen har vi lagt til grunn at med uendret valutakurs vil 1

prosent lavere hjemmeprisvekst føre til 0,3 prosent lavere importprisvekst første år og ytterligere 0,1 prosent året etter. Anslagene er basert på mer detaljerte studier av prisdannelsen på importvarer som er foretatt i Byrået.

En lavere importprisvekst kan alternativt komme i stand ved en "kostnadsbestemt" lavere importprisvekst. En lavere innenlandsk pris- og kostnadsvekst vil nemlig kunne gi lavere importprisvekst gjennom en styrking av kronekursen og dermed en lavere prisvekst på de importerte varene målt i norske kroner. Vi har imidlertid forutsatt at kronekursen ikke endres som følge av den lavere pris- og kostnadsveksten. Dette har sammenheng med at referansebanen bygger på at kronekursen holder seg på sin sentralverdi, idet vi antar at presset på krona som følge av høyere pris- og lønnsvekst i Norge balanseres gjennom et tilstrekkelig høyt rentenivå relativt til utlandet. Om pris- og lønnsveksten skulle bli lavere, antar vi at myndighetene ikke ønsker at dette skal slå ut i en langsiktig styrking av krona, i det det vil motvirke bedringen i konkurransevnen for norsk industri. Og nettopp hensynet til konkurransevnen er en viktig begrunnelse for lønnsreguleringen i 1988.

Virkningene på rentenivået

Som del av det inntektspolitiske samarbeidet skal myndighetene treffe tiltak for å redusere renta på enkelte typer boliglån med 1 prosent fra juni/juli 1988. Isolert sett vil dette trekke det gjennomsnittlige rentenivået for husholdningene ned med mindre enn 1/2 prosent. Med en lavere pris- og lønnsvekst i tillegg til en balansert kronekurs i utgangspunktet, bør det imidlertid både bli rom for og markedsmessig grunnlag for å redusere det gjennomsnittlige rentenivået. Med en førsteårseffekt på 3 prosent lavere lønnsvekst, og nær 3/4 prosent lavere prisvekst, og med en tilsvarende effekt på prisveksten også i 1989, har vi lagt til grunn en generell rentenedgang på 1/2 prosent gjennom de siste kvartalene av 1988 og ytterligere 1/2 prosent for 1989, sett i

forhold til referansebanen.

Flere stønadsmottakere - motvirker en svak realnedgang i satsene

 Det inntektspolitiske opplegget vil påvirke utviklingen i stønadene til husholdningene på flere måter. Regjeringens forslag inneholder konkrete forslag til regulering av minste- og tilleggspensjons-satsene i Folkestrygden. Disse forslagene vil rimeligvis være påvirket av at pris- og lønnsutviklingen vil bli lavere enn i referansebanen. Også andre typer stønader vil bli påvirket. I motsatt retning trekker at tallet på trygdede vil øke som følge av den nye førtidspensjonsordningen for yrkesaktive. Den samlede virkningen av disse forholdene er ikke lett å anslå, og de er i beregningen behandlet på en summarisk måte, ved at utviklingen i stønadene er justert ned i takt med nedjusteringen av prisutviklingen. Dette innebærer en viss nedjustering av realverdien av stønadssatsene, sett i forhold til utviklingen i referansebanen, men nedjusteringen er langt fra så sterk som for lønnsstakernes inntekter.

Lavere konsum med uendret sparerate

 Den viktigste realøkonomiske effekten av det inntektspolitiske opplegget vil være gjennom virkningene på husholdningenes kjøp av varer og tjenester. Lavere lønnsvekst, lavere stønadsvekst og lavere vekst i driftsresultat som tilfaller husholdningssektoren, vil bidra til å trekke husholdningenes disponible realinntekter ned. Lavere renteutgifter, skatter og konsumprisvekst og svakt høyere sysselsetting trekker i motsatt retning.

Med de forutsetningene som er lagt til grunn innebærer det inntektspolitiske opplegget alt i alt at husholdningenes disponible realinntekt for 1988 reduseres med vel 1 prosent, regnet i forhold til referansebanen. Dette innebærer en realinntektsnedgang for husholdningene fra 1987 til 1988 på nær 1/2 prosent.

Den lavere inntektsveksten i forhold til referansebanen slår ut i en tilsvarende lavere konsumvekst, fordi vi i beregningen har lagt til grunn at det inntektspolitiske opplegget ikke vil påvirke husholdningenes sparerate. Dette er selvsagt en noe tvilsom forutsetning, som utelukkende skyldes at vi ikke har holdepunkter til å bedømme hva spareraten vil komme til å bli for 1988. Med en annen sparerate vil også virkningen på konsumet bli en annen, noe som i neste omgang vil virke tilbake på inntektsveksten.

De gjeninnhentingseffektene som er omtalt ovenfor vil bidra til at også virkningene på inntekter og konsum reduseres over tid. Den årlige veksten i realinntekter og konsum i årene etter 1990 vil således bli svakt sterkere enn i referansebanen.

Klart høyere boligbygging

 Rentenedgangen vil isolert sett påvirke husholdningenes etterspørsel etter alle typer varer og tjenester gjennom en positiv inntektseffekt for 1988 og 1989 (som vil oppheves i 1990), men vil i beregningene særlig påvirke boligkonsumet, fordi boliginvesteringene i modellen er eksplisitt avhengig av rentenivået. Disse virkningene kommer i tillegg til virkningene økte lånerammer i Husbanken. I følge beregningen vil boliginvesteringene i 1990 ligge 3 prosent høyere enn i referansebanen.

Gradvis høyere industriinvesteringer

 Også industriinvesteringene vil bli høyere som følge av det inntektspolitiske opplegget. Denne økningen skyldes ikke lavere rente, idet rentesatsen ikke inngår i investeringsrelasjonene i modellen, men først og fremst at den lavere lønnsveksten gir høyere driftsresultat, som gradvis slår ut i økte investeringer. Også industriproduksjonen tar seg etter hvert opp og bidrar positivt til industriinvesteringene. Fordi det tar tid før disse faktorene virker kommer det største utslaget på investeringsnivået først etter 1990.

Lavere import og gradvis høyere norsk produksjon

Den negative virkningen på privat konsum sammen med de positive virkningene på investeringene, gir alt i alt en klar negativ virkning på samlet innenlandsk etterspørsel; sterkest for årene 1988-90, og deretter avtakende etter hvert som investeringene påvirkes positivt og virkningen på konsumet avtar. Den lavere etterspørselen bidrar samtidig til lavere import og norsk produksjon, sterkest de første årene og deretter gradvis avtakende.

Samtidig vil lavere pris- og kostnadsvekst for norskproduserte varer og tjenester styrke konkurranseposisjonen for norske bedrifter, og dermed bidra til økt eksport, redusert import og økt norsk produksjon. En slik endring trenger imidlertid litt tid før den slår ut, det største utslaget kommer derfor først etter 1990.

Samlet innebærer disse bidragene at en svakt lavere produksjon enn i referansebanen i 1988 slår over i høyere produksjon i løpet av 1990.

Positive virkninger på arbeidsledigheten

Lavere lønnsnivå bidrar isolert sett til en større etterspørsel etter arbeidskraft. Etter hvert som investeringene tar seg opp, og samtidig som virkningene på lønnsnivået reduseres, synker imidlertid arbeidskraft- etterspørselen igjen, relativt til produksjonsøkningen. Den økte etterspørselen etter arbeidskraft blir likevel så stor at den for alle årene bidrar til å redusere arbeidsledigheten, sett i forhold til referansebanen.

Også førtidspensjons-ordningen som inngår i det inntektspolitiske opplegget vil bidra til lavere ledighet enn hva vi ellers ville ha fått. Regjeringen har i sine beregninger lagt til grunn at arbeidskraftbortfallet i 1990 som følge av pensjonsreformen vil bli ca 10-12 000 personer, sammenlignet med en situasjon uten førtidspensjon. Virkningen i

1989 er antatt å bli om lag halvparten så stor. I beregningen har vi lagt til grunn at den direkte virkningen på arbeidsledigheten blir om lag halvparten av dette igjen, dels fordi det antas at arbeidsgiverne ikke erstatter de førtidspensjonerte fullt ut og dels fordi lavere ledighet kan øke tilgangen på nye arbeidssøkere. Dessuten kan utformingen av AFP-ordningen medføre at arbeidstilbudet fra 55-65-åringene vil øke noe.

Alt i alt innebærer det inntektspolitiske opplegget at ledighetsraten år for år reduseres i forhold til nivået i referansebanen. Virkningen er likevel ikke sterk nok til å hindre en økt ledighet i årene som kommer; som nevnt tidligere viser referansebanen i denne perioden en sterk økning i ledigheten.

Lavere underskudd og gjeld overfor utlandet

De inntektspolitiske tiltakene medfører at underskuddet på driftsbalansen overfor utlandet reduseres stadig sterkere fram til 1990, i forhold til referansebanen. Selv om den årlige virkningen er beskjeden, vil den kummulerte effekten på utenlandsgjelda etterhvert bli betydelig. Likevel er det bare snakk om et lite skritt i riktig retning. Problemet er at de store underskuddene vi kan pådra oss i løpet av de kommende årene kan gi en så stor utenlandsgjeld at underskuddet på rente- og stønadbalansen alene vil bidra til et underskudd på driftsbalansen på dagens nivå. Det innebærer at Norge vil havne i noe av det samme utenriksøkonomiske uføret som Danmark er i idag.

=====

UTVIKLINGEN I EKSPORTETTERSØRSELEN

=====

Framskrivningen som ble presentert i vedlegget til Økonomisk utsyn bygde på en forholdsvis pessimistisk vurdering av utsiktene til økonomisk vekst internasjonalt og mulighetene norsk eksportindustri har til få del i selv den svake veksten. Vi skal i det følgende presentere tre ulike baner for etterspørselutviklingen for norsk eksport, basert på ulike forutsetninger om interna-

sjonal vekst og konsekvensene av dette for etterspørselen etter konjunkturfølsomme norske eksportvarer.

TRE BANER FOR NORSK EKSPORT 1988-89

Bane	Internasj. veksttakt	Etterspørsel etter konj.følsomme varer
MODVEKST	Moderat	Følger markedsveksten
LAVVEKST	Lav	Følger markedsveksten
LAVKONJ	Lav	Konjunkturtilbakeslag

Usikker internasjonal markedsvekst

Anslagene for internasjonal vekst i MODVEKST-banen bygger på gjennomsnittet av anslag for Norges viktigste handelspartnere gitt ved årskiftet 1987/88 av tre internasjonale prognosegivere: OECD, DRI (Data Resources Inc.) og det internasjonale LINK-prosjektet. Disse beregningene innebærer at BNP-veksten for våre viktigste handelspartnere vil falle fra 2,3 prosent i 1987 til 1,5 prosent i 1988, for deretter å ta seg svakt opp til 1,9 prosent i 1989. For norske eksportvarer sett under ett innebærer det at markedsveksten (målt ved importen hos handelspartnerne) synker fra 4,7 prosent i 1987 til 3,1 prosent i 1988 og deretter

stiger svakt til 3,6 prosent i 1989.

For anslagene som er lagt til grunn for MODVEKST-banen har en forsøkt å ta hensyn til virkningene av det kraftige, internasjonale fallet i aksjekursene i oktober 1987. Sett i forhold til tidligere gitte anslag for veksten i industrilandene, innebærer vekstanslagene at aksjekursfallet antas å få en viss effekt på veksttakten de nærmeste årene framover. Det kan synes som en i de internasjonale prognoseinstitusjonene den siste tiden har nedtonet de forventede negative virkningene av børskrakket noe. Anslagene som ligger til grunn for MODVEKST-banen kan likevel være for optimistiske. Dette skyldes dels at endringer i valutakurser og /eller økonomisk politikk kan gi negative bidrag utover hva prognosegiverne har lagt til grunn (OECD forutsetter uendret valutakurs og økonomisk politikk) og dels at de internasjonale reperkusjonene kan være undervurdert i anslagene. Noen av anslagene bygger dessuten på forutsetninger om omlegging av politikken i ekspansiv retning som ikke synes overveiende sannsynlig i øyeblikket.

Av denne grunn synes det nødvendig også å studere virkningene av en klart lavere internasjonal veksttakt, i det følgende kalt LAVVEKST-banen. Denne banen er mer på linje

TABELL 2. ÅRLIG BNP-VEKST FOR NORGES HANDELSPARTNERE. PROSENT

Land	Andel av norsk vareeksport		MODVEKST		LAVVEKST		Avvik	
	1987	1988	1988	1989	1988	1989	1988	1989
USA	9,3	2,8	2,4	2,3	1,9	1,3	-0,5	-1,0
Vest-Tyskland	17,6	1,7	1,5	2,6	1,0	0,7	-0,5	-1,9
Storbritannia	15,3	4,0	2,7	2,5	2,5	1,5	-0,2	-1,0
Frankrike	5,7	1,7	1,4	1,9	1,4	1,3	0,0	-0,6
Italia	4,4	2,6	2,1	2,4	1,9	1,8	-0,2	-0,6
Sverige	18,8	2,8	1,1	0,9	1,0	0,8	-0,1	-0,1
Danmark	9,0	-0,5	-0,3	1,1	-1,0	0,0	-0,7	-1,1
Nederland	6,3	1,8	1,4	2,0	1,0	1,3	-0,4	-0,7
Sum	86,4	2,3	1,5	1,9	1,2	1,0	-0,3	-0,9

med de mer pessimistiske vurderinger av utsiktene for internasjonal økonomi som gis i artikkelen om Konjunkturtrendene for utlandet i denne utgaven av Økonomiske analyser. Som det framgår av tabell 2 er særlig nedjusteringen for Vest-Tyskland av stor betydning.

LAVVEKST-banen innebærer en lavere markedsvekst for norsk eksport både i 1988 og særlig i 1989. Målt ved handelspartnernes import faller markedsveksten for alle varer fra 4,7 prosent i 1987 til 3,1 prosent i 1988 og 1,8 prosent i 1989. For 1989 innebærer det en vekst på bare halvparten av veksten i MODVEKST-banen.

Om den internasjonale veksttakten skulle bli lavere enn lagt til grunn for MODVEKST-banen, vil det være rimelig å anta at også den internasjonale prisstigningen på handelsvarer vil bli lavere. I LAVVEKST-banen har vi derfor antatt at prisene for tradisjonell norsk vareimport for 1989 blir 1/2 prosent lavere enn i MODVEKST-banen. Dette innebærer også at et skjerpet konkurranseklima for norske bedrifter pga. lavere markedsvekst vil bli forsterket gjennom en sterkere priskonkurranse, både på hjemme- og eksportmarkedene.

Svak internasjonal vekst kan gi tilbakeslag for konjunkturfølsom eksport

1987 ble et svært godt år for deler av den konjunkturfølsomme norske vareeksporten. Eksportveksten for disse varene ble sterkere enn den generelle markedsveksten hos våre handelspartnere, selv når en tar hensyn til virkningen av devalueringen i 1986 på norsk industris konkurranseevne. Dette innebærer bl.a. at modellberegningene klart under vurderer veksten i 1987 for eksporten av industrielle råvarer (største delen av eksporten fra utekonkurrerende industri).

Den sterke eksportveksten av slike varer var bl.a. muliggjort gjennom betydelig økt kapasitet for de norske bedriftene, som følge av et høyt investeringsnivå i de foregående årene. Men eksportveksten kan neppe for-

klares av tilbudssidefaktorer alene. Det er naturlig å se eksportoppsvinget i sammenheng med at også veksttakten internasjonalt synes å ha forsterket seg gjennom 1987, i alle fall fram til aksjekursfallet i oktober. Dette kan tyde på at et visst konjunkturmessig oppsving var på gang. Tidligere analyser viser at den norske eksporten av råvarer og halvfabrikata reagerer raskt og ofte i forkant av internasjonale konjunkturoppsving, fordi disse varene nyttes som innsatsvarer av utenlandske industribedrifter.

Etter aksjekursfallet synes sannsynligheten for et internasjonalt konjunkturoppsving svært liten. Fallene i aksjekursene kan i seg selv være et uttrykk for at den økonomisk-politiske situasjonen i industrilandene ikke lå til rette for et slikt oppsving, hensyn tatt til de store ubalansene i internasjonal økonomi og den manglende viljen til å rette dem opp gjennom en samordnet, ekspansiv politikk.

Det kan i denne forbindelse være nyttig å jevnføre med utviklingen i årene 1981-82, da et begynnende internasjonalt konjunkturoppsving trolig ble kvalt - så og si i fødselen - av en svært stram økonomisk politikk i flere OECD-land. Den gang førte det til at et oppsving for den konjunkturfølsomme norske eksporten i 1981 ble avløst av en kraftig nedgang gjennom 1982.

Om tendensen til økt internasjonal vekst gjennom 1987 også denne gang stanser opp på et tidlig tidspunkt, kan en ikke se bort fra et tilsvarende konjunkturtilbakeslag for norsk eksport gjennom 1988 og 1989. Denne muligheten vil særlig være tilstede om en utvikling som lagt til grunn i LAVVEKST-banen skulle bli realisert. Av den grunn har vi også laget en beregning, kalt LAVKONJ-banen, der lav vekst internasjonalt går sammen med et konjunkturtilbakeslag for deler av norsk vareeksport. Rent modellteknisk er det gjort ved at en ikke har korrigert for at relasjonen for eksport av

TABELL 3. UTSIKTER FOR TRADISJONELL VAREEKSPORT
Prosentvis vekst fra året før.

Bane	Eksportvolum			Eksport pris		
	1987	1988	1989	1987	1988	1989
MODVEKST	7,4	2,3	3,8	5,2	4,9	2,7
LAVVEKST	7,4	2,0	3,0	5,2	4,9	2,3
LAVKONJ	7,4	-1,1	2,4	5,2	4,2	1,7

TABELL 4. UTSIKTER FOR INDUSTRIVAREEKSPORTEN
Inkl. bergverksprodukter, ekskl. raffinert jordolje, skip og plattformer.
Prosentvis vekst.

	MODVEKST			LAVVEKST		LAVKONJ	
	1987	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Eksportvolum	5.0	1.6	1.9	1.4	1.2	-2.2	0.4
Eksportmarked	3.0	2.4	3.3	1.7	2.0	1.7	2.0
Markedsandel	1.9	-0.8	-1.4	-0.3	-0.8	-3.9	-1.6
Relativ pris ¹	2.2	2.1	-0.1	2.0	0.1	1.1	-0.8

¹ Differansen mellom norsk eksportprisvekst og konkurrentenes prisvekst. Positivt tall innebærer svekket konkurranseposisjon.

råvarer og halvfabrikata undervurderer eksportveksten for 1987. I MODVEKST- og LAVVEKST-banen er den korreksjonen som var nødvendig i 1987 videreført i 1988 og 1989.

Det må understrekes at vi hittil ikke har observasjoner som underbygger at et slikt tilbakeslag for den konjunkturfølsomme eksporten er under utvikling. På den annen side, om man først skulle få et konjunkturtilbakeslag, kan utslagene lett bli langt sterkere enn lagt til grunn i LAVKONJ-banen.

Lav vekst i tradisjonell vareeksport i 1988

Utviklingen i tradisjonell norsk vareeksport i de tre banene er vist i tabell 3. Som det framgår innebærer selv MODVEKST-banen en svak volumvekst i tradisjonell vareeksport i

1988, etterfulgt av en noe sterkere vekst i 1989. Eksportprisveksten er samtidig avtakende, dels på grunn av den lavere eksport- og dermed produksjonsveksten sett i forhold til 1987, og dels på grunn av den lavere innenlandske kostnadsveksten. LAVVEKST- og LAVKONJ-banen bare forsterker dette forløpet; i LAVKONJ-banen blir resultatet en negativ volumvekstakt for 1988.

I tabell 4 er volumveksten for de viktigste industrivarene (omfatter mer enn 80 prosent av tradisjonell vareeksport) dekomponert på markedsvekst og markedsandelendring. Dessuten vises konkurranseposisjonen for de norske bedriftene, målt ved differansen mellom prisveksten på de norske eksportvarene og konkurrentenes prisvekst.

Som det framgår, vil de norske industri-

bedriftene ha en høyere relativ prisvekst både i 1987 og 1988 og tape markedsandeler både i 1988 og 1989, i alle de tre banene. Tapet av markedsandeler vil bli lavere med lav internasjonal vekst enn med høy, fordi kapasiteten i de norske bedriftene da blir mindre presset. Den relative prisveksten blir lavere i banen med tilbakeslag for den konjunkturfølsomme eksporten av samme grunn. I dette alternativet er det imidlertid ikke tatt hensyn til at et slikt konjunkturtilbakeslag i seg selv kan gi lavere internasjonal prisvekst.

For 1988 og 1989 sett under ett blir volumveksten i MODVEKST-banen på 6,2, mens den i LAVKONJ-banen bare blir på 1,3 prosent. I beregningen publisert i Økonomisk utsyn lå det til grunn en samlet vekst på 2,6 prosent. Beregningene viser altså et betydelig variasjonsområde for hva som er mulig vekst i norsk eksport de kommende to årene sett under ett. De illustrerer dessuten at en internasjonal konjunkturavmatning vil ramme norsk vareeksport både gjennom lavere volum og lavere pris. Virkningene på utenriksøkonomien vil imidlertid begrenses av at denne utviklingen vil gi tilsvarende effekter på importsiden.

=====

AJOURFØRTE ANSLAG FOR NORSK ØKONOMI FOR
1988 OG 1989

=====

Anslag for 1988 og 1989 på de makroøkonomiske hovedstørrelsene i de tre banene MODVEKST, LAVVEKST og LAVKONJ er gjengitt i tabellene 5 og 6. Med unntak av de alternative forutsetningene for eksportetterspørselen og virkningene av det inntektspolitiske opplegget, avviker ikke framskrivningene i vesentlig grad fra hverandre eller fra de anslagene som tidligere er presentert i Økonomisk utsyn. Foruten de nevnte forskjellene har vi oppjustert oljeimporten for 1989, noe som har gitt en høyere eksport av norsk råolje, dvs. at endringen ikke har påvirket driftsbalansen. Driftsbalansen er derimot påvirket av en nedjustering av rente- og stønadsbetalingene til utlandet

samt en nedjustering av oljeprisen for 1. kvartal 1988. Forøvrig bygger disse banene på de samme forutsetninger som lå til grunn for anslagene presentert i Utsynet.

Vil forutsetningen om 5 prosent prisvekst holde?

Et avgjørende punkt for det inntektspolitiske samarbeidet som er innledet, er forutsetningen om at konsumprisveksten regnet fra desember 1987 til desember 1988 ikke skal overstige 5 prosent. De nye framskrivningene gir en prisvekst klart lavere enn det. Den beregnede prisveksten fra 4. kvartal 1987 til 4. kvartal 1988 er 4,4 prosent og prisveksten fra 1. kvartal 1988 til 1. kvartal 1989 er enda noe lavere.

Nå vil slike anslag selvsagt være beheftet med en stor grad av usikkerhet. Foruten den usikkerhet som ligger i de beregningsmessige forutsetningene, herunder at lønnsveksten faktisk blir begrenset slik som forutsatt, gjelder det usikkerheten som ligger i tallfestingen av koeffisientene i modellen.

Ser vi bort fra disse typene usikkerhet, står vi igjen med det vi kan kalle ekte tilfeldighet og som kan skyldes at relasjonene i modellen er mangelfullt utformet, f.eks. ved at det er utelatt variable som vil ha betydning. Denne usikkerheten avleirer seg i relasjonenes restledd, og størrelsen på usikkerheten kan vi beregne på grunnlag av de observerte restleddene fra tidligere perioder.

I en artikkel i Økonomiske analyser nr.7 - 1987 er det redegjort for hvordan en kan utnytte hyppighetsfordelingen for de observerte restleddene til å gi anslag på denne typen usikkerhet, gjennom såkalte stokastiske simuleringer.

For å belyse sannsynligheten for at forutsetningen om 5 prosent prisvekst vil holde har vi gjennomført tilsvarende beregninger. Vi har da forutsatt at vi kjenner med full sikkerhet alle andre variable som har betydning for prisutviklingen. Resultatet, bereg-

Tabell 5. REGNSKAP OG UTSIKTER FOR NORSK ØKONOMI
Prosentvis vekst fra året før

	Regnskap		MODVEKST	
	1986	1987	1988	1989
Produktmarkedet				
Privat konsum ¹	5,8	-1,9	-1,8	0,0
Offentlig konsum ¹	3,1	2,7	-0,1	2,8
Bruttoinvestering i fast realkapital	23,8	-3,7	7,8	-7,0
- fastlands-Norge	7,2	-2,1	-2,8	-3,4
- industri og bergverk	36,3	5,8	-13,3	-24,5
Innenlandsk anvendelse	9,0	-1,5	0,9	-1,9
- etterspørsel fra fastlands-Norge	7,4	-1,0	-1,7	-0,1
Eksport	-0,8	4,1	-3,1	5,4
- tradisjonelle eksportvarer	-0,0	7,3	2,3	3,8
Import	8,9	-3,4	0,6	-2,0
- tradisjonelle importvarer	13,9	-5,8	0,1	-0,6
BNP	4,1	1,3	-0,9	0,9
- fastlands-Norge	4,5	0,4	-0,4	-0,1
- industri og bergverk	1,8	1,6	0,5	-2,4
Arbeidsmarkedet				
Utførte timeverk, lønnstakere	3,2	0,6	-1,2	-0,5
- industri og bergverk	2,0	-2,7	-0,1	-0,7
Sysselsatte lønnstakere	3,0	2,1	0,6	0,2
Ledighetsrate, <u>nivå</u>	2,0	2,1	2,5	3,0
Priser og lønninger				
Timelønnsvekst	10,0	12,0	4,5	3,7
- industri og bergverk	9,8	14,4	5,2	2,5
Konsumprisindeksen	7,2	8,7	5,6	4,0
Privat konsum deflatoren	7,4	8,0	5,5	3,9
Eksportpriser	-16,9	-1,0	0,2	4,3
- tradisjonelle eksportvarer	-6,4	5,3	4,9	2,7
Importpriser	0,0	3,8	2,3	3,2
- tradisjonelle importvarer	1,0	4,4	3,1	2,9
Inntekter og sparing				
Spareraten for husholdningene, <u>nivå</u>	-6,2	-3,0	-1,0	1,0
Disponibel realinntekt for husholdningene	2,0	1,1	-0,4	2,0
Disponibel realinntekt for Norge	-5,7	-0,3	-3,3	0,0
Driftsbalansen <u>mrd. kr.</u>	-32,8	-28,1	-43,0	-28,5
- utenom nto. salg av skip og plattformer	-33,4	-27,1	-31,9	-22,5

¹ Privat konsum oppjustert med 0,3 prosent og offentlig konsum nedjustert med 0,8 prosent fra 1987 til 1988 som følge av endringer i regnskapsføringen.

Tabell 6.

UTSIKTER FOR NORSK ØKONOMI
Prosentvis vekst fra året før

	LAVVEKST		LAVKONJ.	
	1988	1989	1988	1989
Produktmarkedet				
Privat konsum ¹	-1.8	0.0	-1.9	-0.1
Offentlig konsum ¹	-0.1	2.8	-0.1	2.8
Bruttoinvestering i fast realkapital	7.8	-7.1	7.7	-7.3
- fastlands-Norge	-2.8	-3.5	-3.0	-3.8
- industri og bergverk	-13.3	-24.6	-13.5	-25.6
Innenlandsk anvendelse	0.9	-1.9	1.0	-2.1
- etterspørsel fra fastlands-Norge	-1.7	-0.1	-1.8	-0.3
Eksport	-3.4	4.5	-4.5	4.4
- tradisjonelle eksportvarer	2.0	3.0	-1.1	2.5
Import	0.4	-2.4	0.1	-2.6
- tradisjonelle importvarer	0.1	-0.6	-0.4	-1.0
BNP	-0.9	0.7	-1.2	0.5
- fastlands-Norge	-0.4	-0.2	-0.7	-0.4
- industri og bergverk	0.4	-2.7	-0.2	-3.3
Arbeidsmarkedet				
Utførte timeverk, lønntakere	-1.2	-0.5	-1.3	-0.6
- industri og bergverk	-0.1	-0.8	-0.3	-0.9
Sysselsatte lønntakere	0.6	0.2	0.5	0.1
Ledighetsrate, <u>nivå</u>	2.5	3.0	2.6	3.0
Priser og lønninger				
Timelønnsvekst	4.5	3.6	4.5	3.5
- industri og bergverk	5.2	2.3	5.2	2.2
Konsumprisindeksen	5.6	3.8	5.6	3.8
Privat konsum deflatoren	5.5	3.7	5.5	3.7
Eksportpriser	0.2	4.1	-0.3	3.8
- tradisjonelle eksportvarer	4.9	2.3	4.2	1.7
Importpriser	2.3	2.7	2.3	2.7
- tradisjonelle importvarer	3.1	2.4	3.2	2.4
Inntekter og sparing				
Spareraten for husholdningene, <u>nivå</u>	-1.0	1.0	-1.0	1.0
Disponibel realinntekt for husholdningene	-0.5	2.1	-0.5	1.9
Disponibel realinntekt for Norge	-3.3	-0.1	-3.7	-0.5
Driftsbalansen <u>mrd. kr.</u>	-43.3	-29.5	-45.7	-32.6
- utenom nto. salg av skip og plattformer	-32.2	-23.5	-34.6	-26.7

¹ Privat konsum oppjustert med 0,3 prosent og offentlig konsum nedjustert med 0,8 prosent fra 1987 til 1988 som følge av endringer i regnskapsføringen.

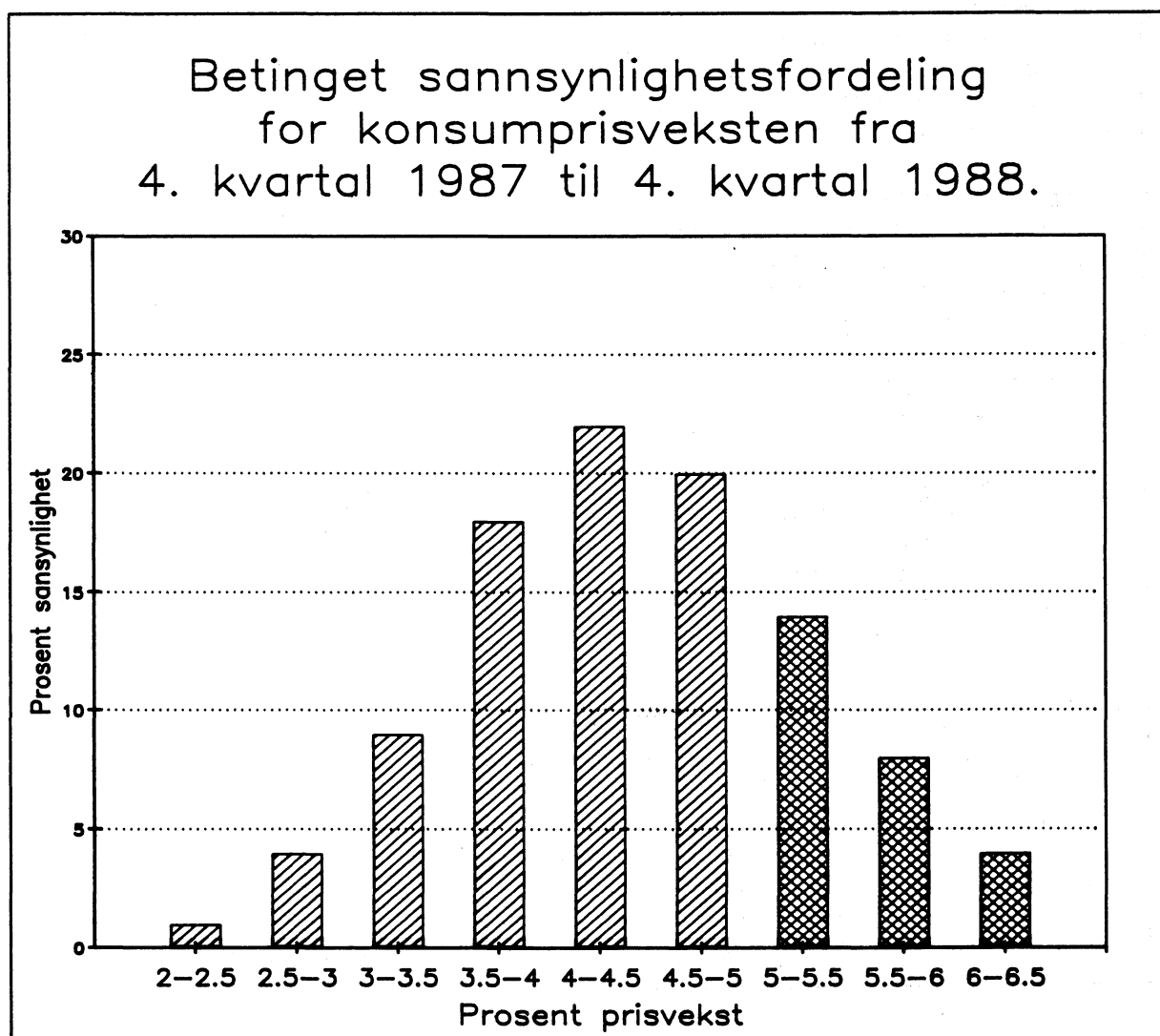
net ved hjelp av 200 stokastiske simuleringer, er gjengitt i en egen figur. Vi ser at under de gitte forutsetningene er sannsynligheten 3 mot 1 for at prisveksten regnet fra 4. kvartal 1987 til 4. kvartal 1988 skal bli mindre enn 5 prosent. Dette innebærer at vi med relativt stor grad av sikkerhet kan anta at prisgarantien vil bli oppfylt, gitt at de øvrige forutsetningene for beregningene holder.

=====

AVSLUTNING

=====

Som det framgår, vil en inntektspolitisk pakke av den typen som her er studert kunne bidra positivt til utviklingen i norsk økonomi, med tanke på de balanseproblemene vi vil stå overfor de kommende årene. Bidraget vil riktignok ikke bli betydelig, noe som må

sees i sammenheng med at de foreslåtte tiltakene tross alt er svært beskjedne, sett i forhold til størrelsen på balanseproblemene. Om de er sterke nok til å bringe økonomien inn i en positiv utvikling er også et åpent spørsmål; i beregningen henger det sammen med om referansebanen gir en dekkende beskrivelse av utviklingen i norsk økonomi uten noen inntektspolitisk pakke. Fordi referansebanen ligger på den klart optimistiske siden hva gjelder muligheten for å stabilisere kronkursen tross i sterk lønns- og prisvekst, vil også utviklingen i de presenterte banene ligge på den optimistiske siden. Det synes derfor helt nødvendig med ytterligere tiltak i årene som kommer for å motvirke en situasjon med økende arbeidsledighet sammen med større underskudd i utenriksøkonomien.

Mange vil trekke sammenligninger med forrige gang ledigheten i Norge steg sterkt, i årene 1982-83. Den gang ble utviklingen snudd og arbeidsmarkedet bedret seg kraftig fram til det stramme arbeidsmarkedet vi har hatt de siste årene. Situasjonen denne gang er imidlertid en helt annen. Forrige gang gikk den høye ledigheten sammen med store overskudd i utenriksøkonomien. Denne gang vil høy ledighet gå sammen med store underskudd, fordi oljeprisen nå er mer enn halvert målt i norske kroner og fordi vi i mellomtiden har hatt en svært sterk ekspansjon av innen-

landsk etterspørsel. Dermed har vi ikke lenger samme handlefrihet. Blant annet kan vi ikke tillate oss å vente at evt. tilbudsstimulerende tiltak skal bedre økonomiens funksjonsmåte og styrke konkurransevnen. For å unngå å komme i en utenriksøkonomisk tvangssituasjon, må det legges sterke begrensninger på innenlandsk etterspørsel.

Handlefriheten består nå i å avgjøre hvordan en slik tilstrammingslinje skal gjennomføres. Det inntektspolitiske opplegget som er presentert kan - om det lar seg realisere - sies å være et tilstrammingstiltak som samtidig i noen grad vil kunne skjerme mot økt arbeidsledighet.

=====

REFERANSER

=====

- Bowitz, E. og R. Cappelen (1987): "Usikkerhet ved anslag for prisutviklingen", Økonomiske analyser, nr. 7-1987.
- Fehr, N.H. (1987): "Prisdannelse på importvarer. En MODAG-rapport", Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå, nr. 87/23.
- Statistisk Sentralbyrå (1988): "Økonomisk utsyn over året 1987", Økonomiske analyser, nr. 1-1988.

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE	
Tabell A1: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse	1*
Tabell A2: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis fordeling ..	2*
Tabell A3: Bruttonasjonalprodukt etter næring	3*
Tabell A4: Bruttoproduksjon etter næring	4*
Tabell A5: Vareinnsats etter næring	5*
Tabell A6: Privat konsum	6*
Tabell A7: Bruttoinvestering i fast kapital etter næring	6*
Tabell A8: Bruttonasjonalprodukt etter inntektskomponenter	7*
Tabell A9: Faktorinntekt etter næring	8*
Tabell A10: Lønnskostnader etter næring	9*
Tabell A11: Driftsresultat etter næring	10*
Tabell A12: Faktorinntekt etter institusjonell sektor	11*
Tabell A13: Husholdninger. Inntekter, utgifter og sparing	11*
Tabell A14: Offentlig forvaltning. Inntekter, utgifter og sparing	12*
Tabell A15: Finansinstitusjoner. Inntekter, utgifter og sparing	13*
Tabell A16: Ikke-personlige foretak. Inntekter, utgifter og sparing	13*
Tabell A17: Utenriksregnskap.....	14*
Tabell A18: Disponibel inntekt for Norge	16*
Tabell A19: Sparing	16*
Tabell A20: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1984-priser	17*
Tabell A21: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1984-priser	18*
Tabell A22: Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1984-priser	19*
Tabell A23: Vareinnsats etter næring. Faste 1984-priser	20*
Tabell A24: Privat konsum. Faste 1984-priser	21*
Tabell A25: Bruttoinvestering i fast kapital. Faste 1984-priser	21*
Tabell A26: Eksport og import. Faste 1984-priser	22*
Tabell A27: Sysselsetting etter næring	23*
Tabell A28: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Prosentvis prisendring fra foregående år	24*
Tabell A29: Bruttonasjonalprodukt etter næring 1970-1981. Reviderte tall ..	25*
Tabell A30: Bruttoproduksjon etter næring. 1970-1981. Reviderte tall	27*
Tabell A31: Vareinnsats etter næring. 1970-1981. Reviderte tall	29*
Tabell A32: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste priser. 1970-1984. Reviderte tall	31*
Tabell A33: Bruttoproduksjon etter næring. Faste priser. 1970-1984. Reviderte tall	34*
Tabell A34: Vareinnsats etter næring. Faste priser. 1970-1984. Reviderte tall	37*
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	40*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	40*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	40*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	41*
Tabell B5: Ordreserver - industri	41*
Tabell B6: Lagerbeholdning	42*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	42*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	42*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	43*
Tabell B10: Boligbygging	43*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	43*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	43*
Tabell B13: Timefortjeneste	44*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	44*
Tabell B15: Engrospriser	44*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	45*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	45*

	Side
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	46*
Produksjonsindeksen	46*
Ordreindeksen - industri	47*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	48*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	48*
Arbeidsledighet og sysselsetting	49*
Antatte og utførte investeringer i industrien	49*
Lager	49*
Detaljomsetning m.v.	49*
Lønninger	50*
Konsum- og engrospriser	50*
Utenrikshandel	50*
C. INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET	
Tabell C1: Produksjon av råolje på norsk sokkel	51*
Tabell C2: Produksjon av naturgass på norsk sokkel	52*
Tabell C3: Leteaktivitet på norsk sokkel	53*
Tabell C4: Påløpte kostnader til leting etter olje og gass på norsk sokkel	54*
Tabell C5: Påløpte investeringskostnader til feltutbygging på norsk sokkel	54*
Tabell C6: Råoljepriser pr. fat	55*
D. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND	
Tabell D1: Bruttonasjonalprodukt	56*
Tabell D2: Privat konsum	56*
Tabell D3: Offentlig konsum	56*
Tabell D4: Bruttoinvesteringer	57*
Tabell D5: Eksport av varer og tjenester	57*
Tabell D6: Import av varer og tjenester	57*
E. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET	
Tabell E1: Sverige	58*
Tabell E2: Storbritannia	58*
Tabell E3: Forbundsrepublikken Tyskland	58*
Tabell E4: Frankrike	58*
Tabell E5: USA	59*
Tabell E6: Japan	59*

1^{*}
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A1. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	500 200	514 578
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	341 790	370 307	411 287	459 238	532 418
Privat konsum	175 310	192 979	210 921	245 439	278 764
Spesifisert innenlandsk konsum ..	168 774	185 762	203 563	236 503	267 431
Varer	116 506	125 942	137 808	163 147	184 196
Tjenester	52 268	59 820	65 755	73 356	83 235
Konsum i utlandet, netto	6 536	7 217	7 358	8 936	11 333
Offentlig konsum	70 409	78 213	84 099	92 654	102 006
Statlig konsum	28 469	31 578	33 141	35 835	39 224
Sivilt	17 328	19 031	20 154	21 419	23 912
Militært	11 141	12 547	12 987	14 416	15 312
Kommunalt konsum	41 940	46 635	50 958	56 819	62 782
Bruttoinvestering	96 071	99 115	116 267	121 145	151 648
Bruttoinvestering i fast kapital	92 262	103 447	117 567	110 042	146 133
Investering i oljevirkosomhet ..	12 302	22 669	31 738	18 925	36 175
Bygninger	33 753	35 573	37 089	41 849	53 371
Anlegg	12 077	13 506	14 369	14 502	16 096
Skip og båter	8 748	6 195	3 804	-1 525	-4 803
Annet transportmateriell	6 295	6 955	7 921	9 265	14 154
Maskiner, redskap, inventar ellers	19 087	18 549	22 646	26 926	31 140
Lagerendring	3 809	-4 332	-1 300	11 103	5 515
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	4 408	3 589	-2 873	10 957	-3 301
Eksport	165 023	183 921	214 077	235 564	194 629
- Import	144 543	152 031	172 852	194 602	212 469

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A2. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. PROSENTVIS FORDELING.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	94.3	92.1	90.9	91.8	103.5
Privat konsum	48.4	48.0	46.6	49.1	54.2
Spesifisert innenlandsk konsum ..	46.6	46.2	45.0	47.3	52.0
Varer	32.1	31.3	30.5	32.6	35.8
Tjenester	14.5	14.9	14.5	14.7	16.2
Konsum i utlandet, netto	1.8	1.8	1.6	1.8	2.2
Offentlig konsum	19.4	19.4	18.6	18.5	19.8
Statlig konsum	7.9	7.8	7.3	7.2	7.6
Sivilt	4.8	4.7	4.4	4.3	4.6
Militært	3.1	3.1	2.9	2.9	3.0
Kommunalt konsum	11.5	11.6	11.3	11.3	12.2
Bruttoinvestering	26.5	24.7	25.7	24.2	29.5
Bruttoinvestering i fast kapital	25.4	25.7	26.0	22.0	28.4
Investering i oljevirkosomhet ..	3.4	5.6	7.0	3.8	7.0
Bygninger	9.3	8.9	8.2	8.4	10.4
Anlegg	3.3	3.4	3.2	2.9	3.1
Skip og båter	2.4	1.5	0.8	-0.3	-0.9
Annet transportmateriell	1.7	1.7	1.8	1.8	2.7
Maskiner, redskap, inventar ellers	5.3	4.6	5.0	5.4	6.1
Lagerendring	1.1	-1.0	-0.3	2.2	1.1
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	1.2	0.9	-0.6	2.2	-0.6
Eksport	45.6	45.7	47.3	47.1	37.8
- Import	39.9	37.8	38.2	38.9	41.3

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A3. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	500 200	514 578
Næringsvirksomhet	310 764	345 356	390 704	432 235	439 232
Primærnæringer	13 437	13 135	15 042	15 150	16 714
Jordbruk	8 597	7 950	9 380	9 009	9 536
Skogbruk	2 171	2 046	2 459	2 443	2 764
Fiske og fangst	2 670	3 139	3 203	3 698	4 414
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	57 913	69 361	85 870	92 693	55 625
Olje- og gassutvinning	55 346	66 855	83 387	89 706	50 021
Rørtransport	2 566	2 506	2 483	2 987	5 604
Bergverksdrift	1 167	1 376	1 391	1 303	1 409
Industri	51 383	56 724	64 524	70 127	75 074
Skjermet industri	11 913	14 121	15 987	18 224	20 392
Utekonkurrerende industri	8 751	11 652	15 818	14 737	13 659
Hjemmekonkurrerende industri	30 719	30 951	32 719	37 166	41 023
Kraft- og vannforsyning	11 984	14 315	16 574	18 278	19 660
Elektrisitetsforsyning	11 645	13 898	16 127	17 797	19 155
Vannforsyning	338	417	447	481	505
Bygge- og anleggsvirksomhet	18 615	19 975	20 591	23 221	28 178
Varehandel	38 372	40 328	43 668	47 298	54 720
Hotell- og restaurantdrift	4 393	5 147	5 777	6 599	7 447
Sjøfart og oljeboring	15 074	14 840	16 234	15 106	13 997
Utenriks sjøfart	9 888	9 625	11 108	9 904	9 306
Innenriks sjøfart	1 090	1 342	1 364	1 353	1 981
Oljeboring	4 096	3 873	3 762	3 849	2 710
Annen samferdsel	17 744	20 380	22 122	23 731	28 079
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	14 402	15 931	15 105	16 625	23 784
Forretningsmessig tjenesteyting	9 515	10 705	13 254	16 742	19 337
Eiendomsdrift	16 942	18 997	20 959	23 015	25 461
Boligtjenester	13 402	15 001	16 656	18 105	19 596
Utleie av andre bygg	3 539	3 996	4 303	4 910	5 865
Annen privat tjenesteyting	15 719	17 697	18 748	21 408	24 523
Korreksjonsposter 1)	24 105	26 445	30 845	40 939	45 224
Offentlig forvaltning	51 506	56 841	61 808	67 965	75 346
Offentlig administrasjon	11 222	12 647	13 899	15 202	16 594
Forsvar	4 733	5 138	5 379	5 751	6 253
Undervisning	15 049	16 403	17 719	19 622	21 729
Helsetjenester	12 931	14 629	15 901	17 491	19 581
Annen offentlig tjeneste- produksjon	7 571	8 024	8 910	9 899	11 189

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A4. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttoproduksjon	693 008	756 829	846 251	951 955	1 000 992
Næringsvirksomhet	616 429	671 476	754 002	850 036	888 297
Primærnæringer	27 013	27 599	30 396	32 045	34 950
Jordbruk	19 650	19 638	21 629	22 364	24 051
Skogbruk	2 536	2 405	2 879	2 880	3 217
Fiske og fangst	4 827	5 556	5 888	6 801	7 682
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	65 457	78 275	96 384	107 739	75 144
Olje- og gassutvinning	62 436	75 137	93 089	104 070	69 002
Rørtransport	3 021	3 138	3 295	3 669	6 142
Bergverksdrift	2 704	3 023	3 310	3 542	3 505
Industri	184 297	193 423	217 590	247 337	258 169
Skjermet industri	51 991	56 693	62 345	68 283	76 143
Utekonkurrerende industri	45 635	51 903	62 757	66 011	56 259
Hjemmekonkurrerende industri	86 672	84 828	92 488	113 038	125 767
Kraft- og vannforsyning	24 050	28 115	32 768	38 418	39 363
Elektrisitetsforsyning	23 413	27 372	31 949	37 495	38 356
Vannforsyning	637	743	819	922	1 007
Bygge- og anleggsvirksomhet	54 150	57 711	61 132	68 088	81 861
Varehandel	58 913	63 530	68 973	75 530	85 497
Hotell- og restaurantdrift	9 043	10 445	11 877	13 681	15 268
Sjøfart og oljeboring	39 130	39 201	44 505	46 982	41 810
Utenriks sjøfart	30 715	30 656	35 725	37 900	34 049
Innenriks sjøfart	3 011	3 098	3 252	3 435	3 851
Oljeboring	5 404	5 446	5 528	5 647	3 910
Annen samferdsel	32 284	36 070	39 874	43 690	49 550
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	20 189	23 120	23 840	26 879	35 189
Forretningsmessig tjenesteyting	14 729	16 517	20 481	25 982	30 326
Eiendomsdrift	24 544	27 803	30 850	34 500	38 454
Boligtjenester	17 783	20 314	22 569	24 984	27 777
Utleie av andre bygg	6 761	7 488	8 281	9 516	10 677
Annen privat tjenesteyting	21 504	24 239	25 734	29 253	33 357
Korreksjonsposter 1)	38 423	42 404	46 288	56 370	65 854
Offentlig forvaltning	76 578	85 353	92 249	101 919	112 695
Offentlig administrasjon	15 807	18 089	19 772	21 767	24 658
Forsvar	11 594	13 101	13 589	15 118	16 324
Undervisning	19 006	20 795	22 383	24 762	26 868
Helsetjenester	16 556	18 703	20 367	22 477	25 170
Annen offentlig tjeneste- produksjon	13 615	14 666	16 138	17 795	19 675

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A5. VAREINNSATS ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Vareinnsats	330 738	354 632	393 739	451 755	486 414
Næringsvirksomhet	305 665	326 120	363 298	417 800	449 065
Primærnæringer	13 575	14 464	15 354	16 895	18 236
Jordbruk	11 054	11 688	12 249	13 355	14 515
Skogbruk	365	359	420	437	453
Fiske og fangst	2 157	2 417	2 685	3 103	3 268
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	7 544	8 914	10 514	15 046	19 519
Olje- og gassutvinning	7 090	8 282	9 702	14 364	18 981
Rørtransport	454	632	812	682	538
Bergverksdrift	1 537	1 647	1 919	2 239	2 096
Industri	132 914	136 699	153 066	177 210	183 095
Skjermet industri	40 078	42 572	46 359	50 064	55 751
Utekonkurrerende industri	36 884	40 251	46 938	51 274	42 600
Hjemmekonkurrerende industri	55 953	53 876	59 769	75 872	84 744
Kraft- og vannforsyning	12 066	13 800	16 194	20 141	19 703
Elektrisitetsforsyning	11 768	13 474	15 822	19 699	19 201
Vannforsyning	298	326	372	442	502
Bygge- og anleggsvirksomhet	35 535	37 736	40 541	44 866	53 682
Varehandel	20 541	23 201	25 305	28 232	30 777
Hotell- og restaurantdrift	4 650	5 298	6 100	7 082	7 821
Sjøfart og oljeboring	24 056	24 361	28 271	31 876	27 813
Utenriks sjøfart	20 827	21 031	24 617	27 996	24 743
Innenriks sjøfart	1 920	1 757	1 888	2 081	1 870
Oljeboring	1 309	1 573	1 766	1 799	1 200
Annen samferdsel	14 540	15 690	17 752	19 958	21 471
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	5 787	7 189	8 735	10 254	11 406
Forretningsmessig tjenesteyting	5 214	5 813	7 227	9 240	10 989
Eiendomsdrift	7 602	8 805	9 891	11 485	12 993
Boligtjenester	4 381	5 314	5 913	6 879	8 181
Utleie av andre bygg	3 221	3 492	3 978	4 606	4 812
Annen privat tjenesteyting	5 784	6 542	6 986	7 845	8 834
Korreksjonsposter 1)	14 318	15 960	15 443	15 431	20 630
Offentlig forvaltning	25 073	28 512	30 441	33 955	37 349
Offentlig administrasjon	4 585	5 442	5 873	6 565	8 064
Forsvar	6 861	7 962	8 210	9 367	10 071
Undervisning	3 957	4 392	4 664	5 140	5 139
Helsetjenester	3 626	4 074	4 466	4 987	5 589
Annen offentlig tjeneste- produksjon	6 044	6 642	7 228	7 896	8 486

1) Korreksjon frie banktjenester.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A6. PRIVAT KONSUM. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Privat konsum	175 310	192 979	210 921	245 439	278 764
Spesifisert innenlandsk konsum	168 774	185 762	203 563	236 503	267 431
Matvarer	35 744	38 758	41 858	46 706	51 694
Drikkevarer og tobakk	10 675	11 985	13 074	14 894	16 948
Klær og skotøy	13 951	14 352	15 802	19 076	21 521
Bolig, lys og brensel	28 769	32 708	36 611	40 858	45 011
Møbler og husholdningsartikler ..	14 099	15 102	16 507	19 060	21 735
Helsepleie	7 407	8 180	8 586	9 298	10 095
Transport, post- og teletjenester	26 502	29 188	31 811	41 337	47 194
Fritidssysler og utdanning	14 488	15 978	17 572	20 196	23 658
Andre varer og tjenester	17 139	19 511	21 742	25 078	29 575
Korreksjonsposter	6 536	7 217	7 358	8 936	11 333
Nordmenns konsum i utlandet	11 592	12 535	13 197	15 918	19 706
- Utlendingers konsum i Norge ...	5 056	5 318	5 839	6 982	8 373

TABELL A7. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttoinvestering i fast kapital	92 262	103 447	117 567	110 042	146 133
Næringsvirksomhet	80 737	91 037	104 709	96 754	129 675
Primærnæringer	5 897	5 186	5 359	6 135	7 246
Jordbruk	4 776	3 955	3 867	4 390	4 480
Skogbruk	351	386	415	442	469
Fiske og fangst	760	845	1 077	1 303	2 297
Utvinning og rørtransport av					
råolje og naturgass	11 598	22 365	34 584	21 041	36 475
Olje- og gassutvinning	11 145	15 042	28 039	19 705	36 018
Rørtransport	453	7 323	6 545	1 336	457
Bergverksdrift	433	359	349	406	503
Industri	9 105	8 260	9 311	11 975	16 828
Skjermet industri	2 361	2 463	2 709	2 946	3 533
Utekonkurrerende industri	2 781	2 045	2 492	3 968	6 829
Hjemmekonkurrerende industri	3 963	3 752	4 110	5 061	6 466
Kraft- og vannforsyning	7 960	8 073	8 266	8 079	8 203
Elektrisitetsforsyning	7 353	7 469	7 665	7 541	7 516
Vannforsyning	607	604	601	538	687
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 741	1 738	1 484	2 370	2 796
Varehandel	3 972	4 286	4 283	5 565	7 072
Sjøfart og oljeboring	9 729	7 249	4 032	-1 050	-3 853
Sjøfart	8 304	5 676	3 133	-2 226	-5 924
Oljeboring	1 425	1 573	899	1 176	2 071
Annen samferdsel	6 332	7 251	8 512	8 944	12 525
Bank- og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	1 341	2 359	2 840	3 562	3 724
Boliger	17 688	19 030	19 631	21 299	25 910
Forretningsbygg	3 264	3 047	4 139	5 655	9 196
Annen privat tjenesteyting (inkl.					
forretningsmessig tjenesteyting) ..	1 677	1 834	1 919	2 773	3 050
Offentlig forvaltning	11 525	12 410	12 858	13 288	16 458
Stats- og trygdeforvaltning	3 831	4 280	4 764	5 183	5 704
Kommuneforvaltning	7 694	8 130	8 094	8 105	10 754

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A8. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER INNTEKTSKOMPONENTER. MILL. KR

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	362 270	402 197	452 512	500 200	514 578
- Kapitalslit	55 007	59 614	62 512	66 512	72 708
Investering i oljevirkosomhet	11 289	12 561	15 518	17 873	20 718
Bygninger	10 537	11 600	12 538	13 732	15 506
Anlegg	3 016	3 275	3 607	3 905	4 365
Skip og båter	9 958	11 095	10 113	7 778	4 949
Annet transportmateriell	6 811	7 194	7 179	7 997	9 592
Maskiner, redskap, inventar ellers	13 396	13 889	13 557	15 227	17 578
= Nettonasjonalprodukt	307 263	342 583	390 000	433 688	441 870
- Indirekte skatter	61 747	69 733	78 200	91 037	99 795
Merverdiavgift	31 536	34 623	37 794	44 150	50 527
Vareavgifter	15 697	16 976	18 643	23 857	28 404
Andre indirekte skatter	14 514	18 134	21 763	23 030	20 864
+ Subsidiar	23 662	24 439	25 709	26 936	29 569
Varesubsidiar	3 082	2 710	2 250	2 132	2 194
Andre subsidiar	20 580	21 729	23 459	24 804	27 375
= Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 587	371 644
- Lønnskostnader	183 355	198 235	216 350	239 667	271 632
Kontraktsmessig lønn	153 083	165 748	180 954	200 675	227 622
Andre ytelser (lønn)	3 254	3 653	4 252	4 734	5 019
Arbeidsgiveravgift til folketrygden	27 018	28 834	31 144	34 258	38 991
= Driftsresultat	85 823	99 054	121 159	129 920	100 012

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A9. FAKTORINNTEKT ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 587	371 644
Næringsvirksomhet	220 652	243 634	279 039	305 414	300 590
Primærnæringer	13 898	13 741	15 587	15 944	17 418
Jordbruk	10 088	9 363	10 605	10 392	10 888
Skogbruk	2 155	2 043	2 446	2 454	2 783
Fiske og fangst	1 655	2 335	2 536	3 098	3 747
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	41 490	49 011	60 235	65 069	29 569
Olje- og gassutvinning	39 879	47 968	59 720	64 305	26 171
Rørtransport	1 611	1 043	515	764	3 398
Bergverksdrift	1 147	1 370	1 531	1 381	1 499
Industri	46 869	51 748	59 522	64 439	68 891
Skjermet industri	11 071	12 868	14 433	16 224	17 854
Utekonkurrerende industri	6 589	9 618	14 034	12 217	11 086
Hjemmekonkurrerende industri	29 209	29 262	31 055	35 998	39 951
Kraft- og vannforsyning	7 168	9 072	10 543	11 046	11 770
Elektrisitetsforsyning	7 001	8 826	10 282	10 804	11 530
Vannforsyning	167	246	261	242	240
Bygge- og anleggsvirksomhet	16 949	18 303	19 127	21 139	25 740
Varehandel	31 073	32 413	35 240	37 305	41 666
Hotell- og restaurantdrift	4 277	5 029	5 675	6 457	7 280
Sjøfart og oljeboring	5 275	3 882	6 339	7 096	8 726
Utenriks sjøfart	816	-624	1 768	3 074	5 352
Innenriks sjøfart	1 459	1 798	2 072	1 940	2 649
Oljeboring	3 000	2 708	2 499	2 082	725
Annen samferdsel	13 689	15 930	17 009	17 755	20 912
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	15 314	16 868	16 260	17 986	25 282
Forretningsmessig tjenesteyting ...	9 147	10 240	12 757	16 094	18 515
Eiendomsdrift	11 244	12 643	13 993	15 565	16 946
Boligtjenester	8 765	9 811	10 995	12 118	12 868
Utleie av andre bygg	2 479	2 832	2 998	3 447	4 078
Annen privat tjenesteyting	17 430	19 344	20 664	23 569	27 006
Korreksjonsposter 1)	-14 318	-15 960	-15 443	-15 431	-20 630
Offentlig forvaltning	48 526	53 655	58 470	64 173	71 054
Offentlig administrasjon	10 762	12 149	13 374	14 601	15 917
Forsvar	4 733	5 139	5 380	5 751	6 253
Undervisning	13 690	14 943	16 186	17 891	19 771
Helsetjenester	12 398	14 056	15 298	16 804	18 804
Annen offentlig tjeneste- produksjon	6 943	7 368	8 232	9 126	10 309

1) Korreksjon frie banktjenester.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A10. LØNSKOSTNADER ETTER NÆRING. MILL.KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Lønnskostnader	183 355	198 235	216 350	239 667	271 632
Næringsvirksomhet	134 829	144 580	157 880	175 494	200 578
Primærnæringer	1 414	1 540	1 710	1 938	2 231
Jordbruk	394	427	449	485	543
Skogbruk	690	722	825	880	992
Fiske og fangst	330	391	436	573	696
Utvinning og rørtransport av					
råolje	2 591	3 108	4 225	5 203	5 845
Olje- og gassutvinning	2 591	3 007	4 117	5 124	5 759
Rørtransport	-	101	108	79	86
Bergverksdrift	913	939	1 023	1 082	1 162
Industri	39 868	41 462	44 941	49 454	54 856
Skjermet industri	9 025	10 070	10 951	12 122	13 813
Utekonkurrerende industri	6 629	6 807	7 534	8 050	8 721
Hjemmekonkurrerende industri	24 214	24 585	26 456	29 282	32 322
Kraft- og vannforsyning	2 473	2 668	2 936	3 307	3 778
Elektrisitetsforsyning	2 384	2 566	2 825	3 185	3 651
Vannforsyning	89	102	111	122	127
Bygge- og anleggsvirksomhet	14 700	16 136	17 218	18 484	21 833
Varehandel	23 419	24 924	27 270	30 582	35 668
Hotell- og restaurantdrift	3 414	3 754	4 278	4 834	5 829
Sjøfart og oljeboring	8 286	8 315	8 313	7 968	7 893
Utenriks sjøfart	5 843	5 861	5 800	5 239	5 016
Innenriks sjøfart	1 468	1 521	1 563	1 685	1 941
Oljeboring	975	933	950	1 044	936
Annen samferdsel	15 320	16 474	17 496	19 340	22 240
Bank og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	6 677	7 640	8 524	9 892	11 598
Forretningsmessig tjenesteyting ...	5 321	6 088	7 594	9 643	11 639
Eiendomsdrift	227	251	262	285	337
Boligtjenester	205	218	227	246	284
Utleie av andre bygg	22	33	35	39	53
Annen privat tjenesteyting	10 206	11 281	12 090	13 482	15 669
Offentlig forvaltning	48 526	53 655	58 470	64 173	71 054
Offentlig administrasjon	10 762	12 149	13 374	14 601	15 917
Forsvar	4 733	5 139	5 380	5 751	6 253
Undervisning	13 690	14 943	16 186	17 891	19 771
Helsetjenester	12 398	14 056	15 298	16 804	18 804
Annen offentlig tjeneste-					
produksjon	6 943	7 368	8 232	9 126	10 309

10[^]
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A11. DRIFTSRESULTAT ETTER NÆRING. MILL. KR.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Driftsresultat	85 823	99 054	121 159	129 920	100 012
Næringsvirksomhet	85 823	99 054	121 159	129 920	100 012
Primærnæringer	12 484	12 201	13 877	14 006	15 187
Jordbruk	9 694	8 936	10 156	9 907	10 345
Skogbruk	1 465	1 321	1 621	1 574	1 791
Fiske og fangst	1 325	1 944	2 100	2 525	3 051
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	38 899	45 903	56 010	59 866	23 724
Olje- og gassutvinning	37 288	44 961	55 603	59 131	20 412
Rørtransport	1 611	942	407	685	3 312
Bergverksdrift	234	431	508	299	337
Industri	7 001	10 286	14 581	14 985	14 035
Skjermet industri	2 046	2 798	3 482	4 102	4 041
Utekonkurrerende industri	-40	2 811	6 500	4 167	2 365
Hjemmekonkurrerende industri	4 995	4 677	4 599	6 716	7 629
Kraft- og vannforsyning	4 695	6 404	7 607	7 739	7 992
Elektrisitetsforsyning	4 617	6 260	7 457	7 619	7 879
Vannforsyning	78	144	150	120	113
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 249	2 167	1 909	2 655	3 907
Varehandel	7 654	7 489	7 970	6 723	5 998
Hotell- og restaurantdrift	863	1 275	1 397	1 623	1 451
Sjøfart og oljeboring	-3 011	-4 433	-1 974	-872	833
Utenriks sjøfart	-5 027	-6 485	-4 032	-2 165	336
Innenriks sjøfart	-9	277	509	255	708
Oljeboring	2 025	1 775	1 549	1 038	-211
Annen samferdsel	-1 631	-544	-487	-1 585	-1 328
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	8 637	9 228	7 736	8 094	13 684
Forretningsmessig tjenesteyting ...	3 826	4 152	5 163	6 451	6 876
Eiendomsdrift	11 017	12 392	13 731	15 280	16 609
Boligtjenester	8 560	9 593	10 768	11 872	12 584
Utleie av andre bygg	2 457	2 799	2 963	3 408	4 025
Annen privat tjenesteyting	7 224	8 063	8 574	10 087	11 337
Korrekksjonsposter 1)	-14 318	-15 960	-15 443	-15 431	-20 630
Offentlig forvaltning	-	-	-	-	-

1) Korrekksjon frie banktjenester.

11*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. FAKTORINNTEKT ETTER INSTITUSJONELL SEKTOR. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Faktorinntekt	269 178	297 289	337 509	369 587	371 644
Lønn 2)	156 337	169 401	185 206	205 409	232 641
Husholdninger	156 067	169 140	184 926	205 089	232 321
Utlandet 3)	270	261	280	320	320
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden 2)	27 018	28 834	31 144	34 258	38 991
Driftsresultat 4)	85 823	99 054	121 159	129 920	100 012
Husholdninger	34 462	36 985	40 805	43 443	47 985
Finansinstitusjoner	-5 779	-6 875	-7 836	-5 859	-5 842
Offentlig eide banker	-336	-420	-346	61	1 080
Private finansinstitusjoner	-5 443	-6 455	-7 490	-5 920	-6 922
Ikke-personlige foretak	57 140	68 944	88 191	92 335	57 869
Private foretak	42 003	46 858	57 934	65 232	35 267
Offentlig eide foretak 5).....	15 137	22 086	30 257	27 104	22 602

1) Tabellene A12, A13, A14, A15, A16, A18 og A19 er laget på grunnlag av nasjonalregnskapets inntektsregnskap, og erstatter de tidligere inntektstabellene. Mens inntektsregnskapet er under utvikling, vil tall fra dette være å anse som foreløpige. 2) Summen av lønn og arbeidsgiveravgift til folketrygden svarer til lønnskostnader i tabell A10. 3) Lønn opptjent i Norge utbetalt til utlendinger. 4) Driftsresultat opptjent etter institusjonell opprinnelsesektor. 5) Kommuneforetak var i tidligere tabeller ført under offentlig forvaltning.

TABELL A13. HUSHOLDNINGER. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	289 368	317 878	349 473	383 979	434 771
Lønn 2)	156 163	169 236	185 034	205 209	232 447
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden	27 018	28 834	31 144	34 258	38 991
Driftsresultat	34 462	36 985	40 805	43 443	47 985
Renteinntekter	12 461	15 296	18 719	21 381	27 763
Stønader fra det offentlige	54 516	62 212	67 917	73 819	81 525
Stønader fra utlandet	1 061	1 178	1 291	1 402	1 268
Andre inntekter	3 687	4 137	4 563	4 466	4 792
-Utgifter	107 159	116 190	126 929	143 010	172 942
Direkte skatter og trygdepremier	86 160	91 281	99 198	110 451	127 297
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden	27 018	28 834	31 144	34 258	38 991
Andre direkte skatter og trygde- premier	59 142	62 447	68 054	76 193	88 306
Renteutgifter	17 572	21 316	24 081	28 838	41 289
Andre utgifter	3 427	3 593	3 650	3 721	4 355
= Disponibel inntekt	182 209	201 688	222 544	240 969	261 829
- Privat konsum	175 310	192 979	210 921	245 439	278 764
= Sparing	6 899	8 709	11 623	-4 470	-16 935

1) Se note 1, tabell A12. 2) Medregnet lønn opptjent i utlandet.

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A14. OFFENTLIG FORVALTNING. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) 2) MILL.KR.

	1982 ^a	1983 ^a	1984 ^a	1985 ^a	1986 ^a
Inntekter	190 050	210 246	241 792	278 259	285 691
Direkte skatter og trygdepremier	114 098	123 871	138 147	158 280	147 912
Indirekte skatter medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer ...	61 747	69 733	78 200	91 037	99 795
Indirekte skatter fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	61 054	69 733	78 200	91 037	99 795
Kompensert merverdiavgift på matvarer	693	-	-	-	-
Renteinntekter	13 218	15 085	20 552	24 780	33 290
Andre inntekter	987	1 557	4 893	4 162	4 694
- Utgifter	95 190	105 966	114 481	125 169	142 417
Subsidier medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	23 662	24 439	25 709	26 936	29 569
Subsidier fratrukket kompensert merverdiavgift på matvarer	22 969	24 439	25 709	26 936	29 569
Kompensert merverdiavgift på matvarer	693	-	-	-	-
Renteutgifter	11 529	13 414	15 018	17 393	22 324
Stønader til private konsumenter	54 516	62 212	67 917	73 819	81 525
Stønader til utlandet	3 271	3 850	3 870	4 210	4 947
Andre utgifter	2 212	2 051	1 967	2 811	4 052
= Disponibel inntekt	94 860	104 280	127 311	153 090	143 274
- Offentlig konsum	70 409	78 213	84 099	92 654	102 006
= Sparing	24 451	26 067	43 212	60 436	41 268

1) I denne tabell og ellers i nasjonalregnskapet er skatter, avgifter, subsidier og stønader i prinsippet registrert med de i året påløpte (i motsetning til innbetalte) beløp. Tallene for offentlige inntekter og utgifter i nasjonalregnskapet avviker derfor fra tallene i de offentlige regnskaper. 2) Se note 1, tabell A12.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A15. FINANSINSTITUSJONER. INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	55 917	62 439	72 230	87 920	116 673
Driftsresultat	-5 779	-6 875	-7 836	-5 859	-5 842
Renteinntekter	52 987	59 670	69 651	83 455	114 061
Andre inntekter	8 709	9 644	10 415	10 323	8 454
- Utgifter	46 806	52 537	66 844	81 664	105 368
Direkte skatter og trygdepremier ..	331	589	589	611	690
Renteutgifter	36 245	41 046	51 207	64 736	89 693
Andre utgifter	10 230	10 902	15 048	16 317	14 985
= Disponibel inntekt	9 111	9 902	5 386	6 256	11 305
= Sparing	9 111	9 902	5 386	6 256	11 305

TABELL A16. IKKE-PERSONLIGE FORETAK 2). INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING. 1) MILL.KR

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Inntekter	77 566	92 712	112 569	123 076	96 184
Driftsresultat	57 140	68 944	88 191	92 335	57 869
Renteinntekter	8 316	9 114	9 044	14 746	20 846
Andre inntekter 3)	12 110	14 654	15 334	15 996	17 470
- Utgifter	72 817	83 245	95 107	103 982	85 794
Direkte skatter og trygdepremier ..	27 634	32 053	38 436	47 264	20 008
Renteutgifter	29 686	32 223	36 118	37 666	46 514
Andre utgifter 3)	15 497	18 969	20 553	19 052	19 272
= Disponibel inntekt	4 749	9 467	17 462	19 094	10 390
= Sparing	4 749	9 467	17 462	19 094	10 390

1) Se note 1, tabell A12. 2) Se note 5, tabell A12. 3) Inkluderer aksjeutbytte inntekt/utgift, utbytte på eierkapital i stats-og kommuneforetak og netto skadeforsikringsertatninger/-premier.

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A17. UTENRIKSREGNSKAP. MILL.KR. 1)

	1982	1983	1984	1985	1986*
Varer og tjenester					
Eksport	165 022	183 921	214 078	235 563	194 630
Varer	114 798	133 249	156 822	173 254	136 003
Råolje og naturgass	53 472	63 844	78 328	85 380	53 077
Skip, nybygde	1 551	1 871	926	1 057	881
Skip, eldre	4 531	3 986	4 888	10 039	10 211
Oljeplattformer, nybygde	740	620	-	-	-
Oljeplattformer, eldre	668	1 482	497	237	308
Direkte eksport ved olje- virksomhet 2)	378	392	1 796	357	260
Andre varer	53 459	61 053	70 386	76 183	71 266
Tjenester	50 224	50 672	57 256	62 309	58 627
Brutto frakter ved skipsfart	29 403	29 091	34 138	36 215	32 129
Brutto inntekter ved oljeboring ...	1 738	2 135	1 739	1 984	762
Direkte eksport ved annen olje- virksomhet	533	556	580	825	737
Eksport av rørtjenester	3 021	2 883	2 845	3 199	3 050
Reisetrafikk 3)	4 727	4 910	5 388	6 493	7 836
Andre tjenester	10 803	11 097	12 566	13 594	14 113
Import	144 543	152 031	172 852	194 602	212 469
Varer	100 458	102 520	116 542	133 927	153 072
Skip, nybygde	6 072	4 854	4 117	3 110	1 295
Skip, eldre	495	353	908	696	424
Oljeplattformer, nybygde	1 646	1 480	550	791	2 318
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-
Direkte import ved olje- virksomhet	672	4 057	3 197	1 164	2 513
Andre varer	91 573	91 776	107 770	128 166	146 519
Tjenester	44 085	49 510	56 311	60 675	59 397
Brutto utgifter ved skipsfart 4) ..	19 559	19 454	23 262	25 937	22 775
Brutto utgifter ved oljeboring	272	514	609	643	323
Direkte import ved annen olje- virksomhet	2 949	5 671	6 506	3 793	2 111
Reisetrafikk 3)	10 583	11 586	12 143	14 812	18 582
Andre tjenester	10 721	12 285	13 791	15 491	15 607
Eksportoverskudd	20 480	31 890	41 225	40 961	-17 839

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding. 2) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt. 3) Medregnet grensehandel. 4) Medregnet ombygginger og ekstraordinære reparasjoner.

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A17. UTENRIKSREGNSKAP. MILL.KR. 1) (forts.)

	1982	1983	1984	1985	1986*
Renter og stønader					
Fra utlandet	11 888	11 671	14 859	19 642	21 573
Renter	9 953	9 236	12 206	16 784	18 959
Aksjeutbytte mv.	774	1 156	1 303	1 443	1 307
Stønader	1 161	1 278	1 350	1 415	1 307
Til utlandet	28 222	28 916	32 157	33 922	36 646
Renter	18 003	18 070	20 663	21 056	22 821
Aksjeutbytte mv.	5 428	5 324	5 988	6 677	6 617
Stønader	4 791	5 522	5 506	6 189	7 208
Rente- og stønadsoverskudd	-16 334	-17 245	-17 297	-14 280	-15 072
Overskudd på driftsregnskapet	4 146	14 645	23 929	26 682	-32 912
Netto endring i reserver og lånegjeld ikke forårsaket av transaksjoner ..	-13 913	-9 473	-10 561	7 073	3 890
Nedgang i Norges nettogjeld til utlandet	-9 768	5 172	13 368	33 755	-29 021
Kapitalregnskap					
Netto inngang, langsiktige kapital- transaksjoner	2 686	-10 755	18	-12 500	21 606
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	-6 092	-6 710	-20 806	-3 882	23 456
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	-740	2 819	-3 141	-10 300	-12 150
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-4 146	-14 646	-23 929	-26 682	32 912
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakurs- endringer	13 913	9 473	10 561	-7 073	-3 891
Oppgang i Norges nettogjeld til ut- landet	9 768	-5 172	-13 368	-33 755	29 022

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A18. DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE. 1) MILL. KR.

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Nettonasjonalprodukt	307 263	342 583	390 000	433 688	441 870
- Renter, aksjeutbytte mv. til utlandet, netto	12 704	13 002	13 142	9 506	9 172
= Nasjonalinntekt	294 559	329 581	376 858	424 182	432 698
- Stønader til utlandet, netto	3 630	4 244	4 156	4 774	5 901
= Disponibel inntekt for Norge	290 929	325 337	372 702	419 408	426 797
Fordelt på					
Privat disponibel inntekt	183 984	207 939	233 044	262 631	268 013
Husholdninger	182 209	201 688	222 544	240 969	261 829
Lønnstakere	125 682	139 025	152 243	165 057	178 997
Personlig næringsdrivende	25 800	26 673	28 331	30 255	31 401
Trygdede, pensjonister o.a.	30 727	35 990	41 970	45 657	51 431
Private finansinstitusjoner	3 342	4 209	3 992	5 391	6 606
Private ikke-personlige foretak ...	-1 567	2 042	6 508	16 271	-422
Offentlig disponibel inntekt	106 945	117 398	139 658	156 779	158 785
Offentlig forvaltning	94 860	104 280	127 311	153 090	143 274
Offentlig eide banker	5 769	5 693	1 394	865	4 699
Offentlig eide foretak	6 316	7 425	10 953	2 824	10 812

TABELL A19. SPARING. 1) MILL.KR

	1982*	1983*	1984*	1985*	1986*
Innenlandsk nettoinvestering	41 064	39 501	53 755	54 633	78 940
Overskudd på driftsregnskapet over- for utlandet	4 146	14 645	23 929	26 682	-32 912
= Sparing	45 210	54 146	77 684	81 315	46 028
Fordelt på					
Privat sparing	8 674	14 960	22 123	17 192	-10 751
Husholdninger	6 899	8 709	11 623	-4 470	-16 935
Lønnstakere	-123	-340	-1 244	-14 430	-24 949
Personlig næringsdrivende	8 803	9 037	10 187	9 059	7 312
Trygdede, pensjonister o.a.	-1 781	12	2 680	901	702
Private finansinstitusjoner	3 342	4 209	3 992	5 391	6 606
Private ikke-personlige foretak ...	-1 567	2 042	6 508	16 271	-422
Offentlig sparing	36 536	39 185	55 559	64 125	56 779
Offentlig forvaltning	24 451	26 067	43 212	60 436	41 268
Offentlig eide banker	5 769	5 693	1 394	865	4 699
Offentlig eide foretak	6 316	7 425	10 953	2 824	10 812

1) Se note 1), tabell A12.

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A20. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE I 1984-PRISER. MILL.KR. VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	452 512	476 381	496 486	5.3	4.2
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	411 287	430 671	465 524	4.7	8.1
Privat konsum	210 921	231 825	244 994	9.9	5.7
Spesifisert innenlandsk konsum ..	203 563	223 697	235 091	9.9	5.1
Varer	137 808	154 264	161 935	11.9	5.0
Tjenester	65 755	69 433	73 156	5.6	5.4
Konsum i utlandet, netto	7 358	8 128	9 903	10.5	21.8
Offentlig konsum	84 099	86 842	90 712	3.3	4.5
Statlig konsum	33 141	33 574	35 513	1.3	5.8
Sivilt	20 154	20 037	21 451	-0.6	7.1
Militært	12 987	13 537	14 062	4.2	3.9
Kommunalt konsum	50 958	53 268	55 199	4.5	3.6
Bruttoinvestering	116 267	112 004	129 818	-3.7	15.9
Bruttoinvestering i fast kapital	117 567	101 170	125 323	-13.9	23.9
Investering i oljevirkosomhet ..	31 738	17 716	32 107	-44.2	81.2
Bygninger	37 089	39 831	46 875	7.4	17.7
Anlegg	14 369	13 582	14 190	-5.5	4.5
Skip og båter	3 804	-3 873	-6 730
Annet transportmateriell	7 921	8 328	11 479	5.1	37.8
Maskiner, redskap, inventar ellers	22 646	25 586	27 402	13.0	7.1
Lagerendring	-1 300	10 834	4 495
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid ..	-2 873	10 248	-2 736
Eksport	214 077	228 754	233 006	6.9	1.9
- Import	172 852	183 044	202 044	5.9	10.4

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A21. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1984-PRISER. MILL.KR VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	452 512	476 381	496 486	5.3	4.2
Næringsvirksomhet	390 704	412 613	431 415	5.6	4.6
Primærnæringer	15 042	13 682	13 263	-9.0	-3.1
Jordbruk	9 380	8 247	7 550	-12.1	-8.4
Skogbruk	2 459	2 263	2 347	-8.0	3.7
Fiske og fangst	3 203	3 172	3 366	-1.0	6.1
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	85 870	89 364	95 210	4.1	6.5
Olje- og gassutvinning	83 387	86 522	90 447	3.8	4.5
Rørtransport	2 483	2 842	4 763	14.5	67.6
Bergverksdrift	1 391	1 293	1 403	-7.1	8.5
Industri	64 524	66 893	67 126	3.7	0.3
Skjermet industri	15 987	16 607	16 700	3.9	0.6
Utekonkurrerende industri	15 818	15 186	14 437	-4.0	-4.9
Hjemmekonkurrerende industri	32 719	35 100	35 989	7.3	2.5
Kraft- og vannforsyning	16 574	16 109	15 727	-2.8	-2.4
Elektrisitetsforsyning	16 127	15 660	15 326	-2.9	-2.1
Vannforsyning	447	449	401	0.6	-10.9
Bygge- og anleggsvirksomhet	20 591	21 724	23 690	5.5	9.1
Varehandel	43 668	47 388	52 285	8.5	10.3
Hotell- og restaurantdrift	5 777	6 275	6 384	8.6	1.7
Sjøfart og oljeboring	16 234	15 780	15 279	-2.8	-3.2
Utenriks sjøfart	11 108	10 925	11 182	-1.7	2.3
Innenriks sjøfart	1 364	1 260	1 307	-7.6	3.8
Oljeboring	3 762	3 595	2 790	-4.4	-22.4
Annen samferdsel	22 122	23 348	25 556	5.5	9.5
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	15 105	16 160	17 670	7.0	9.3
Forretningsmessig tjenesteyting	13 254	15 353	16 686	15.8	8.7
Eiendomsdrift	20 959	21 904	22 477	4.5	2.6
Boligtjenester	16 656	17 180	17 611	3.1	2.5
Utleie av andre bygg	4 303	4 724	4 866	9.8	3.0
Annen privat tjenesteyting	18 748	20 093	21 160	7.2	5.3
Korreksjonsposter 1)	30 845	37 247	37 499	20.8	0.7
Offentlig forvaltning	61 808	63 768	65 071	3.2	2.0
Offentlig administrasjon	13 899	14 357	14 372	3.3	0.1
Forsvar	5 379	5 406	5 439	0.5	0.6
Undervisning	17 719	18 443	18 886	4.1	2.4
Helsetjenester	15 901	16 276	16 758	2.4	3.0
Annen offentlig tjeneste- produksjon	8 910	9 286	9 616	4.2	3.6

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester, skiftvirkninger. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A22. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. I 1984-PRISER. MILL.KR

VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Bruttoproduksjon	846 251	901 252	948 272	6.5	5.2
Næringsvirksomhet	754 002	805 725	848 407	6.9	5.3
Primærnæringer	30 396	29 489	29 607	-3.0	0.4
Jordbruk	21 629	20 724	20 288	-4.2	-2.1
Skogbruk	2 879	2 675	2 773	-7.1	3.7
Fiske og fangst	5 888	6 090	6 546	3.4	7.5
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	96 384	103 448	112 319	7.3	8.6
Olje- og gassutvinning	93 089	99 968	107 073	7.4	7.1
Rørtransport	3 295	3 480	5 246	5.6	50.7
Bergverksdrift	3 310	3 397	3 309	2.6	-2.6
Industri	217 590	234 804	241 241	7.9	2.7
Skjermet industri	62 345	63 761	65 838	2.3	3.3
Utekonkurrerende industri	62 757	64 578	64 049	2.9	-0.8
Hjemmekonkurrerende industri	92 488	106 465	111 354	15.1	4.6
Kraft- og vannforsyning	32 768	32 116	30 394	-2.0	-5.4
Elektrisitetsforsyning	31 949	31 256	29 537	-2.2	-5.5
Vannforsyning	819	860	857	5.0	-0.3
Bygge- og anleggsvirksomhet	61 132	64 277	72 147	5.1	12.2
Varehandel	68 973	73 709	79 869	6.9	8.4
Hotell- og restaurantdrift	11 877	12 899	13 211	8.6	2.4
Sjøfart og oljeboring	44 505	45 228	46 851	1.6	3.6
Utenriks sjøfart	35 725	36 696	39 576	2.7	7.8
Innenriks sjøfart	3 252	3 275	3 446	0.7	5.2
Oljeboring	5 528	5 257	3 829	-4.9	-27.2
Annen samferdsel	39 874	42 294	45 901	6.1	8.5
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	23 840	26 185	28 332	9.8	8.2
Forretningsmessig tjenesteyting	20 481	23 998	26 378	17.2	9.9
Eiendomsdrift	30 850	32 699	34 396	6.0	5.2
Boligtjenester	22 569	23 682	24 846	4.9	4.9
Utleie av andre bygg	8 281	9 017	9 550	8.9	5.9
Annen privat tjenesteyting	25 734	27 542	29 124	7.0	5.7
Korreksjonsposter 1)	46 288	53 640	55 328	15.9	3.1
Offentlig forvaltning	92 249	95 527	99 865	3.6	4.5
Offentlig administrasjon	19 772	20 542	22 147	3.9	7.8
Forsvar	13 589	14 208	14 949	4.5	5.2
Undervisning	22 383	23 265	23 739	3.9	2.0
Helsetjenester	20 367	20 902	21 818	2.6	4.4
Annen offentlig tjeneste- produksjon	16 138	16 610	17 212	2.9	3.6

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, skiftvirkninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A23. VAREINNSATS ETTER NÆRING. I 1984-PRISER. MILL. KR

VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Vareinnsats	393 739	424 871	451 785	7.9	6.3
Næringsvirksomhet	363 298	393 112	416 991	8.2	6.1
Primærnæringer	15 354	15 806	16 344	2.9	3.4
Jordbruk	12 249	12 477	12 738	1.9	2.1
Skogbruk	420	412	427	-2.0	3.5
Fiske og fangst	2 685	2 917	3 179	8.6	9.0
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	10 514	14 084	17 108	34.0	21.5
Olje- og gassutvinning	9 702	13 446	16 626	38.6	23.7
Rørtransport	812	638	482	-21.4	-24.4
Bergverksdrift	1 919	2 104	1 906	9.7	-9.4
Industri	153 066	167 911	174 115	9.7	3.7
Skjermet industri	46 359	47 155	49 138	1.7	4.2
Utekonkurrerende industri	46 938	49 392	49 612	5.2	0.4
Hjemmekonkurrerende industri	59 769	71 364	75 365	19.4	5.6
Kraft- og vannforsyning	16 194	16 006	14 667	-1.2	-8.4
Elektrisitetsforsyning	15 822	15 595	14 210	-1.4	-8.9
Vannforsyning	372	411	457	10.3	11.2
Bygge- og anleggsvirksomhet	40 541	42 554	48 457	5.0	13.9
Varehandel	25 305	26 321	27 584	4.0	4.8
Hotell- og restaurantdrift	6 100	6 624	6 828	8.6	3.1
Sjøfart og oljeboring	28 271	29 449	31 573	4.2	7.2
Utenriks sjøfart	24 617	25 772	28 395	4.7	10.2
Innenriks sjøfart	1 888	2 015	2 139	6.7	6.1
Oljeboring	1 766	1 662	1 039	-5.9	-37.5
Annen samferdsel	17 752	18 947	20 345	6.7	7.4
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	8 735	10 025	10 661	14.8	6.4
Forretningsmessig tjenesteyting	7 227	8 645	9 692	19.6	12.1
Eiendomsdrift	9 891	10 794	11 918	9.1	10.4
Boligtjenester	5 913	6 501	7 234	10.0	11.3
Utleie av andre bygg	3 978	4 293	4 684	7.9	9.1
Annen privat tjenesteyting	6 986	7 449	7 964	6.6	6.9
Korreksjonsposter 1)	15 443	16 393	17 829	6.2	8.8
Offentlig forvaltning	30 441	31 759	34 794	4.3	9.6
Offentlig administrasjon	5 873	6 185	7 775	5.3	25.7
Forsvar	8 210	8 801	9 510	7.2	8.1
Undervisning	4 664	4 822	4 854	3.4	0.7
Helsetjenester	4 466	4 626	5 059	3.6	9.4
Annen offentlig tjeneste- produksjon	7 228	7 325	7 596	1.3	3.7

1) Korreksjon frie banktjenester.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A24. PRIVAT KONSUM. I 1984-PRISER. MILL.KR. VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Privat konsum	210 921	231 825	244 994	9.9	5.7
Spesifisert innenlandsk konsum	203 563	223 697	235 091	9.9	5.1
Matvarer	41 858	43 821	44 513	4.7	1.6
Drikkevarer og tobakk	13 074	14 295	14 917	9.3	4.3
Klær og skotøy	15 802	17 785	18 427	12.5	3.6
Bolig, lys og brensel	36 611	38 632	40 628	5.5	5.2
Møbler og husholdningsartikler ..	16 507	18 218	19 405	10.4	6.5
Helsepleie	8 586	8 672	8 724	1.0	0.6
Transport, post- og teletjenester	31 811	39 575	42 292	24.4	6.9
Fritidssysler og utdanning	17 572	19 205	21 266	9.3	10.7
Andre varer og tjenester	21 742	23 494	24 919	8.1	6.1
Korreksjonsposter	7 358	8 128	9 903	10.5	21.8
Nordmenns konsum i utlandet	13 197	14 753	17 209	11.8	16.7
- Utlendingers konsum i Norge ...	5 839	6 625	7 306	13.4	10.3

TABELL A25. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL. I 1984-PRISER. MILL.KR. VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Bruttoinvestering i fast kapital	117 567	101 170	125 323	-13.9	23.9
Næringsvirksomhet	104 709	88 778	110 825	-15.2	24.8
Primærnæringer	5 359	5 730	6 316	6.9	10.2
Jordbruk	3 867	4 111	3 919	6.3	-4.7
Skogbruk	415	412	410	-0.7	-0.5
Fiske og fangst	1 077	1 207	1 987	12.1	64.5
Utvinning og rørtransport av					
råolje og naturgass	34 584	19 744	32 381	-42.9	64.0
Olje- og gassutvinning	28 039	18 525	31 956	-33.9	72.5
Rørtransport	6 545	1 219	425	-81.4	-65.1
Bergverksdrift	349	381	441	9.4	15.6
Industri	9 311	11 360	14 825	22.0	30.5
Skjermet industri	2 709	2 795	3 099	3.1	10.9
Utekonkurrerende industri	2 492	3 757	6 032	50.8	60.6
Hjemmekonkurrerende industri	4 110	4 808	5 694	17.0	18.4
Kraft- og vannforsyning	8 266	7 696	7 284	-6.9	-5.4
Elektrisitetsforsyning	7 665	7 193	6 687	-6.2	-7.0
Vannforsyning	601	503	597	-16.2	18.7
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 484	2 241	2 448	51.0	9.3
Varehandel	4 283	5 087	5 873	18.8	15.5
Sjøfart og oljeboring	4 032	-3 433	-5 855
Sjøfart	3 133	-4 509	-7 685
Oljeboring	899	1 076	1 830	19.7	70.0
Annen samferdsel	8 512	8 255	10 561	-3.0	27.9
Bank- og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	2 840	3 355	3 258	18.1	-2.9
Boliger	19 631	20 445	22 792	4.1	11.5
Forretningsbygg	4 139	5 324	7 870	28.6	47.8
Annen privat tjenesteyting (inkl.					
forretningsmessig tjenesteyting) ..	1 919	2 593	2 631	35.2	1.5
Offentlig forvaltning	12 858	12 392	14 498	-3.6	17.0
Stats- og trygdeforvaltning	4 764	4 825	5 033	1.3	4.3
Kommuneforvaltning	8 094	7 567	9 465	-6.5	25.1

22*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A26. EKSPORT OG IMPORT. I 1984-PRISER. MILL.KR.

VEKSTRATER.

	1984	1985	1986*	1985	1986*
Varer og tjenester					
Eksport	214 078	228 754	233 006	6.9	1.9
Varer	156 822	169 042	172 128	7.8	1.8
Råolje og naturgass	78 328	81 882	86 872	4.5	6.1
Skip, nybygde	926	996	777	7.5	-21.9
Skip, eldre	4 888	12 052	11 590	146.6	-3.8
Oljeplattformer, nybygde	-	-	-	-	-
Oljeplattformer, eldre	497	264	325	-47.0	23.1
Direkte eksport ved olje- virksomhet 1)	1 796	335	234	-81.3	-30.3
Andre varer	70 386	73 513	72 330	4.4	-1.6
Tjenester	57 256	59 712	60 878	4.3	2.0
Brutto frakter ved skipsfart	34 138	35 143	37 561	2.9	6.9
Brutto inntekter ved oljeboring ...	1 739	1 847	750	6.2	-59.4
Direkte eksport ved annen olje- virksomhet	580	776	647	33.7	-16.6
Eksport av rørtjenester	2 845	3 038	2 605	6.8	-14.2
Reisetrafikk 2)	5 388	6 160	6 837	14.3	11.0
Andre tjenester	12 566	12 748	12 478	1.4	-2.1
Import	172 852	183 044	202 044	5.9	10.4
Varer	116 542	126 807	143 856	8.8	13.4
Skip, nybygde	4 117	2 935	1 198	-28.7	-59.2
Skip, eldre	908	835	485	-8.0	-42.0
Oljeplattformer, nybygde	550	746	2 099	35.6	181.4
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-
Direkte import ved olje- virksomhet	3 197	1 097	2 398	-65.7	118.5
Andre varer	107 770	121 194	137 676	12.5	13.6
Tjenester	56 311	56 237	58 188	-0.1	3.5
Brutto utgifter ved skipsfart 3)..	23 262	23 799	26 073	2.3	9.6
Brutto utgifter ved oljeboring	609	594	279	-2.4	-53.0
Direkte import ved annen olje- virksomhet	6 506	3 586	2 036	-44.9	-43.2
Reisetrafikk 2)	12 143	13 727	16 228	13.0	18.2
Andre tjenester	13 791	14 531	13 572	5.4	-6.6
Eksportoverskudd	41 225	45 710	30 962

1) Korreksjonspost for delte olje- og gassfelt. 2) Medregnet grensehandel. 3) Medregnet ombygginger og ekstraordinære reparasjoner.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A27. SYSSELSETTING ETTER NÆRING. 1 000 UTFØRTE ÅRSVERK.

	1982	1983	1984	1985	1986*
Syssetling	1 718.4	1 708.9	1 725.2	1 772.3	1 829.0
Næringsvirksomhet	1 325.5	1 304.7	1 312.1	1 349.1	1 402.0
Primærnæringer	130.7	128.4	126.9	125.9	125.3
Jordbruk	99.4	97.0	94.9	93.2	91.5
Skogbruk	8.8	8.7	9.1	9.2	9.6
Fiske og fangst	22.5	22.7	22.9	23.5	24.2
Utvinning og rørtransport av					
råolje	8.3	9.6	11.5	12.9	13.6
Olje- og gassutvinning	8.3	9.3	11.2	12.7	13.4
Rørtransport	-	0.3	0.3	0.2	0.2
Bergverksdrift	7.9	7.2	7.5	7.4	7.4
Industri	356.8	334.0	329.5	332.9	337.3
Skjermet industri	93.8	91.7	91.1	92.6	95.1
Utekonkurrerende industri	51.0	47.6	46.8	45.6	46.0
Hjemmekonkurrerende industri	212.0	194.7	191.6	194.7	196.2
Kraft- og vannforsyning	17.8	18.3	18.6	19.4	20.1
Elektrisitetforsyning	16.7	17.1	17.4	18.1	18.8
Vannforsyning	1.1	1.2	1.2	1.3	1.3
Bygge- og anleggsvirksomhet	138.7	141.1	140.3	143.1	154.2
Varehandel	229.1	226.8	229.8	239.1	249.1
Hotell- og restaurantdrift	36.6	37.6	39.5	41.5	45.0
Sjøfart og oljeboring	48.4	45.6	43.5	41.9	38.1
Utenriks sjøfart	29.5	28.0	26.4	24.8	21.3
Innenriks sjøfart	14.3	13.7	13.4	13.4	13.8
Oljeboring	4.6	3.9	3.7	3.7	3.0
Annen samferdsel	127.8	127.8	127.2	130.8	137.7
Bank og finansieringsvirksomhet,					
forsikring	40.8	42.5	44.4	47.6	51.1
Forretningsmessig tjenesteyting	48.4	48.2	55.5	64.3	71.3
Eiendomsdrift	4.6	4.5	4.2	4.3	4.7
Boligtjenester	4.0	3.8	3.5	3.6	3.8
Utleie av andre bygg	0.6	0.7	0.7	0.7	0.9
Annen privat tjenesteyting	129.6	133.1	133.7	138.0	147.1
Offentlig forvaltning	392.9	404.2	413.1	423.2	427.0
Offentlig administrasjon	75.8	80.4	82.9	85.2	83.5
Forsvar	49.4	49.4	48.9	48.9	49.0
Undervisning	100.9	102.8	104.9	108.4	110.2
Helsetjenester	103.9	109.7	111.6	113.4	115.2
Annen offentlig tjeneste-					
produksjon	62.9	61.9	64.8	67.3	69.1
Årsverk utført av lønnstakere	1 496.5	1 487.9	1 507.3	1 554.4	1 605.4
Årsverk utført av selvstendige	221.9	221.0	217.9	217.9	223.6

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A28. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. PROSENTVIS PRISENDRING FRA FOREGÅENDE ÅR. 1)

	1982	1983	1984	1985	1986*
Bruttonasjonalprodukt	10.2	6.1	6.4	5.0	-1.3
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	11.0	7.2	4.7	6.6	7.3
Privat konsum	11.0	8.4	6.4	5.9	7.5
Spesifisert innenlandsk konsum ..	11.5	8.7	6.2	5.7	7.6
Varer	11.0	8.3	6.3	5.8	7.6
Tjenester	12.7	9.5	5.8	5.6	7.7
Konsum i utlandet, netto	2.6	4.0	9.8	9.9	4.1
Offentlig konsum	8.2	6.2	5.0	6.7	5.4
Statlig konsum	8.1	5.6	4.0	6.7	3.5
Sivilt	8.0	5.6	5.1	6.9	4.3
Militært	8.3	5.7	2.3	6.5	2.2
Kommunalt konsum	8.2	6.5	5.6	6.7	6.6
Bruttoinvestering	13.0	5.7	1.6	8.2	8.0
Bruttoinvestering i fast kapital	12.9	6.0	2.4	8.8	7.2
Investering i oljevirkosomhet ..	34.0	-8.0	4.6	6.8	5.5
Bygninger	8.7	6.3	4.2	5.1	8.4
Anlegg	9.4	3.0	5.4	7.5	5.5
Skip og båter
Annet transportmateriell	12.1	10.7	4.4	11.3	10.8
Maskiner, redskap, inventar ellers	5.7	-2.6	-8.6	5.2	8.0
Lagerendring
Av dette:					
Oljeplattformer under arbeid
Eksport	5.7	3.6	7.6	3.0	-18.9
- Import	6.9	5.2	3.8	6.3	-1.1

1) Prosentvise endringstall for 1982-1984 beregnet på grunnlag av fastpristall i 1980-priser og for seinere år i 1984-priser.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A29. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. MILL. KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Bruttonasjonalprodukt.....	79877	89107	98403	111854	129729	148701
Næringsvirksomhet	70465	77891	85567	97043	112708	127997
Primærnæringer	4460	5020	4930	5519	6464	7115
Jordbruk	2595	2922	3055	3145	3717	4424
Skogbruk	745	874	765	830	1160	1480
Fiske og fangst	1119	1224	1110	1545	1586	1211
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	13	209	245	598	3592
Olje- og gassutvinning	-	13	209	245	598	3560
Rørtransport	-	-	-	-	-	31
Bergverksdrift	590	619	694	750	848	932
Industri	17259	18809	21119	24047	28377	32270
Skjermet industri	3739	4289	4771	4744	4802	5407
Utekonkurrerende industri	4077	3975	4125	5596	7435	7442
Hjemmekonkurrerende industri	9443	10546	12223	13707	16140	19421
Kraft- og vannforsyning	2156	2286	2529	2917	3760	4300
Elektrisitetsforsyning	2027	2148	2430	2777	3609	4137
Vannforsyning	129	138	99	140	150	163
Bygge- og anleggsvirksomhet	5593	6394	6938	7452	8658	9657
Varehandel	9063	10183	11239	12943	14502	16177
Hotell- og restaurantdrift	880	982	1128	1216	1378	1639
Sjøfart og oljeboring	7264	7573	7848	9514	11099	9016
Utenriks sjøfart	6902	7155	7390	9027	10133	7855
Innenriks sjøfart	363	419	458	471	494	498
Oljeboring	-	-	-	16	472	663
Annen samferdsel	4516	4984	5694	6236	7069	8074
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	1895	2213	2513	3074	3937	4450
Forretningsmessig tjenesteyting	1334	1530	1759	1930	2262	2740
Eiendomsdrift	4057	4489	4887	5472	6286	7178
Boligtjenester	3348	3707	4102	4587	5225	5930
Utleie av andre bygg	709	782	785	885	1061	1248
Annen privat tjenesteyting	3789	4314	4878	5572	6158	7242
Korreksjonsposter 1)	7609	8482	9201	10158	11312	13614
Offentlig forvaltning	9412	11216	12836	14810	17021	20704
Offentlig administrasjon	2203	2704	3024	3527	4105	4956
Forsvar	1373	1480	1635	1802	1905	2260
Undervisning	3184	3815	4260	4831	5442	6498
Helsetjenester	1549	1886	2413	2876	3447	4360
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	1099	1328	1503	1776	2123	2631

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

26*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A29 (FORTS.). BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. MILL.KR

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Bruttonasjonalprodukt	170709	191534	213079	238668	285045	327674
Næringsvirksomhet	145661	163015	181067	204555	246144	282512
Primærnæringer	8324	9467	9815	10136	10969	12957
Jordbruk	4971	6045	6512	6464	6969	7847
Skogbruk	1425	1368	1441	1553	1737	2244
Fiske og fangst	1927	2053	1862	2120	2264	2866
Utvinning og rørtransport av råolje ..	6425	7771	13737	22367	43140	52552
Olje- og gassutvinning	6121	7364	12787	20754	40991	49979
Rørtransport	304	407	950	1613	2149	2573
Bergverksdrift	978	923	969	1034	1087	1207
Industri	34409	35963	37528	43820	45635	48575
Skjermet industri	5939	6472	6945	7218	8215	10369
Utekonkurrerende industri	7060	6839	7251	12372	10808	9018
Hjemmekonkurrerende industri	21410	22651	23332	24230	26612	29188
Kraft- og vannforsyning	4900	5083	6491	7486	8237	10165
Elektrisitetsforsyning	4691	4817	6199	7199	7917	9885
Vannforsyning	209	267	292	287	320	279
Bygge- og anleggsvirksomhet	10829	12476	14020	13987	15392	16458
Varehandel	19203	21662	23892	24882	30115	34697
Hotell- og restaurantdrift	1905	2278	2609	2803	3148	3779
Sjøfart og oljeboring	8731	8926	9832	10982	13301	15997
Utenriks sjøfart	7633	7379	7865	8849	10767	11698
Innenriks sjøfart	566	620	698	866	974	1084
Oljeboring	532	927	1269	1267	1561	3215
Annen samferdsel	9238	10348	11417	11787	13001	15399
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	5341	5935	6654	7653	8991	11749
Forretningsmessig tjenesteyting	3132	3879	4347	5803	6542	7736
Eiendomsdrift	8156	9446	10309	11274	12711	14670
Boligtjenester	6692	7564	8247	8991	10067	11609
Utleie av andre bygg	1464	1882	2062	2283	2644	3061
Annen privat tjenesteyting	8281	9638	10637	11338	12478	14002
Korrekksjonsposter 1)	15811	19220	18809	19200	21398	22571
Offentlig forvaltning	25048	28519	32013	34114	38901	45162
Offentlig administrasjon	5910	6589	7194	7640	8629	10068
Forsvar	2673	2885	3269	3374	3662	4100
Undervisning	7709	8734	9832	10351	11603	13156
Helsetjenester	5460	6585	7446	8060	9591	11297
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	3298	3727	4270	4689	5416	6542

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korrekksjon frie banktjenester. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A30. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. MILL.KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Bruttoproduksjon	154233	172025	187019	213037	257335	294770
Næringsvirksomhet	139634	154926	167937	191255	232039	264216
Primærnæringer	8725	9456	9619	10495	12062	13412
Jordbruk	6274	6683	7034	7371	8294	9556
Skogbruk	895	1045	923	987	1358	1705
Fiske og fangst	1556	1729	1662	2138	2411	2151
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	62	266	353	856	4236
Olje- og gassutvinning	-	62	266	353	856	4182
Rørtransport	-	-	-	-	-	54
Bergverksdrift	935	1018	1087	1238	1462	1703
Industri	51068	55683	60013	68864	87829	99897
Skjermet industri	14170	15889	17161	18839	21860	23725
Utekonkurrerende industri	13698	14176	13857	16491	23496	24857
Hjemmekonkurrerende industri	23199	25619	28995	33533	42473	51315
Kraft- og vannforsyning	3781	3918	4318	5204	6487	7280
Elektrisitetsforsyning	3615	3737	4131	4985	6246	6995
Vannforsyning	166	181	187	219	241	284
Bygge- og anleggsvirksomhet	13765	15764	17522	19256	23201	26951
Varehandel	14036	15739	17132	19758	22659	25755
Hotell- og restaurantdrift	1992	2196	2486	2748	3113	3786
Sjøfart og oljeboring	13286	14902	15157	17808	21379	19416
Utenriks sjøfart	12554	14060	14251	16782	19380	16971
Innenriks sjøfart	732	842	906	987	1228	1372
Oljeboring	-	-	-	39	770	1073
Annen samferdsel	7048	7824	8818	9782	11354	13034
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	2748	3341	3792	4573	5861	6687
Forretningsmessig tjenesteyting	2251	2560	2905	3234	3757	4518
Eiendomsdrift	5622	6214	6860	7733	8965	10289
Boligtjenester	4344	4815	5326	5983	6866	7806
Utleie av andre bygg	1278	1399	1534	1750	2099	2483
Annen privat tjenesteyting	5061	5753	6446	7295	8109	9577
Korrekksjonsposter 1)	9317	10497	11517	12915	14947	17675
Offentlig forvaltning	14599	17100	19082	21782	25295	30555
Offentlig administrasjon	3035	3702	4073	4727	5512	6640
Forsvar	2812	2982	3186	3487	4070	4877
Undervisning	4050	4850	5376	6089	6813	8116
Helsetjenester	2081	2540	3224	3838	4585	5727
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	2609	3022	3224	3642	4315	5195

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift.

28*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A30 (FORTS.). BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. MILL.KR

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Bruttoproduksjon	335236	381204	413398	463980	546327	627096
Næringsvirksomhet	298949	339828	366725	413760	488965	559470
Primærnæringer	15696	17978	19274	19987	22439	25510
Jordbruk	11034	12958	14291	14549	16465	18186
Skogbruk	1655	1603	1689	1813	2048	2610
Fiske og fangst	3007	3417	3294	3626	3926	4714
Utvinning og rørtransport av råolje ..	7343	8803	15322	25018	46008	56596
Olje- og gassutvinning	6967	8314	14081	23046	43523	53544
Rørtransport	376	489	1241	1972	2485	3052
Bergverksdrift	1839	1847	1932	2165	2382	2710
Industri	109325	121719	123439	142079	159133	176296
Skjermet industri	27444	31382	33700	35894	40923	47760
Utekonkurrerende industri	26337	26822	27470	40311	44043	46631
Hjemmekonkurrerende industri	55544	63515	62269	65874	74166	81904
Kraft- og vannforsyning	8606	10452	12226	14343	16386	19200
Elektrisitetforsyning	8252	10020	11742	13821	15809	18666
Vannforsyning	353	432	484	521	576	534
Bygge- og anleggsvirksomhet	30310	34974	39399	40842	45042	49750
Varehandel	29859	34182	36479	37512	45300	51975
Hotell- og restaurantdrift	4281	5040	5455	5900	6692	7850
Sjøfart og oljeboring	20130	21078	22716	26851	32938	38943
Utenriks sjøfart	17658	17879	18651	22727	27938	31993
Innenriks sjøfart	1628	1854	2095	2223	2452	2746
Oljeboring	844	1346	1970	1901	2548	4204
Annen samferdsel	15119	17376	19349	21032	24077	28019
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	7805	8668	9715	11132	13389	16456
Forretningsmessig tjenesteyting	5128	6253	7033	8613	9659	11628
Eiendomsdrift	11745	13631	14944	16324	18459	21554
Boligtjenester	8797	10047	10979	11912	13389	15464
Utleie av andre bygg	2949	3584	3965	4412	5071	6090
Annen privat tjenesteyting	10995	12979	14477	15486	16940	19064
Korreksjonsposter 1)	20769	24849	24968	26478	30122	33920
Offentlig forvaltning	36288	41376	46673	50221	57363	67626
Offentlig administrasjon	7943	8926	9987	10674	12024	14051
Forsvar	5423	5899	6524	7084	8132	10565
Undervisning	9624	10951	12364	13115	14683	16614
Helsetjenester	7057	8477	9640	10498	12393	14468
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	6241	7123	8159	8849	10130	11928

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift.

TABELL A31. VAREINNSATS ETTER NÆRING. MILL.KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Vareinnsats	74356	82918	88616	101184	127606	146069
Næringsvirksomhet	69169	77034	82369	94212	119331	136219
Primærnæringer	4265	4436	4689	4975	5598	6297
Jordbruk	3678	3760	3979	4225	4577	5132
Skogbruk	150	171	158	157	197	225
Fiske og fangst	437	505	552	593	824	941
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	49	58	108	258	644
Olje- og gassutvinning	-	49	58	108	258	621
Rørtransport	-	-	-	-	-	23
Bergverksdrift	344	399	393	488	614	771
Industri	33808	36874	38894	44817	59452	67627
Skjermet industri	10431	11600	12390	14095	17058	18318
Utekonkurrerende industri	9621	10201	9732	10895	16061	17414
Hjemmekonkurrerende industri	13756	15073	16772	19826	26333	31894
Kraft- og vannforsyning	1625	1632	1788	2287	2727	2980
Elektrisitetsforsyning	1588	1589	1701	2209	2636	2858
Vannforsyning	37	43	88	79	91	121
Bygge- og anleggsvirksomhet	8172	9369	10585	11804	14543	17294
Varehandel	4973	5556	5893	6815	8157	9578
Hotell- og restaurantdrift	1112	1214	1358	1532	1734	2148
Sjøfart og oljeboring	6022	7328	7309	8294	10279	10400
Utenriks sjøfart	5652	6905	6861	7755	9247	9116
Innenriks sjøfart	369	423	448	516	734	874
Oljeboring	-	-	-	23	298	410
Annen samferdsel	2532	2840	3124	3547	4285	4961
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	854	1128	1278	1499	1924	2237
Forretningsmessig tjenesteyting	917	1031	1146	1304	1495	1778
Eiendomsdrift	1565	1725	1973	2261	2679	3111
Boligtjenester	995	1108	1223	1395	1641	1876
Utleie av andre bygg	569	617	749	865	1037	1234
Annen privat tjenesteyting	1273	1439	1568	1723	1952	2335
Korreksjonsposter 1)	1709	2015	2316	2758	3635	4061
Offentlig forvaltning	5188	5884	6247	6972	8275	9850
Offentlig administrasjon	832	998	1048	1200	1407	1684
Forsvar	1440	1502	1551	1685	2166	2617
Undervisning	866	1035	1116	1258	1371	1618
Helsetjenester	532	654	811	962	1138	1367
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	1510	1694	1721	1866	2193	2564

1) Korreksjon frie banktjenester.

30*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A31 (FORTS.). VAREINNSATS ETTER NÆRING. MILL. KR

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Vareinnsats	164527	189670	200319	225312	261282	299422
Næringsvirksomhet	153287	176813	185658	209205	242820	276958
Primærnæringer	7372	8512	9459	9851	11469	12553
Jordbruk	6062	6913	7779	8085	9496	10339
Skogbruk	230	235	248	260	311	366
Fiske og fangst	1080	1364	1432	1506	1662	1848
Utvinning og rørtransport av råolje ..	918	1032	1585	2651	2868	4044
Olje- og gassutvinning	846	950	1294	2292	2532	3565
Rørtransport	72	82	291	359	336	480
Bergverksdrift	861	924	963	1131	1295	1503
Industri	74916	85756	85910	98258	113498	127721
Skjermet industri	21506	24910	26755	28676	32708	37392
Utekonkurrerende industri	19277	19982	20218	27939	33235	37613
Hjemmekonkurrerende industri	34133	40864	38937	41644	47555	52717
Kraft- og vannforsyning	3705	5369	5734	6856	8149	9036
Elektrisitetsforsyning	3561	5203	5543	6622	7892	8781
Vannforsyning	144	166	192	234	257	255
Bygge- og anleggsvirksomhet	19481	22498	25379	26855	29650	33292
Varehandel	10656	12520	12587	12630	15185	17278
Hotell- og restaurantdrift	2376	2762	2846	3097	3543	4071
Sjøfart og oljeboring	11399	12152	12884	15869	19636	22946
Utenriks sjøfart	10025	10500	10787	13877	17171	20295
Innenriks sjøfart	1062	1233	1397	1357	1478	1662
Oljeboring	313	419	700	635	987	989
Annen samferdsel	5881	7028	7932	9245	11077	12620
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	2464	2733	3061	3479	4398	4707
Forretningsmessig tjenesteyting	1996	2373	2686	2810	3117	3891
Eiendomsdrift	3590	4185	4634	5049	5748	6884
Boligtjenester	2105	2483	2732	2921	3321	3855
Utleie av andre bygg	1485	1702	1903	2128	2427	3030
Annen privat tjenesteyting	2714	3341	3840	4147	4462	5062
Korreksjonsposter 1)	4959	5629	6158	7278	8724	11349
Offentlig forvaltning	11240	12857	14661	16107	18462	22464
Offentlig administrasjon	2033	2337	2793	3035	3394	3983
Forsvar	2750	3014	3254	3710	4471	6465
Undervisning	1915	2218	2532	2764	3080	3458
Helsetjenester	1597	1891	2193	2438	2803	3171
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	2943	3396	3889	4160	4714	5387

1) Korreksjon frie banktjenester.

TABELL A32. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1970-PRISER. MILL.KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Bruttonasjonalprodukt	79877	83534	87852	91463	96214	100224
Næringsvirksomhet	70465	73604	77281	80207	84544	87821
Primærnæringer	4460	4702	4732	4667	5123	4943
Jordbruk	2595	2805	2936	2869	3370	3281
Skogbruk	745	785	714	757	823	805
Fiske og fangst	1119	1112	1082	1040	930	857
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	48	492	423	363	2221
Olje- og gassutvinning	-	48	492	423	363	2200
Rørtransport	-	-	-	-	-	21
Bergverksdrift	590	623	705	720	743	764
Industri	17259	17872	18729	19791	20783	20328
Skjermet industri	3739	3738	4006	3996	4143	4020
Utekonkurrerende industri	4077	4285	4280	4876	5087	4595
Hjemmekonkurrerende industri	9443	9848	10444	10919	11553	11713
Kraft- og vannforsyning	2156	2236	2303	2550	2814	2826
Elektrisitetsforsyning	2027	2114	2225	2447	2709	2734
Vannforsyning	129	122	78	103	104	92
Bygge- og anleggsvirksomhet	5593	5946	6087	6148	6278	6465
Varehandel	9063	9555	10125	10463	11196	11871
Hotell- og restaurantdrift	880	908	891	856	898	933
Sjøfart og oljeboring	7264	7112	7808	8461	9280	9049
Utenriks sjøfart	6902	6699	7389	8019	8423	8155
Innenriks sjøfart	363	414	419	429	484	437
Oljeboring	-	-	-	13	373	456
Annen samferdsel	4516	4766	4943	5044	5237	5424
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	1895	1876	1894	1967	1980	1922
Forretningsmessig tjenesteyting	1334	1356	1380	1335	1335	1352
Eiendomsdrift	4057	4262	4409	4614	4894	5218
Boligtjenester	3348	3505	3673	3844	4047	4273
Utleie av andre bygg	709	757	736	770	847	945
Annen privat tjenesteyting	3789	4014	4188	4301	4350	4530
Korreksjonsposter 1)	7609	8327	8595	8867	9270	9976
Offentlig forvaltning	9412	9930	10572	11256	11670	12403
Offentlig administrasjon	2203	2396	2489	2672	2810	2958
Forsvar	1373	1311	1345	1361	1295	1334
Undervisning	3184	3375	3513	3686	3754	3934
Helsetjenester	1549	1669	1983	2180	2350	2580
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	1099	1177	1242	1357	1461	1596

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester, skiftvirkninger. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

32*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A32 (FORTS.). BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1975-PRISER. MILL.KR

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Bruttonasjonalprodukt	148701	158830	164516	171986	180699	188298
Næringsvirksomhet	127997	136167	140664	146867	154490	160612
Primærnæringer	7115	7347	7402	7155	7368	7515
Jordbruk	4424	4399	4726	4616	4536	4721
Skogbruk	1480	1388	1181	1282	1392	1444
Fiske og fangst	1211	1559	1495	1258	1440	1351
Utvinning og rørtransport av råolje ..	3592	5938	6631	11616	14481	18269
Olje- og gassutvinning	3560	5731	6313	10745	13059	16423
Rørtransport	31	207	319	870	1422	1846
Bergverksdrift	932	969	973	976	1024	937
Industri	32270	32332	31671	30941	31833	31520
Skjermet industri	5407	5479	5537	5523	5506	5423
Utekonkurrerende industri	7442	7523	7205	7265	8409	8065
Hjemmekonkurrerende industri	19421	19330	18929	18153	17917	18032
Kraft- og vannforsyning	4300	4542	4141	4591	5020	4788
Elektrisitetforsyning	4137	4348	3939	4404	4854	4622
Vannforsyning	163	193	202	187	167	166
Bygge- og anleggsvirksomhet	9657	9999	10572	11346	11272	11493
Varehandel	16177	17113	17966	18256	18905	19205
Hotell- og restaurantdrift	1639	1594	1595	1602	1655	1552
Sjøfart og oljeboring	9016	10479	11232	11080	10528	10595
Utenriks sjøfart	7855	9446	9908	9381	8813	9000
Innenriks sjøfart	498	500	476	501	633	601
Oljeboring	663	533	848	1197	1082	994
Annen samferdsel	8074	8402	8561	8862	9396	9591
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	4450	4767	4887	4926	4828	4834
Forretningsmessig tjenesteyting	2740	2736	3074	3179	3719	3825
Eiendomsdrift	7178	7644	8207	8411	8852	9481
Boligtjenester	5930	6260	6613	6700	7027	7363
Utleie av andre bygg	1248	1384	1594	1711	1824	2118
Annen privat tjenesteyting	7242	7599	7934	8205	8552	8527
Korrekksjonsposter 1)	13614	14708	15818	15722	17058	18481
Offentlig forvaltning	20704	22663	23852	25120	26209	27686
Offentlig administrasjon	4956	5350	5514	5650	5875	6152
Forsvar	2260	2423	2416	2568	2595	2608
Undervisning	6498	6958	7306	7733	7970	8276
Helsetjenester	4360	4947	5498	5822	6171	6802
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	2631	2985	3118	3346	3597	3848

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie banktjenester, skiftvirkninger. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A32 (FORTS.). BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. MILL.KR

	1980	1981	1982	1983	1984
Bruttonasjonalprodukt	285045	287546	288504	301877	319214
Næringsvirksomhet	246144	246405	245112	256884	272966
Primærnæringer	10969	11959	12446	12319	13356
Jordbruk	6969	7138	7695	7191	8006
Skogbruk	1737	1943	1817	1792	1925
Fiske og fangst	2264	2877	2933	3336	3426
Utvinning og rørtransport av råolje ..	43140	41262	41597	48666	56101
Olje- og gassutvinning	40991	39391	39662	46662	53958
Rørtransport	2149	1871	1935	2004	2143
Bergverksdrift	1087	1106	1056	1204	1183
Industri	45635	45191	44887	44555	47113
Skjermet industri	8215	7786	7709	7545	7618
Utekonkurrerende industri	10808	11116	10942	12476	14041
Hjemmekonkurrerende industri	26612	26289	26236	24534	25454
Kraft- og vannforsyning	8237	8959	9096	10291	10619
Elektrisitetsforsyning	7917	8720	8853	10049	10400
Vannforsyning	320	239	243	242	218
Bygge- og anleggsvirksomhet	15392	15124	15506	16046	16093
Varehandel	30115	29521	29100	29032	30539
Hotell- og restaurantdrift	3148	2999	2807	2791	2811
Sjøfart og oljeboring	13301	13741	12807	12890	13694
Utenriks sjøfart	10767	11173	10457	10445	11124
Innenriks sjøfart	974	957	826	929	895
Oljeboring	1561	1611	1524	1517	1675
Annen samferdsel	13001	13545	13313	13771	14339
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	8991	9328	9317	9057	9047
Forretningsmessig tjenesteyting	6542	6875	7263	7340	8243
Eiendomsdrift	12711	13107	13629	13876	14203
Boligtjenester	10067	10352	10756	10963	11243
Utleie av andre bygg	2644	2755	2873	2913	2960
Annen privat tjenesteyting	12478	12537	12697	13027	12961
Korreksjonsposter 1)	21398	21150	19591	22019	22664
Offentlig forvaltning	38901	41141	43393	44993	46248
Offentlig administrasjon	8629	9219	9528	10183	10530
Forsvar	3662	3694	3928	3908	3887
Undervisning	11603	12113	12857	13182	13556
Helsetjenester	9591	10194	10753	11420	11659
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	5416	5922	6326	6300	6615

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, korreksjon frie bank-tjenester, skiftvirkninger. Påløpt merverdiavgift er ikke lenger næringsfordelt.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A33. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. I 1970-PRISER. MILL.KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Bruttoproduksjon	154233	161437	168306	175636	184389	190878
Næringsvirksomhet	139634	146079	152284	158747	166877	172253
Primærnæringer	8725	8940	8911	8896	9121	8866
Jordbruk	6274	6439	6526	6533	6776	6567
Skogbruk	895	939	852	882	956	940
Fiske og fangst	1556	1562	1533	1481	1389	1359
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	95	541	506	529	2631
Olje- og gassutvinning	-	95	541	506	529	2596
Rørtransport	-	-	-	-	-	35
Bergverksdrift	935	993	1059	1121	1165	1223
Industri	51068	52790	55126	58492	62180	62731
Skjermet industri	14170	14611	15294	15417	16175	15758
Utekonkurrerende industri	13698	13922	13637	14897	15382	14238
Hjemmekonkurrerende industri	23199	24257	26195	28178	30623	32735
Kraft- og vannforsyning	3781	3838	3902	4506	4870	4845
Elektrisitetforsyning	3615	3676	3748	4340	4705	4681
Vannforsyning	166	162	154	167	165	164
Bygge- og anleggsvirksomhet	13765	14897	15826	16145	16972	17789
Varehandel	14036	14672	15327	15957	16867	17882
Hotell- og restaurantdrift	1992	2075	2150	2186	2296	2453
Sjøfart og oljeboring	13286	13862	14282	14777	15360	14617
Utenriks sjøfart	12554	13082	13504	13951	13895	13010
Innenriks sjøfart	732	780	777	792	895	895
Oljeboring	-	-	-	33	570	712
Annen samferdsel	7048	7373	7695	7849	8106	8436
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	2748	2879	2965	3074	3198	3184
Forretningsmessig tjenesteyting	2251	2317	2371	2354	2345	2415
Eiendomsdrift	5622	5851	6109	6406	6812	7214
Boligtjenester	4344	4534	4743	4956	5218	5473
Utleie av andre bygg	1278	1317	1366	1450	1595	1741
Annen privat tjenesteyting	5061	5369	5570	5713	5819	6046
Korrekasjonsposter 1)	9317	10127	10451	10766	11236	11923
Offentlig forvaltning	14599	15358	16022	16889	17512	18625
Offentlig administrasjon	3035	3312	3396	3621	3802	4015
Forsvar	2812	2703	2740	2792	2840	3030
Undervisning	4050	4312	4458	4669	4687	4906
Helsetjenester	2081	2265	2672	2940	3180	3455
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	2609	2761	2756	2867	3002	3218

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, skiftvirkninger.

TABELL A33 (FORTS.). BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. I 1975-PRISER. MILL.KR

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Bruttoproduksjon	294770	309878	325143	332280	347626	360148
Næringsvirksomhet	264216	277060	290492	295757	309621	320263
Primærnæringer	13412	13591	14090	14080	14291	14615
Jordbruk	9556	9465	10089	10224	10223	10640
Skogbruk	1705	1595	1376	1474	1580	1644
Fiske og fangst	2151	2531	2625	2382	2487	2331
Utvinning og rørtransport av råolje ..	4236	6765	7499	12832	16432	20443
Olje- og gassutvinning	4182	6495	7104	11717	14727	18356
Rørtransport	54	270	395	1115	1705	2087
Bergverksdrift	1703	1751	1738	1724	1849	1767
Industri	99897	101377	104409	101175	105484	106893
Skjermet industri	23725	25102	26167	26041	26769	27723
Utekonkurrerende industri	24857	25321	24510	24884	29057	28699
Hjemmekonkurrerende industri	51315	50953	53731	50249	49657	50471
Kraft- og vannforsyning	7280	7937	8388	8729	9657	9973
Elektrisitetforsyning	6995	7611	8044	8387	9314	9629
Vannforsyning	284	326	344	342	344	343
Bygge- og anleggsvirksomhet	26951	27834	29815	32098	31960	32228
Varehandel	25755	27387	29224	29077	30127	30612
Hotell- og restaurantdrift	3786	3812	3949	3861	4023	4264
Sjøfart og oljeboring	19416	21315	21999	20934	20168	20734
Utenriks sjøfart	16971	19049	19334	17678	17046	17675
Innenriks sjøfart	1372	1459	1463	1502	1578	1423
Oljeboring	1073	807	1202	1754	1544	1636
Annen samferdsel	13034	13795	14478	15168	16317	16921
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	6687	6999	7126	7375	7570	7798
Forretningsmessig tjenesteyting	4518	4494	5004	5196	5758	5852
Eiendomsdrift	10289	10967	11822	12159	12723	13338
Boligtjenester	7806	8214	8713	8933	9284	9674
Utleie av andre bygg	2483	2753	3109	3226	3439	3664
Annen privat tjenesteyting	9577	10090	10772	11147	11596	11549
Korreksjonsposter 1)	17675	18948	20180	20202	21668	23278
Offentlig forvaltning	30555	32818	34650	36524	38004	39885
Offentlig administrasjon	6640	7195	7475	7812	8101	8362
Forsvar	4877	4890	4900	5088	5356	5527
Undervisning	8116	8654	9149	9679	9970	10261
Helsetjenester	5727	6394	7123	7499	7878	8658
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	5195	5685	6004	6446	6699	7077

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, skiftvirkninger.

TABELL A33 (FORTS.). BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. MILL.KR

	1980	1981	1982	1983	1984
Bruttoproduksjon	546327	554958	557870	574802	607420
Næringsvirksomhet	488965	493661	493795	507586	538261
Primærnæringer	22439	23446	23996	23950	25184
Jordbruk	16465	16697	17235	16732	17554
Skogbruk	2048	2269	2114	2069	2241
Fiske og fangst	3926	4480	4646	5149	5390
Utvinning og rørtransport av råolje ..	46008	44843	47437	55242	63629
Olje- og gassutvinning	43523	42541	45133	52778	60939
Rørtransport	2485	2302	2304	2464	2690
Bergverksdrift	2382	2445	2293	2434	2556
Industri	159133	160066	156503	154761	162816
Skjermet industri	40923	41174	41611	42333	43267
Utekonkurrerende industri	44043	43665	41380	44288	48285
Hjemmekonkurrerende industri	74166	75227	73512	68141	71264
Kraft- og vannforsyning	16386	16837	17991	19802	20573
Elektrisitetsforsyning	15809	16371	17509	19315	20092
Vannforsyning	576	466	482	488	481
Bygge- og anleggsvirksomhet	45042	45826	45931	46723	47406
Varehandel	45300	44632	45015	45878	48270
Hotell- og restaurantdrift	6692	6545	6294	6466	6897
Sjøfart og oljeboring	32938	33785	31819	30524	32929
Utenriks sjøfart	27938	28997	26948	25550	27721
Innenriks sjøfart	2452	2376	2331	2209	2175
Oljeboring	2548	2412	2540	2765	3032
Annen samferdsel	24077	24644	24930	25397	26956
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	13389	13542	14013	14498	15489
Forretningsmessig tjenesteyting	9659	10389	11325	11467	13033
Eiendomsdrift	18459	19401	19962	20774	21495
Boligtjenester	13389	13919	14482	15194	15740
Utleie av andre bygg	5071	5482	5481	5580	5755
Annen privat tjenesteyting	16940	17124	17491	18109	18206
Korreksjonsposter 1)	30122	30136	28796	31561	32821
Offentlig forvaltning	57363	61296	64075	67216	69159
Offentlig administrasjon	12024	12726	13232	14333	14857
Forsvar	8132	9542	9665	10332	10476
Undervisning	14683	15195	16116	16543	16945
Helsetjenester	12393	13034	13788	14588	14951
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	10130	10799	11274	11420	11930

1) Avgifter på import, merverdiavgift, investeringsavgift, skiftvirkninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A34. VAREINNSATS ETTER NÆRING. I 1970-PRISER. MILL.KR

	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Vareinnsats	74356	77903	80454	84172	88175	90654
Næringsvirksomhet	69169	72475	75003	78540	82333	84432
Primærnæringer	4265	4238	4179	4229	3998	3923
Jordbruk	3678	3634	3590	3664	3406	3286
Skogbruk	150	155	137	124	133	134
Fiske og fangst	437	449	452	441	460	502
Utvinning og rørtransport av råolje ..	-	46	49	83	166	410
Olje- og gassutvinning	-	46	49	83	166	396
Rørtransport	-	-	-	-	-	14
Bergverksdrift	344	371	353	401	423	460
Industri	33808	34919	36397	38701	41397	42403
Skjermet industri	10431	10873	11289	11421	12032	11738
Utekonkurrerende industri	9621	9637	9357	10021	10294	9643
Hjemmekonkurrerende industri	13756	14409	15751	17259	19071	21022
Kraft- og vannforsyning	1625	1602	1600	1956	2056	2019
Elektrisitetsforsyning	1588	1562	1524	1893	1995	1947
Vannforsyning	37	40	76	64	61	72
Bygge- og anleggsvirksomhet	8172	8951	9739	9997	10695	11323
Varehandel	4973	5116	5201	5494	5671	6012
Hotell- og restaurantdrift	1112	1167	1259	1330	1398	1520
Sjøfart og oljeboring	6022	6750	6474	6316	6080	5568
Utenriks sjøfart	5652	6383	6116	5933	5472	4855
Innenriks sjøfart	369	367	358	364	410	458
Oljeboring	-	-	-	20	197	255
Annen samferdsel	2532	2607	2752	2805	2869	3012
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	854	1004	1071	1108	1218	1261
Forretningsmessig tjenesteyting	917	962	991	1018	1010	1063
Eiendomsdrift	1565	1589	1700	1792	1918	1996
Boligtjenester	995	1029	1070	1112	1170	1200
Utleie av andre bygg	569	560	630	680	748	796
Annen privat tjenesteyting	1273	1354	1382	1412	1468	1516
Korreksjonsposter 1)	1709	1800	1856	1899	1966	1947
Offentlig forvaltning	5188	5428	5451	5633	5842	6222
Offentlig administrasjon	832	916	907	950	993	1057
Forsvar	1440	1393	1395	1431	1545	1696
Undervisning	866	937	945	983	933	972
Helsetjenester	532	596	689	759	830	875
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	1510	1585	1514	1510	1541	1622

1) Korreksjon frie banktjenester.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A34 (FORTS.). VAREINNSATS ETTER NÆRING. I 1975-PRISER. MILL.KR

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Vareinnsats	146069	151048	160626	160294	166927	171850
Næringsvirksomhet	136219	140893	149828	148890	155131	159651
Primærnæringer	6297	6244	6688	6925	6922	7100
Jordbruk	5132	5066	5363	5608	5687	5919
Skogbruk	225	207	195	193	188	200
Fiske og fangst	941	972	1130	1124	1047	981
Utvinning og rørtransport av råolje ..	644	827	868	1216	1952	2174
Olje- og gassutvinning	621	763	792	972	1668	1933
Rørtransport	23	64	76	245	284	241
Bergverksdrift	771	781	765	748	825	830
Industri	67627	69045	72738	70234	73651	75373
Skjermet industri	18318	19623	20631	20518	21263	22300
Utekonkurrerende industri	17414	17798	17305	17619	20648	20634
Hjemmekonkurrerende industri	31894	31623	34803	32096	31740	32439
Kraft- og vannforsyning	2980	3395	4247	4138	4637	5184
Elektrisitetsforsyning	2858	3262	4105	3983	4460	5008
Vannforsyning	121	133	142	155	177	177
Bygge- og anleggsvirksomhet	17294	17835	19243	20752	20688	20735
Varehandel	9578	10273	11258	10821	11222	11407
Hotell- og restaurantdrift	2148	2219	2354	2259	2368	2712
Sjøfart og oljeboring	10400	10836	10767	9854	9640	10139
Utenriks sjøfart	9116	9603	9426	8297	8233	8675
Innenriks sjøfart	874	959	987	1001	945	822
Oljeboring	410	275	354	557	462	642
Annen samferdsel	4961	5393	5917	6306	6921	7330
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	2237	2233	2239	2449	2742	2963
Forretningsmessig tjenesteyting	1778	1758	1930	2018	2039	2026
Eiendomsdrift	3111	3323	3615	3748	3871	3856
Boligtjenester	1876	1953	2101	2233	2257	2311
Utleie av andre bygg	1234	1369	1514	1515	1614	1546
Annen privat tjenesteyting	2335	2491	2838	2942	3044	3023
Korreksjonsposter 1)	4061	4240	4363	4480	4610	4797
Offentlig forvaltning	9850	10154	10798	11404	11795	12199
Offentlig administrasjon	1684	1844	1961	2161	2226	2210
Forsvar	2617	2467	2484	2519	2760	2919
Undervisning	1618	1695	1843	1946	2000	1985
Helsetjenester	1367	1448	1625	1677	1707	1856
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	2564	2700	2885	3100	3102	3229

1) Korreksjon frie banktjenester.

TABELL A34 (FORTS.). VAREINNSATS ETTER NÆRING. I 1980-PRISER. MILL.KR

	1980	1981	1982	1983	1984
Vareinnsats	261282	267412	269366	272925	288206
Næringsvirksomhet	242820	247257	248684	250702	265295
Primærnæringer	11469	11488	11550	11631	11828
Jordbruk	9496	9560	9540	9541	9548
Skogbruk	311	326	297	277	316
Fiske og fangst	1662	1602	1713	1813	1964
Utvinning og rørtransport av råolje ..	2868	3580	5840	6576	7529
Olje- og gassutvinning	2532	3149	5471	6116	6982
Rørtransport	336	431	369	460	547
Bergverksdrift	1295	1339	1237	1230	1372
Industri	113498	114874	111616	110206	115703
Skjermet industri	32708	33388	33902	34788	35649
Utekonkurrerende industri	33235	32549	30438	31812	34244
Hjemmekonkurrerende industri	47555	48938	47277	43607	45810
Kraft- og vannforsyning	8149	7879	8895	9511	9955
Elektrisitetsforsyning	7892	7651	8656	9266	9692
Vannforsyning	257	228	239	246	263
Bygge- og anleggsvirksomhet	29650	30702	30424	30677	31313
Varehandel	15185	15111	15916	16847	17730
Hotell- og restaurantdrift	3543	3546	3487	3675	4086
Sjøfart og oljeboring	19636	20044	19012	17633	19235
Utenriks sjøfart	17171	17824	16491	15105	16598
Innenriks sjøfart	1478	1419	1505	1280	1280
Oljeboring	987	801	1016	1248	1357
Annen samferdsel	11077	11100	11616	11626	12617
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	4398	4214	4695	5441	6442
Forretningsmessig tjenesteyting	3117	3514	4062	4126	4790
Eiendomsdrift	5748	6294	6334	6898	7291
Boligtjenester	3321	3567	3726	4231	4497
Utleie av andre bygg	2427	2727	2608	2667	2795
Annen privat tjenesteyting	4462	4587	4794	5082	5246
Korreksjonsposter 1)	8724	8985	9205	9543	10157
Offentlig forvaltning	18462	20155	20682	22223	22911
Offentlig administrasjon	3394	3508	3704	4151	4327
Forsvar	4471	5848	5737	6424	6589
Undervisning	3080	3082	3258	3360	3389
Helsetjenester	2803	2840	3035	3169	3292
Annen offentlig tjenesteproduksjon ...	4714	4877	4948	5119	5314

1) Korreksjon frie banktjenester.

40^A
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1983	1984	1985	1986	1987	1987/1988					
						Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan
Råolje	2.6	2.9	3.2	3.5	4.1	3.2	4.3	4.5	4.3	4.2	4.8
Naturgass	2.1	2.3	2.2	2.3	2.4	1.3	2.2	2.7	2.8	2.9	2.9

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1983	1984	1985	1986	1987	1987/1988					
						Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	102	105	107	108	110	110	110	111	110	111	110
Bergverksdrift 1)	114	111	115	124	116	115	115	114	115	106	113
Industri	96	102	105	107	108	110	108	108	107	109	113
Kraftforsyning	127	121	118	111	119	107	118	124	122	118	104
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	110	117	118	119	123	122	121	123	122	125	127
Konsum	100	102	104	104	107	106	106	106	106	109	106
Investering 2)	112	162	174	175	175	189	176	170	167	170	170
Vareinnsats i bygg og anlegg	101	100	104	109	110	112	112	110	107	108	113
Vareinnsats ellers	92	93	94	94	96	96	94	96	96	97	96

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1985	1986	1987	1987					
				Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.
Industri ialt	2.5	1.6	1.7	-0.4	1.4	1.3	0.8	0.8	1.6
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-0.8	1.7	1.3	-7.6	0.2	0.0	4.5	4.0	11.1
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	2.9	-1.0	-7.4	-10.2	-10.1	-9.3	-10.6	-10.0	-8.7
Trevarer	1.4	2.1	-1.7	-4.3	-4.1	-3.4	-3.4	-4.0	-1.0
Treforedling	3.7	-1.3	-1.0	0.1	2.4	-3.0	-7.8	-7.0	-2.5
Grafisk produksjon og forlagsv.	2.1	2.7	2.0	-0.6	0.8	1.3	1.9	3.2	3.8
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	1.0	-0.4	5.2	4.0	5.5	11.2	10.7	9.1	3.8
Mineralske produkter	7.2	9.6	3.0	2.9	4.9	3.3	1.5	1.3	5.3
Jern, stål og ferrolegeringer	1.0	-5.7	-4.7	-12.0	-8.9	-7.2	-6.2	-4.1	-1.7
Ikke-jernholdige metaller	-3.1	1.8	11.7	12.5	10.5	11.2	11.4	13.3	13.9
Metallvarer	5.2	3.7	0.0	-2.3	0.4	-1.4	-3.4	-4.0	-3.6
Maskiner	8.2	3.0	1.0	2.0	3.6	0.4	-3.1	-4.0	-4.2
Elektriske apparater og materiell	8.1	5.8	6.3	4.0	4.9	4.5	4.4	3.6	4.0
Transportmidler	-3.2	-2.0	-2.8	-5.1	-4.5	-4.8	-5.1	-4.1	-3.5
Tekn. og vitensk. instr. mv.	3.7	4.7	-1.0	0.3	-1.0	-1.1	-2.8	-4.6	-5.5
Industriproduksjon ellers	7.9	6.2	-7.5	-10.6	-8.7	-12.1	-12.7	-11.2	-7.9

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1987	1985	-----1986-----				-----1987-----				
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv

Produksjon av kjemiske råvarer:														
Ordretilgang i alt	215	233	210	221	226	211	211	221	197	236	206	198	244	
For eksport	237	239	218	239	232	205	214	238	217	269	234	212	243	
Fra hjemmemarkedet	186	225	199	196	220	215	209	198	173	185	173	174	251	
Produksjon av metaller:														
Ordretilgang i alt	223	231	220	253	211	205	235	219	221	223	241	267	279	
For eksport	243	246	227	274	222	216	224	233	236	239	257	293	305	
Fra hjemmemarkedet	158	181	193	181	169	165	267	179	163	169	181	188	184	
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:														
Ordretilgang i alt	168	200	203	216	201	202	200	197	212	207	214	234	210	
For eksport	213	231	224	263	231	211	262	205	218	247	267	290	249	
Fra hjemmemarkedet	150	188	195	197	188	193	187	190	207	183	207	206	193	

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1987	1985	-----1986-----				-----1987-----				
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv

Produksjon av kjemiske råvarer:														
Ordreserver i alt	221	258	228	207	260	239	218	227	229	231	196	176	225	
For eksport	259	247	186	177	244	185	168	189	201	196	154	130	227	
Fra hjemmemarkedet	172	272	282	245	279	308	280	275	265	274	249	233	223	
Produksjon av metaller:														
Ordreserver i alt	141	132	116	137	107	121	117	117	107	127	120	144	156	
For eksport	167	151	127	164	120	137	121	127	123	149	143	174	191	
Fra hjemmemarkedet	71	81	85	65	72	77	104	91	66	70	60	65	64	
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:														
Ordreserver i alt	175	222	249	257	234	251	250	248	247	259	259	260	248	
For eksport	202	260	305	335	278	295	316	302	307	335	322	344	337	
Fra hjemmemarkedet	164	205	225	224	215	233	221	224	222	227	233	225	209	

42*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B6: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Volumindekser. 1982=100.

	1983	1984	1985	1986	--1985--		--1986--				--1987--			
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	
Industri og engroshandel:														
Lager i alt:	90	87	86	86	87	85	86	82	89	87	86	83	82	
Norskproduserte varer:														
For innenlandsk bruk	101	96	94	95	95	93	94	86	100	99	98	93	96	
For eksport	74	72	73	67	79	67	68	65	70	66	65	65	63	
Importerte varer:														
Lager i alt	90	87	86	89	81	90	89	92	88	88	86	85	77	
Industri:														
Lager i alt	87	84	81	80	80	79	79	78	84	80	80	79	75	
Lager av egne produkter	86	83	82	79	83	78	81	77	79	78	81	80	76	
Lager av råstoffer	89	87	80	84	75	80	77	80	93	87	78	78	73	
Lager etter vare:														
Jern og stål	86	79	84	79	82	78	80	78	82	77	77	71	68	
Andre uedle metaller	57	59	62	60	60	60	59	55	62	62	59	62	50	
Tre- og treforedl.prod.	93	86	79	75	77	72	78	78	75	68	77	75	72	

TABELL B7: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer.

	1984	1985	1986	1987	1985	--1986--				--1987--				
						4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:														
Kvinner	28	28	24	25	23	23	23	31	17	24	22	29	23	
Menn	36	26	18	21	19	20	16	19	18	28	17	19	19	
Totalt	64	54	42	45	42	42	40	50	36	52	39	48	42	

Tallet på sysselsatte 1) 1984 2028 2086 2126 2063 2068 2098 2072 2106 2114 2140 2117 2133

1)F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

TABELL B8: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1985	1986	1987	--1987/1988--								
					Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.			
Sesongjusterte tall:													
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	51.4	36.2	32.4	32.2	33.9	34.4	29.8	34.2	36.2			
Ujusterte tall:													
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	51.4	36.2	32.4	29.7	31.3	31.4	31.4	42.6	42.6			
Herav: Permitterte	1000 pers.	5.6	3.5	4.6	3.4	4.3	4.6	5.9	8.2	9.3			
Ledige plasser	1000 pers.	5.8	10.5	12.4	11.5	9.6	10.2	8.5	10.6	12.4			
Arbeidsløshetsprosenten 1)		2.5	1.8	1.5	1.4	1.5	1.5	1.5	2.0	2.0			
Arb.løse/led.plasser		8.9	3.5	2.7	2.6	3.3	3.1	3.7	4.0	3.4			

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

43*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	-----1986-----			-----1987-----			-1988	
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv		4.kv
Utførte	2368	3352	4048	3298	3594	3541	3645	3482	3997	5069	..
Antatte	2657	3441	4081	3513	3554	3517	3832	3891	3343	5256	3636

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Boliger satt igang	2.2	2.4	2.4	2.3	2.4	2.9	2.6	2.5	3.1
Boliger under arbeid	27.4	30.0	31.8	31.3	31.6	31.8	32.0	32.3	32.9
Boliger fullført	2.2	2.2	2.4	2.3	2.3	2.4	2.6	2.3	2.9

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1985=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
						Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Omsetning ialt	89	90	100	105	99	99	99	97	95	98	95

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1985	1986	1987	-----1987-----					
				Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.
Omsetning ialt	10.5	5.5	-5.5	-2.6	-3.0	-5.5	-5.9	-5.9	-5.8
Detaljomsætning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	0.2	0.7	-2.6	-0.1	-0.8	-3.9	-4.2	-4.0	-5.3
Bekledning og tekstilvarer	5.9	2.7	-12.1	-12.2	-14.7	-17.9	-18.3	-16.4	-17.9
Møbler og innbo	6.9	8.9	-5.0	-1.3	-0.9	-1.7	-7.8	-12.3	-15.3
Jern, farge, glass, stent. og sport	1.9	1.0	2.6	5.4	4.1	1.8	1.7	3.8	3.9
Ur, opt., musikk, gull og sølv	1.5	7.4	-9.5	-8.5	-12.5	-12.7	-13.5	-12.6	-11.4
Motorkjøretøyer og bensin	31.3	12.7	-8.8	-4.2	-2.9	-4.7	-3.5	-4.5	-0.8
Reg. nye personbiler	49.5	6.6	-32.4	-28.0	-23.8	-26.4	-22.8	-19.4	-14.7

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

44*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1984	1985	1986	-1985-	-1986-				-1987-		
				4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Industri, kvinner	49.1	52.8	58.4	54.7	55.3	56.9	59.9	61.5	65.6	67.1	68.4
Industri, menn	58.6	63.3	69.7	65.3	65.9	68.4	71.4	73.1	78.3	80.9	81.5
Bygge- og anl., menn	65.9	71.0	79.5	74.2	74.2	79.1	80.8	84.0	89.0	94.0	97.2

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1985	1986	1987	-1987/1988-						
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	
Ialt	5.7	7.2	8.7	7.8	7.5	7.5	7.4	7.0	6.8	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	6.5	9.2	7.6	6.1	5.7	5.8	5.5	6.4	6.3	
Drikkevarer og tobakk	4.4	9.2	10.5	8.5	8.2	8.3	12.6	7.1	6.9	
Klær og skotøy	7.2	8.9	8.9	8.4	8.3	8.0	7.8	7.0	4.5	
Bolig, lys og brensel	6.2	4.8	7.4	7.7	7.8	8.2	8.2	7.9	7.6	
Møbler og husholdningsartikler	4.8	7.4	8.4	7.4	7.3	7.1	6.6	6.7	5.8	
Helsepleie	6.4	7.2	5.5	4.4	4.4	4.3	4.3	4.0	3.5	
Reiser og transport	3.7	6.0	11.4	9.4	8.7	8.4	8.1	7.2	7.3	
Fritidssysler og utdanning	6.4	7.0	8.1	8.5	8.3	8.1	7.7	7.8	8.1	
Andre varer og tjenester	6.0	8.1	8.2	6.7	6.6	6.3	6.4	6.4	6.3	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	6.0	10.0	9.1	7.1	6.5	6.9	6.4	7.2	7.3	
Andre norskproduserte konsumvarer	5.7	4.4	8.5	8.3	8.0	8.2	8.3	7.8	6.9	
Importerte konsumvarer	5.9	10.0	9.2	7.2	6.7	6.3	6.4	6.4	6.0	
Husleie	4.9	4.8	6.0	6.3	6.3	6.3	6.3	6.3	6.3	
Andre tjenester	5.5	8.3	9.4	8.2	8.1	8.1	7.8	7.0	7.4	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1985	1986	1987	-1987/1988-					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Ialt	5.0	2.8	6.0	5.0	5.1	5.0	4.7	4.7	4.6
Matvarer og levende dyr	7.6	9.5	4.2	1.8	2.0	1.9	1.8	3.0	3.1
Drikkevarer og tobakk	5.3	8.3	9.9	9.4	8.1	7.3	9.5	5.2	5.4
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	2.3	-0.5	4.8	3.1	3.0	3.2	2.8	5.6	7.1
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	5.0	-10.6	6.9	9.5	10.1	9.5	7.0	3.1	1.2
Dyre- og plantefett, voks	-1.0	-14.6	-0.7	6.2	7.0	3.4	3.0	6.3	6.3
Kjemikalier	2.6	2.2	4.6	3.7	3.6	3.6	2.9	6.0	6.1
Bearbeidde varer etter materiale	4.2	4.1	6.5	5.3	5.5	5.9	6.0	6.1	6.0
Maskiner og transportmidler	4.4	7.6	6.8	4.2	4.4	4.2	4.7	4.9	4.8
Forskjellige ferdigvarer	5.1	6.0	7.5	6.9	6.6	6.9	6.9	7.5	7.1

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
						Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan
Eksport 1)	5.0	5.8	6.2	5.8	6.8	6.7	6.7	7.1	6.9	9.2	5.6
Import 2)	7.6	9.0	10.7	12.2	12.2	12.5	11.7	11.8	12.2	14.6	8.8
Import 1)	7.4	8.6	10.4	12.0	12.0	12.1	11.6	11.5	11.9	13.8	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 3 måneders sentrert gjennomsnitt. 1980=100. Årsindeksene er gjennomsnitt av tall for enkeltmånedene.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1-1987-----					
						Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	102	112	119	121	119	128	127	127	132	130	148
Importvolum 2)	105	103	118	134	152	139	142	145	148	150	163
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	110	114	126	133	127	132	133	136	135	136	135
Importpriser 2)	111	115	119	127	128	137	135	133	130	126	125

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

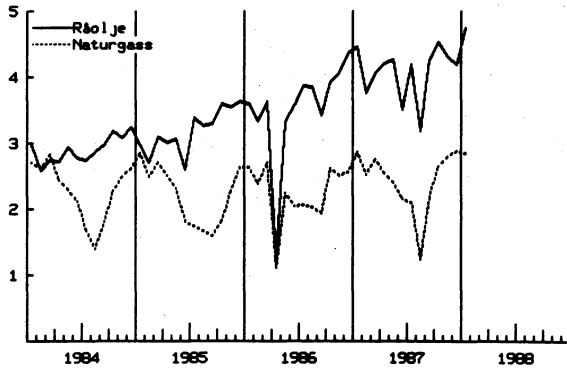
2)Uten skip, oljeplattformer og råolje

MERKNAD TIL TABELL B2.

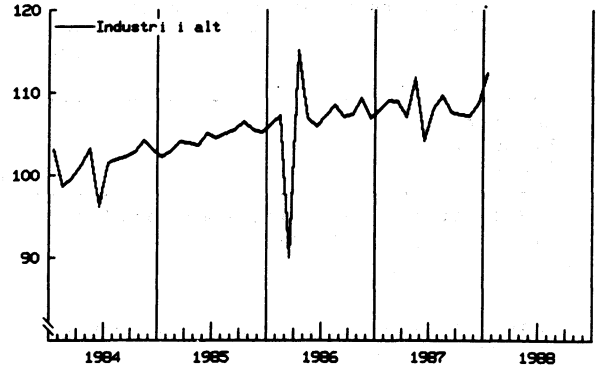
2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

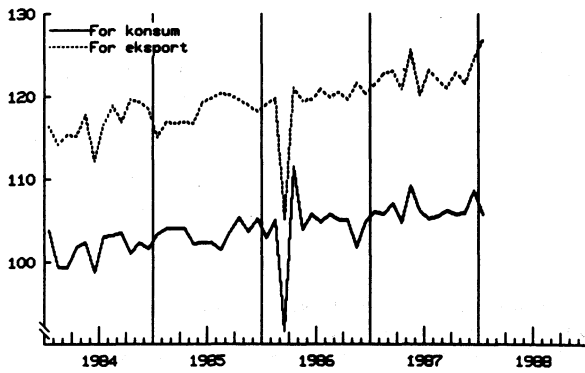
OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

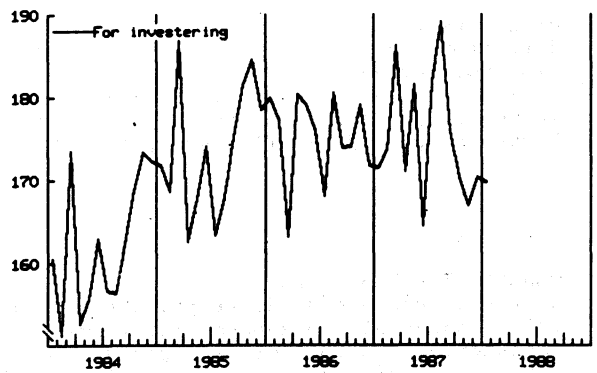
PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1980=100

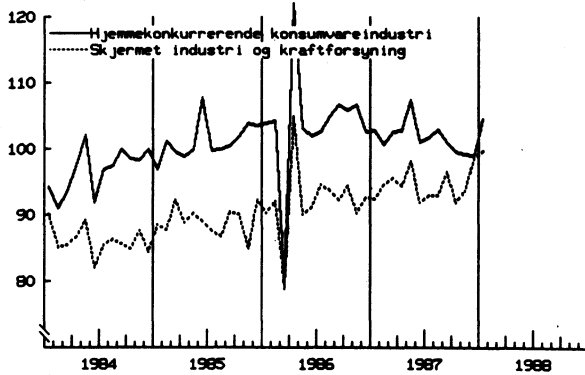
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

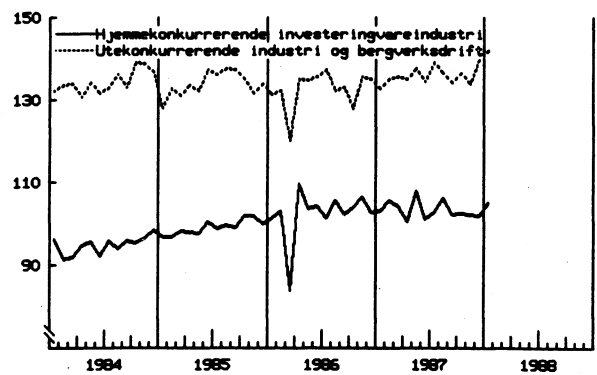
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

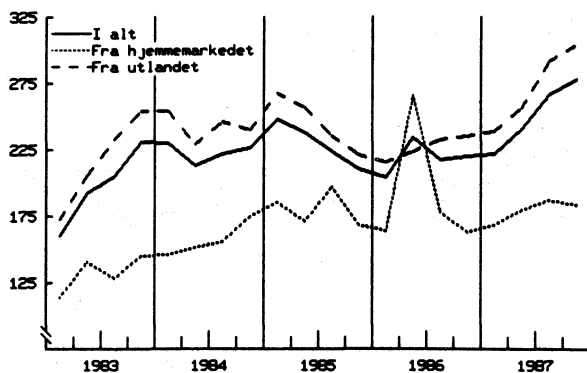

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

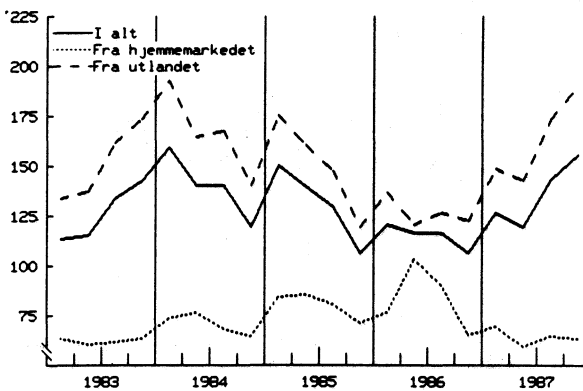

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

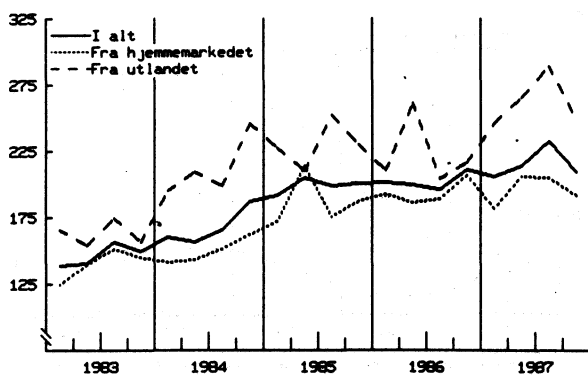
ORDRETILGANG
Metaller.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

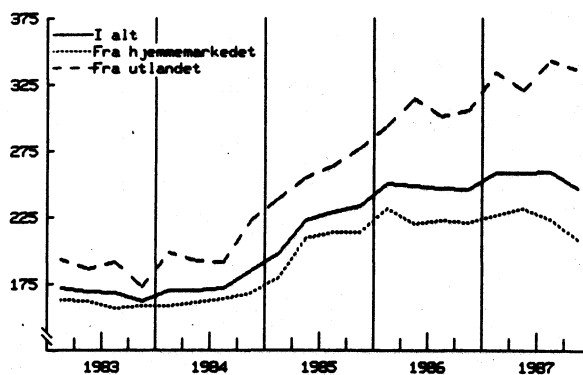
ORDRERESERVER
Metaller.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

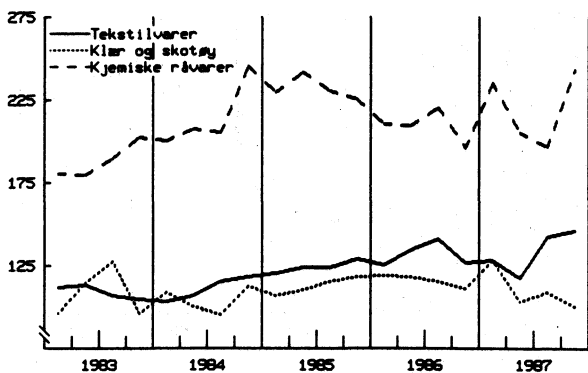
ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

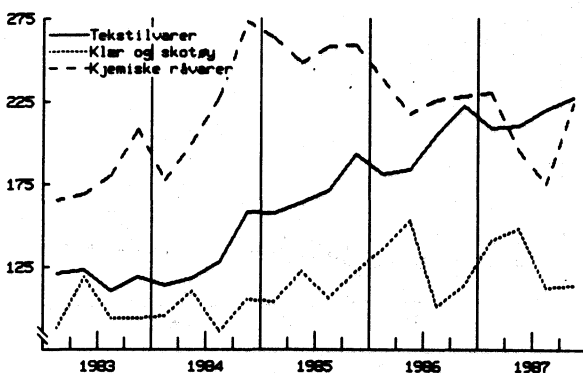
ORDRERESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG.
Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

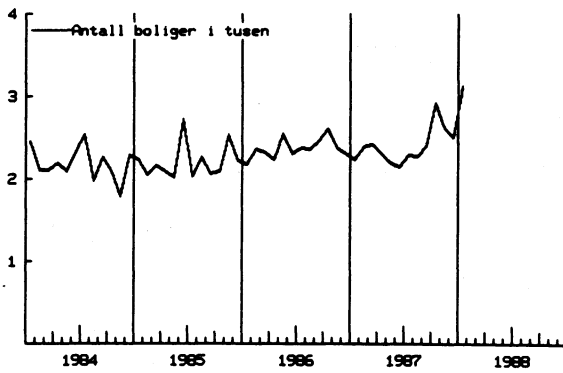

ORDRERESERVER
Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

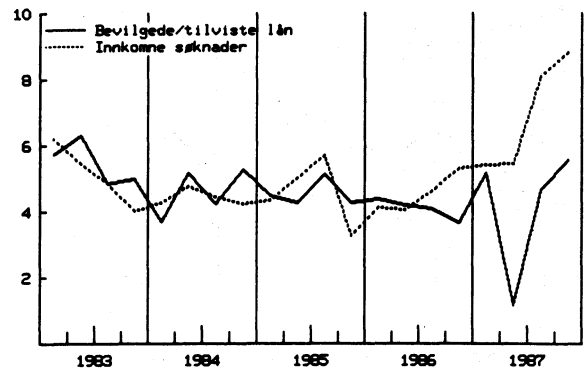

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

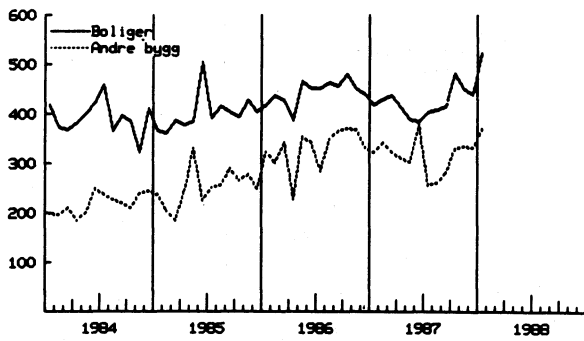
BYGG
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall Rusbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

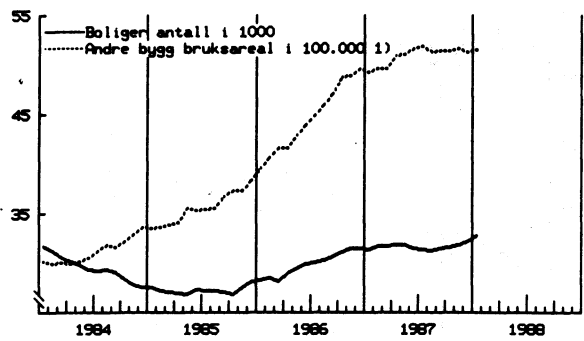

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

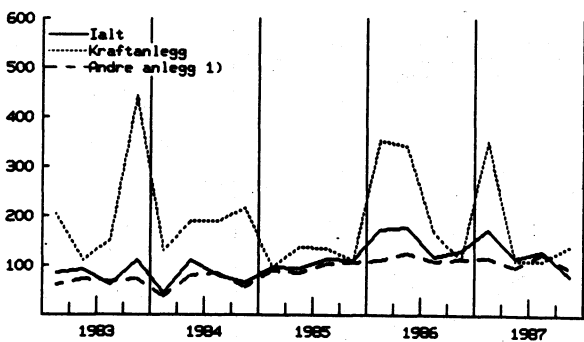
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

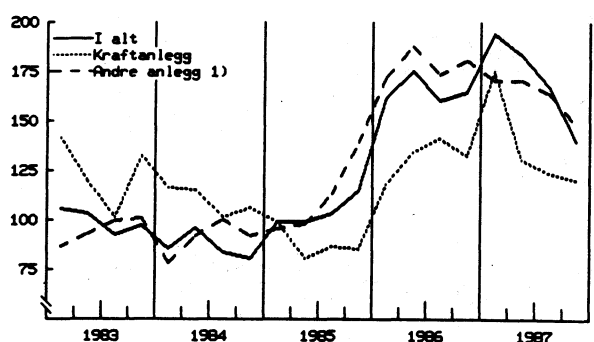
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretillgang. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordreservert. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

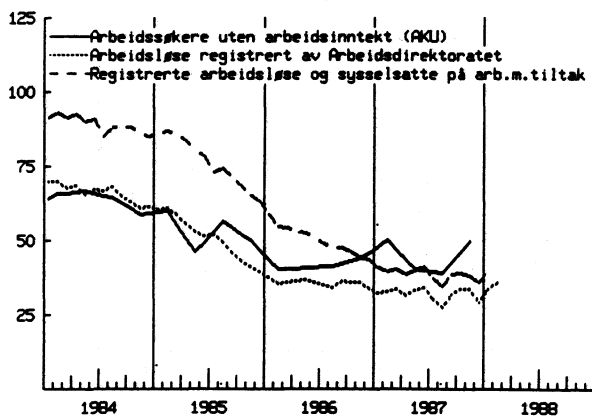

1) Sesongjustert.

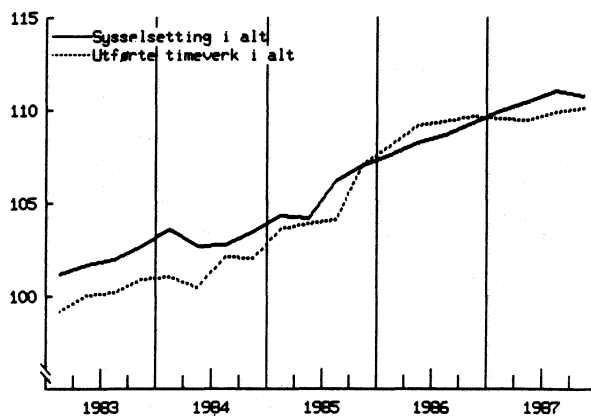
KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLLEDIGE

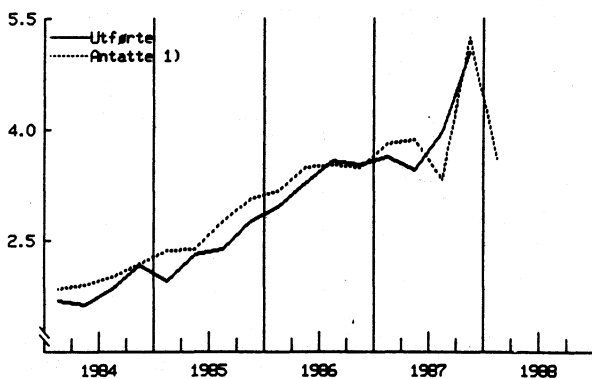
Arbeidsskere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

SYSSELSETTING OG UTFØRTE TIMEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1980=100. Sesongjustert.

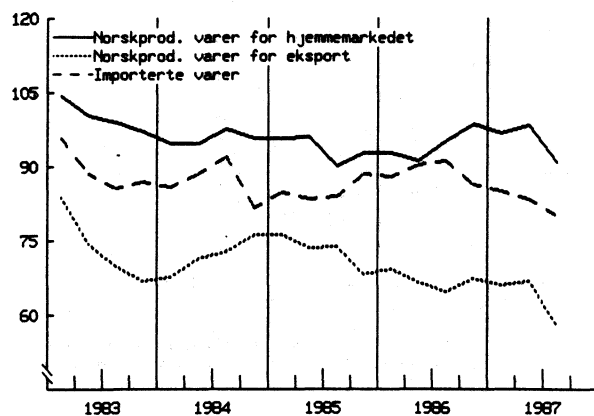
ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder forreksjoner for foregående kvartaler.

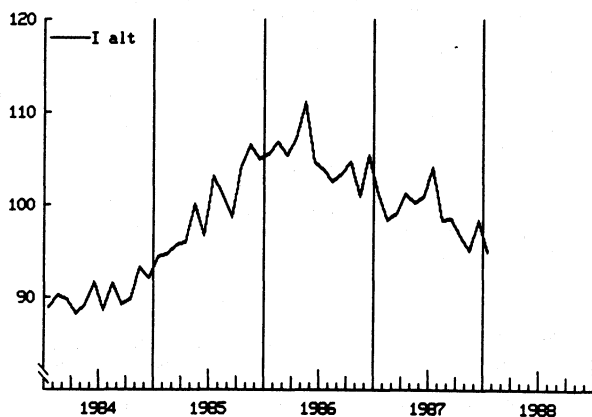
LAGER

Industri og engrosshandel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100

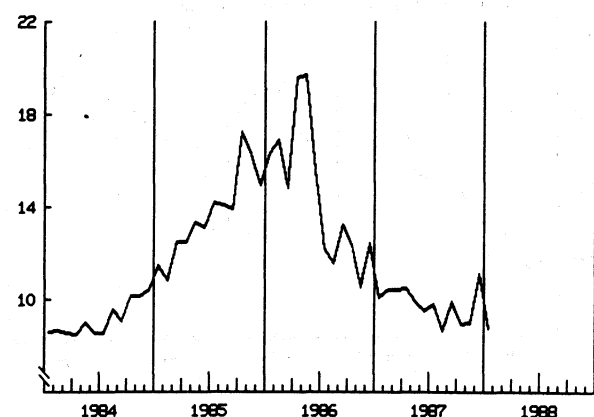
DETALJOMSETNING

Sesongjustert volumindeks. 1985=100

REGISTRERTE NYE PERSONBILER

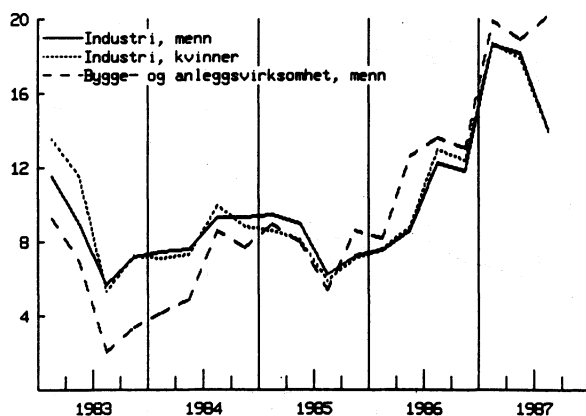
1000 stk. Sesongjustert.

KONJUKTURINDIKATORER FOR NORGE

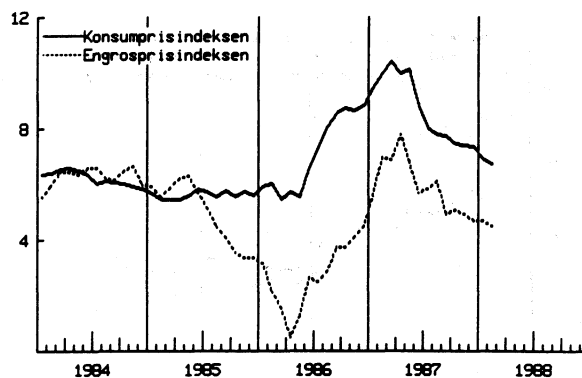
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år tidligere.

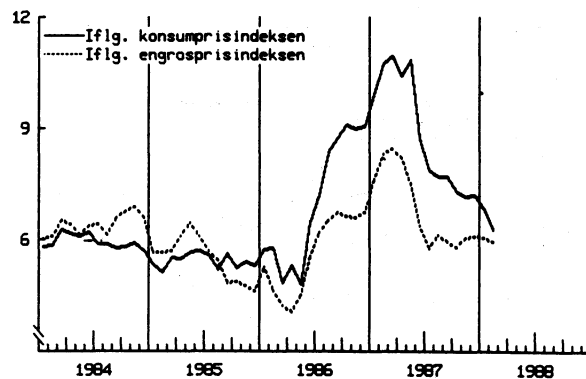
INNELANDSKE PRISER

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

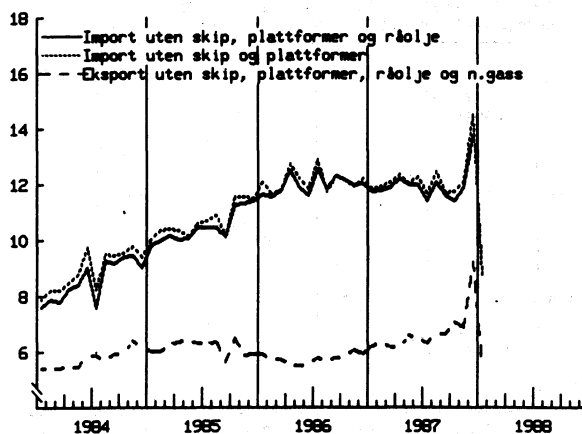
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

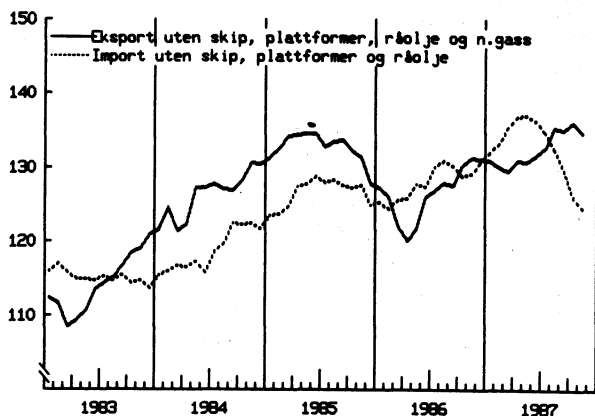
Sesongjusterte verdital. Milliarder kroner.

1) Ikke korrigert for forskyvninger som følge av nye rapporteringskjema ved årskiftet 1987/88.

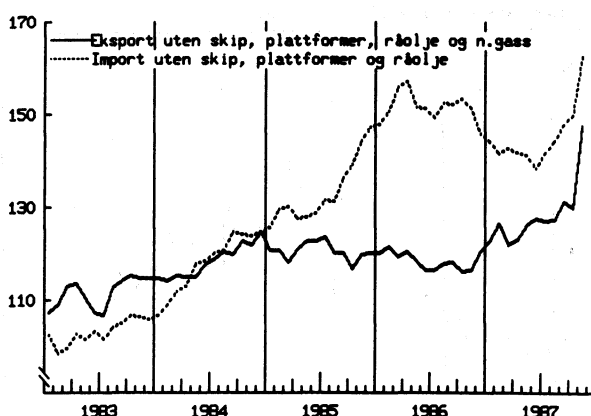
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Prisindekser (enhetspriser). 3 mnd. gj.snitt. 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjustert volumindeks. 3 mnd. gj.snitt. 1980=100.

1) Ikke korrigert for forskyvninger som følge av nye rapporteringskjema ved årskiftet 1987/88.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C1: PRODUKSJON OG EKSPORT AV RÅOLJE¹ FRA NORSK SOKKEL, 1000 TONN².

	Produksjon										Eksport
	Total ³	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdøl	Ula	Gullfaks	Oseberg	Total
1980	24.451	21.531		2.839	81						23.197
1981	23.450	16.273		6.575	602						20.453
1982	24.515	14.150		9.441	857	67					20.666
1983	30.482	13.031		15.803	880	769					25.623
1984	34.682	11.172	34	18.610	2.447	2.419					30.064
1985	38.410	10.417	60	24.036	1.445	2.452					32.602
1986	42.424	8.658	47	29.402	770	2.254	311	734	34	241	35.376
1987*	49.126	6.880	44	30.193	292	3.102	469	3.925	3.547	676	41.757
1986											
Januar	3.622	816	5	2.513	101	186	2				2.924
Februar ...	3.343	733	6	2.333	89	182	1				2.717
Mars	3.657	777	5	2.586	89	193	7				3.089
April	1.271	254	2	862	94	55	5				1.285
Mai	3.344	869	4	2.160	84	195	33				2.670
Juni	3.604	808	0	2.468	81	196	48				2.825
Juli	3.877	803	0	2.761	79	196	38				3.372
August	3.872	753	2	2.830	54	200	33				3.204
September ..	3.480	706	5	2.473	26	206	30			35	2.604
Oktober	3.946	713	6	2.761	25	218	40	116		66	3.505
November ...	4.082	698	5	2.791	24	208	36	251		70	3.695
Desember ...	4.351	728	5	2.863	25	219	39	366	34	71	3.486
1987*											
Januar	4.482	713	6	2.861	24	256	43	374	132	70	3.687
Februar	3.772	585	4	2.269	23	250	39	333	163	106	3.163
Mars	4.085	601	4	2.587	25	272	44	300	219	34	3.213
April	4.222	636	5	2.600	17	255	43	369	226	71	3.688
Mai	4.281	590	4	2.648	27	272	44	377	265	53	3.917
Juni	3.521	529	3	2.073	25	266	25	247	264	69	2.931
Juli	4.200	629	1	2.391	28	293	42	388	362	66	3.885
August	3.205	166	1	2.299	28	82	17	109	436	69	2.312
September ..	4.270	567	3	2.511	25	292	41	336	461	35	3.648
Oktober	4.547	655	4	2.667	24	302	42	396	456	-	4.084
November ...	4.339	649	4	2.579	23	288	45	364	353	34	3.563
Desember ...	4.202	560	5	2.708	23	274	44	332	187	69	3.666
1988											
Januar	4.755	741	5	2.682	22	282	45	397	477	105	3.871

¹ Inkluderer NGL og kondensat.² Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.³ Årstallene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C2: PRODUKSJON OG EKSPORT AV NATURGASS FRA NORSK SOKKEL. MILLIONER SM³.¹

	Produksjon									Ekспорт	
	Total ²	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdal	Ula	Gullfaks	Oseberg	Total
1980	25.973	15.938	9.991	44							25.119
1981	26.162	14.760	11.312	86		4					25.197
1982	25.534	14.583	10.810	109		31					24.457
1983	25.831	13.690	11.797	234	22	88					24.528
1984	27.375	12.800	13.670	291	103	511					26.240
1985	26.668	11.653	13.691	327	61	435					25.429
1986	27.802	8.115	12.850	3.464	38	377	2.131	50	-	-	25.653
1987*	29.355	8.502	12.107	3.897	29	548	3.580	395	293	-	27.942
1986											
Januar	2.662	800	1.487	340	3	30	1				2.547
Februar ...	2.410	728	1.346	298	2	30	4				2.315
Mars	2.776	851	1.538	300	2	30	54				2.575
April	1.131	233	756	93	2	9	39				1.081
Mai	2.262	707	1.009	274	6	33	233				2.142
Juni	2.055	662	810	328	2	34	218				1.885
Juli	2.078	677	802	322	6	33	237				1.975
August	2.042	698	801	282	3	33	225				1.929
September .	1.954	620	855	223	3	35	225				1.906
Oktober ...	2.559	736	1.130	344	3	37	308	2		-	2.431
November ..	2.518	690	1.160	327	2	34	283	20		-	2.373
Desember ..	2.580	720	1.155	332	3	37	304	28	-	-	2.496
1987*											
Januar	2.892	822	1.340	332	2	43	320	33	-	-	2.790
Februar ...	2.536	669	1.199	298	3	43	295	35	-	-	2.445
Mars	2.785	735	1.325	320	3	46	322	31	3	-	2.696
April	2.556	697	1.101	353	1	44	315	39	6	-	2.401
Mai	2.427	720	1.016	270	3	47	327	38	6	-	2.368
Juni	2.177	727	761	300	2	49	306	25	6	-	2.089
Juli	2.119	700	650	330	3	58	317	39	22	-	1.923
August	1.262	216	715	151	3	15	115	11	37	-	1.126
September .	2.207	575	859	336	2	47	312	32	45	-	2.078
Oktober ...	2.668	907	913	385	3	57	318	41	46	-	2.551
November ..	2.820	857	1.149	376	2	55	307	37	36	-	2.736
Desember ..	2.900	883	1.079	446	2	43	326	34	86	-	2.738
1988											
Januar	2.861	781	1.175	437	2	52	324	41	49	-	2.643

¹ Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.² Årstallene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C3: LETEAKTIVITET PÅ NORSK SOKKEL.¹

	Antall hull påbegynt			Boremeter	Borefartøydøgn			Gjennomsnitt vanndyp (m)	Gjennomsnitt totaldyp (m)
	Totalt	Undersøkkelseshull	Avgrensningshull		Totalt	Norske	Utenlandske		
1980	36	26	10	136683	3877			176	3115
1981	39	26	13	135054	4131			181	3235
1982	49	35	14	155299	4376			162	3314
1983	40	33	7	135801	3900			201	3155
1984	47	35	12	149034	4235	3803	432	213	3116
1985	50	29	21	143473	4037	3544	493	235	3208
1986	36	26	10	123771	3283	2937	346	236	3353
1987	36	24	12	109882	2468	2266	202	246	3349
Januar-februar									
1987	5	2	3	7239	238	238	-		
1988	2	1	1	14047	380	324	56		
1986									
Januar	4	-	4	10014	400	369	31		
Februar	3	2	1	9944	364	336	28		
Mars	5	2	3	11381	366	335	31		
April	4	3	1	16274	298	268	30		
Mai	3	3	-	7502	268	237	31		
Juni	3	3	-	12782	312	282	30		
Juli	5	4	1	15094	344	301	43		
August	2	2	-	13097	324	262	62		
September ...	1	1	-	8203	206	147	59		
Oktober	3	3	-	6141	148	147	1		
November	2	2	-	8313	134	134	-		
Desember	1	1	-	5026	119	119	-		
1987									
Januar	1	-	1	3402	115	115	-		
Februar	4	2	2	3837	123	123	-		
Mars	1	1	-	10182	167	167	-		
April	2	1	1	2904	150	150	-		
Mai	7	5	2	17260	214	214	-		
Juni	4	2	2	14719	262	240	22		
Juli	1	1	-	6440	276	245	31		
August	5	3	2	14332	244	213	31		
September ...	3	2	1	8822	204	173	31		
Oktober	5	4	1	16076	251	220	31		
November	1	1	-	7029	241	216	25		
Desember	2	2	-	4879	221	190	31		
1988									
Januar	-	-	-	6262	186	155	31		
Februar	2	1	1	7785	194	169	25		

¹ Kilde: Oljedirektoratet.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C4: PÅLØPTE KOSTNADER TIL LETING ETTER OLJE OG GASS PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1986-----				-----1987-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Letekostnader i alt	1808	1813	1719	1395	760	1031	1404	1756
Undersøkelserboringer .	1393	1315	1176	737	493	623	673	977
Borefartøyer	553	455	497	255	165	170	222	273
Transportkostnader ..	190	197	146	59	55	48	80	120
Varer	221	204	163	131	115	113	127	234
Tekniske tjenester ..	429	459	369	291	158	291	244	349
Generelle undersøkelser	78	110	149	178	50	99	218	199
Feltevaluering og								
feltutvikling	220	190	235	289	117	176	335	414
Administrasjon og								
andre kostnader	117	198	159	191	100	133	179	616

Tabellen dekker letefasen, dvs. kostnader som påløper etter at letetillatelse er gitt og fram til en eventuell utbygging er godkjent av myndighetene.

TABELL C5: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER TIL FELTUTBYGGING PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1986-----				-----1987-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Feltutbygging i alt	4538	5439	5595	6186	4214	4078	5190	7540
Varer	2423	3346	2926	3619	2642	2023	2268	3413
Bærestruktur inkl.								
utrustning av skaft ...	706	904	537	822	550	463	645	895
Dekk/dekkramme	466	616	1088	882	796	477	534	1903
Moduler	955	1294	712	1347	1013	721	729	295
Andre varer	296	530	589	568	284	362	359	320
Tjenester	1861	1904	2208	2220	1274	1892	2505	3683
Prosjektering og								
prosjekttjenester	703	540	591	599	261	412	570	730
Maritime tjenester	211	172	489	428	166	490	881	1544
Andre tjenester ²	192	312	372	249	263	286	309	573
Egne arbeider ²	755	901	756	945	584	703	745	836
Produksjonsboring	254	189	461	346	298	163	416	444

¹ Omfatter Ekofisk vanninjeksjon og betongkappe, Gullfaks B og C, Oseberg B og C, Øst-Frigg, Tommeliten, Troll-Oseberg gassinjeksjon, Troll Øst, Sleipner Øst, Veslefrikk og Gyda.

² Driftsforberedelseskostnader er inkludert.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C6: RÅOLJEPRISER PR. FAT.¹

	Normpriser i US\$			Offisielle salgspriser i US\$			Spotpriser i US\$			Eksportpris for verden 2)		Spotpris i Nkr	
	Ekofisk fjord	Stat- blend	Brent-	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Ekofisk	US\$	Nkr	Ekofisk
1986													
Januar	25.60	25.35	25.70	28.00	26.00	28.65	23.50	22.60	26.36	199.02	170.63
Februar	19.05	18.80	19.15	28.00	26.00	28.65	17.80	17.50	24.44	178.17	127.58
Mars	15.90	15.65	16.00	28.00	26.00	28.65	14.20	14.00	14.85	105.88	99.82
April	12.95	12.60	12.90	12.80	12.40	12.65	90.45	88.66
Mai	13.35	12.95	13.25	14.20	13.95	13.15	97.84	103.79
Juni	13.25	12.85	13.15	12.25	12.00	11.76	89.49	91.32
Juli	10.90	10.55	10.85	9.80	9.60	9.63	71.94	71.71
August	11.25	10.90	11.20	14.05	13.85	11.80	86.73	101.80
September	14.45	14.10	14.40	14.35	14.00	13.58	99.68	102.76
Oktober	13.90	13.60	13.90	13.95	13.65	13.25	97.39	100.33
November	13.90	13.60	13.90	14.80	14.50	13.38	100.75	109.19
Desember	14.80	14.55	14.85	16.15	15.85	13.84	104.22	119.35
1987													
Januar	17.50	17.20	17.55	18.50	18.40	17.14	122.89	131.92
Februar	18.25	17.95	18.30	17.52	16.27	18.92	17.45	17.20	17.19	120.50	120.57
Mars	17.15	16.85	17.20	17.52	16.27	18.92	17.95	17.85	17.35	120.24	123.70
April				17.52	16.27	18.92	18.35	18.40	17.44	118.07	124.57
Mai	18.45	18.30	18.50	17.52	16.27	18.92	18.85	18.65	17.63	117.24	124.02
Juni				17.52	16.27	18.92	18.95	18.80	17.66	118.50	126.15
Juli	19.25	19.00	..	17.52	16.27	18.92	19.85	19.80	17.56	118.53	133.65
August	19.80	19.60	19.90	17.52	16.27	18.92	19.05	18.95	17.80	120.86	128.67
September	18.25	18.10	..	17.52	16.27	18.92	18.55	18.35	17.48	115.89	121.66
Oktober	18.50	18.35	18.65	17.52	16.27	18.92	19.00	18.75	17.52	116.16	124.31
November	18.40	18.25	..	17.52	16.27	18.92	18.10	17.85	17.33	111.26	114.60
Desember	17.60	17.40	17.70	17.52	16.27	18.92	17.20	17.20	16.66	106.29	109.74
1988													
Januar				17.52	16.27	18.92	16.90	16.80	16.35	103.66	106.51
Februar				17.52	16.27	18.92	16.15	15.85	15.55	99.68	101.60

¹ Kilder: Normpriser: Olje- og energidepartementet. (Faktaheftet).

Offisielle salgspriser: IEA Oil Market Report.

Spotpriser: Petroleum Intelligence Weekly.

Eksportpris for verden: Oil and Gas Journal.

Valutakurser: Statistisk Månedshefte.

² Offisielle salgspriser veid sammen med eksportvolum.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	2,0	3,5	4,1	3,4	-3/4	-1	-1/4
Frankrike	0,7	1,5	1,7	2,0	1 1/2	1 1/2	1 1/4
Italia	-0,2	2,8	2,7	2,7	2 3/4	2	1 3/4
Japan	3,2	5,1	4,7	2,4	3 1/2	3 1/2	3
USA	3,6	6,4	3,0	2,9	2 3/4	2 1/2	1 3/4
Storbritannia	3,4	3,0	3,6	3,3	3 3/4	2 3/4	1 3/4
Sverige	2,4	4,0	2,2	1,3	2 1/2	1 1/2	1 1/4
Forbundsrepublikken Tyskland	1,8	3,0	2,0	2,5	1 1/2	1 1/2	1 1/4
Norge	4,6	5,7	5,3	4,2	1,3	1	1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	2,0	2,8	5,3	4,0	-1 1/4	-1/4	1/4
Frankrike	1,0	1,1	2,4	3,3	1 3/4	1 1/2	1
Italia	-0,3	1,9	2,7	3,2	4 1/2	2 1/2	2
Japan	3,2	2,7	2,6	2,7	3 1/4	3 1/4	3
USA	4,7	4,7	4,6	4,2	2	1 1/4	1
Storbritannia	4,0	2,1	3,7	5,8	4 1/2	3 1/4	2 1/4
Sverige	-1,8	1,4	2,7	4,1	4	2	2
Forbundsrepublikken Tyskland	1,7	1,5	1,8	4,3	2 1/2	2 3/4	2 1/4
Norge	1,5	2,7	9,9	5,7	-1,9	-2 1/4	-3/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	-0,8	-1,0	2,3	0,5	1 3/4	1/2	1/2
Frankrike	1,4	1,1	3,2	2,7	2 1/2	2	1 3/4
Italia	2,4	2,4	3,5	3,0	2 3/4	2 1/2	1 3/4
Japan	2,9	2,8	2,0	6,6	-1/4	2 1/2	3
USA	1,1	4,0	7,3	3,8	1 3/4	1/2	1 1/4
Storbritannia	1,9	0,7	-0,1	0,9	1/2	1	1
Sverige	0,8	2,4	1,9	1,7	1	1 1/4	1 1/4
Forbundsrepublikken Tyskland	0,2	2,5	2,1	2,3	2	1 3/4	1 1/2
Norge	4,6	2,4	3,3	4,5	2,7	1	1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

NASJONALREGSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	0,9	10,5	11,4	17,0	-6	-6 1/4	-2 1/4
Frankrike	-2,3	-1,3	1,1	3,1	3	2 1 2	2 1/4
Italia	-3,8	6,2	3,3	1,2	2 3/4	2 1/2	1 1/4
Japan	-0,3	4,9	5,6	6,6	8 1/2	4 3/4	3
USA ¹	8,2	16,1	5,5	1,8	1/2	2 1/4	1
Storbritannia	5,7	9,1	3,1	0,3	4 3/4	5 3/4	3 1/2
Sverige	1,6	5,1	6,3	-0,8	4 1/4	2 3/4	1 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	3,2	0,8	0,1	3,1	1	1 1/2	1
Norge	5,8	10,9	-13,9	23,9	-3,7	5 3/4	1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

TABELL D5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	3,7	3,4	4,2	0,2	1 1/4	1	1 1/4
Frankrike	4,4	7,2	2,1	-0,7	-3/4	2 1/2	2 1/2
Italia	3,4	6,5	4,0	3,1	-1	3 1/2	3
Japan	4,2	17,5	5,3	-4,8	2	3	3 1/2
USA	-3,8	6,2	-1,7	3,3	12	14 1/4	9 1/4
Storbritannia	2,2	6,9	5,7	3,1	5 1/2	2	1 1/4
Sverige	10,7	6,7	2,3	2,1	2 1/2	1 3/4	1 1/2
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,6	8,5	7,2	-0,1	0	1	1 1/2
Norge	7,6	8,2	6,9	1,9	4,1	3/4	2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987 anslag	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	0,5	5,1	8,6	6,4	-3 1/2	-1/4	1 1/2
Frankrike	-0,6	3,6	4,7	6,9	4 3/4	3	3
Italia	-0,4	9,2	5,3	5,1	6 1/4	4 3/4	4 1/4
Japan	-5,1	11,1	-0,1	3,6	6 1/4	7 1/2	4 3/4
USA	9,6	23,2	3,9	10,5	5	1 1/4	2 1/4
Storbritannia	5,5	9,2	2,8	6,2	5 3/4	4 3/4	3 1/2
Sverige	0,4	4,5	7,7	3,6	4 3/4	5	3
Forbundsrepublikken Tyskland	0,8	5,5	4,7	3,5	3 1/4	4	3 3/4
Norge	0,0	9,5	5,9	10,4	-3,4	0	3/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

58*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E1: S V E R I G E

	1985	1986	1987	1987/1988					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	109.0	110.0	..	119	118	118	119	118	..
Arbeidsløshetsprosent	2.8	2.7	1.9	2.4	1.9	1.7	1.7	1.6	2.1
Ujusterte tall:									
Ordretilgang 1) 1980=100	175	185	..	190	213	221
Konsumpriser 1980=100	153.7	160.3	167.0	167.8	169.4	170.1	170.7	170.7	171.6

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL E2: S T O R B R I T A N N I A

	1985	1986	1987	1987					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon 1980=100	103.8	104.2	109.9	112.2	111.7	112.9	113.2	112.8	..
Ordretilgang 1) 1980=100	113	120
Detaljomsætningsvolum 1980=100	116.4	122.6	129.8	132.1	132.0	133.0	133.6	133.5	134.5
Arbeidsløshetsprosent	11.3	11.5	10.4	10.2	10.0	9.8	9.5	9.4	9.2
Ujusterte tall:									
Konsumpriser 1980=100	141.6	146.3	152.3	152.8	153.4	154.1	154.9	154.7	154.7

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E3: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

	1985	1986	1987	1987					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	105.0	107.1	107.0	110	108	108	108	109	..
Ordretilgang 1) 1980=100	104	106	..	118	106	108	105	98	..
Detaljomsætningsvolum 1980=100	97	100	..	103	101	102	105	104	..
Arbeidsløshetsprosent	9.3	9.0	8.9	8.9	9.0	9.0	8.9	9.0	8.7
Konsumpriser 1980=100	121.0	120.7	121.1	121.5	121.2	121.4	121.4	121.5	121.4

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E4: F R A N K R I K E

	1984	1985	1986	1987					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	99	99	100	104	105	105	105	105	..
Arbeidsløshetsprosent	9.9	10.2	10.5	10.7	10.5	10.4	10.4	10.4	10.4
Ujusterte tall:									
Konsumpriser 1980=100	149.3	158.0	162.2	168.0	168.1	168.5	168.7	168.8	..

59*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E5: U S A

	1985	1986	1987	1987					
				Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	113.9	115.2	119.5	120.3	120.8	120.6	122.0	122.6	122.7
Ordretilgang 1) Mrd. dollar	104.4	105.4	107.8	109.2	106.7	109.3	111.1	111.3	118.7
Detaljomssetningsvolum 2)	107.5	113.2	113.7	114.3	115.5	113.2	111.9	111.8	121.6
Arbeidsløshetsprosent	7.2	7.0	6.2	6.0	6.0	5.9	6.0	5.9	5.8
Konsumpriser 1980=100	130.5	133.0	137.9	138.2	138.8	139.1	139.6	140.0	140.2

1)Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

2)Mrd. dollar i 1982-priser

TABELL E6: J A P A N

	1984	1985	1986	1987					
				Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.

Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon 1) 1980=100	116.7	122.0	121.6	126.7	125.2	129.1	131.9	131.7	133.5
Ordretilgang 2) Mrd. yen	875	881	903	888	979	1100	1070
Arbeidsløshetsprosent	2.7	2.6	2.8	2.7	2.8	2.8	2.7	2.7	2.6
Konsumpriser 1980=100	112.2	114.4	115.0	114.3	114.9	115.2	115.0	115.1	115.1

1) Industriproduksjon og gruvedrift.

2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

STATISTISK SENTRALBYRÅS RESSURS- OG MILJØMODELLER

SSB's analyser av ressurs- og miljøforhold tar utgangspunkt i ressursregnskapene. Ressursregnskapene gir oversikt over reserver, uttak, omforming og bruk av viktige naturressurser som petroleum, mineraler, vannkraft, fisk, skog og areal. I tillegg utarbeides oversikter over utslipp av forurensede stoffer til luft, spesialavfall o.l. Ressurs- og miljøregnskapene er i stor grad utarbeidet slik at dataene kan koples til vare- og sektorinndelingene i nasjonalregnskapet og de makroøkonomiske modellene som MSG og MODAG. Framtidig ressursbruk og forurensninger knyttet til økonomisk aktivitet kan dermed anslås ved enkle tilleggsberegninger eller modifikasjoner av de makroøkonomiske modellene.

MSG er ved siden av å være en anvendt likevektsmodell for bruk i langsiktige makroøkonomiske analyser, også en energimodell der varene elektrisitet og olje er forholdsvis detaljert behandlet. Beregninger med modellen danner et vesentlig grunnlag for vurderinger av mulige utviklingsbaner for etterspørselen etter elektrisitet og olje i energiplanleggingen. Spesielt har den vært nyttig for å anslå mulige utviklingsbaner for etterspørselen etter elektrisitet i alminnelig forsyning på 10–20 års sikt.

MODAG har på samme måte som MSG en direkte spesifisering av varene elektrisitet og olje. Modellen nyttes for å vurdere utviklingen i norsk økonomi og dermed også utviklingen i forbruket av elektrisitet og olje på mellomlang sikt.

ANNA er en modell for temperaturkorrigering av elektrisitets- og oljeforbruket. Modellen bygger på månedlige registreringer av salget av elektrisitet og olje, samt temperaturobservasjoner. Ved vurdering av utviklingen i forbruket av elektrisitet og olje, er det av vesentlig betydning å benytte temperaturkorrigerte tall.

SSB har utviklet modeller for det internasjonale oljemarkedet og markedet for naturgass i Vest-Europa. Disse modellene brukes hver for seg eller sammen med de makroøkonomiske modellene (som MODAG og MSG) til å analysere hvordan ulike markedsforhold og utbyggingsalternativer for petroleumsvirksomheten påvirker norsk økonomi.

WOM er en enkel likevektsmodell for verdens råoljemarked. Modellen brukes til å anslå prisutviklingen og etterspørselen etter råolje basert på ulike forutsetninger om økonomisk vekst, prisen på alternativ energi, tilbudsforhold i og utenfor OPEC, valutakurser, skatter o.l.

GASDEMAND er en etterspørselsmodell som brukes til å beregne gassforbruket i de viktigste vesteuropeiske konsumentlandene.

GASTRADE er en handelsmodell for det vesteuropeiske gassmarkedet. Modellen kan brukes for å vurdere mulighetene for norsk salg av gass i konkurranse med andre tilbydere.

SSB har utviklet rutiner for å anslå utslipp av forurensende stoffer til luft som følge av økonomisk utvikling.

UTMOD er en etterberegningsrutine til MSG som ut fra økonomiske beregninger på nasjonalt nivå gir anslag for framtidige nasjonale utslipp til luft. Anslagene er beregnet ut fra framtidig forbruk av energivarer og annen vareinnsats i produksjonssektorene, samt forbruk av bensin og fyringsolje i husholdningene. I beregningene tas det hensyn til planlagte tiltak mot luftforurensninger som forskrifter for maksimalt svovelinnhold i tungolje, katalytisk rensing av avgasser fra biler o.l.

RUM er en regnerutine for å bryte ned nasjonale utslipp til luft til kommunenivå.

EMMA er en rutine for korttidsanalyser av utslipp til luft, basert på månedlige salgstall for petroleumprodukter og utvalgte produksjonsindekser.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 120,—,
løssalgsspris kr. 15,—. Forespørsler om
abonnement kan rettes til opplysnings-
kontoret i Statistisk Sentralbyrå.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitets-
forlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20